Space for Available for Advertising
WWW.PREETNEWS.COM
WWW.PREETNAMA.COM
preetnamausa@gmail.com

ਨਿਊਯਾਰਕ
ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ : ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਪ੍ਰੀਤ
ਖਰਾ ਸੱਚ
Online and Print Media +1 201-312-4180 +1 917-328-8436

ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਕਰੋ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ
ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਪ੍ਰੀਤ
Preetnamausa@gmail.com

ਸਾਲ 4, ਅੰਕ 369, 04 ਅਗਸਤ ਤੋਂ 10 ਸਤੰਬਰ, 2026 ਵੈਬਸਾਈਟ : www.preetnama.com, www.preetnews.com ਈਮੇਲ preetnamausa@gmail.com

ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੀਡੀਪੀ ਗ੍ਰੋਥ ਵਿੱਚ ਆਈ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ’ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਿਉਂ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ

ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੀਡੀਪੀ ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ 7.8 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ 6.9 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ-ਮਾਰਚ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਾਧਾ ਦਰ 8.6 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੈਨਿਓਫੈਕਚਰਿੰਗ ਅਤੇ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ। ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦਰ ਬਲੂਮਬਰਗ ਦੇ ਸਰਵੇ ਵਿੱਚ 7.3 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੇ ਔਸਤ ਅਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ 7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਉਪਲਬਧੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਕਸ ’ਤੇ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਝਟਕੇ, ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।ਭਾਰਤ ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਾਰਮਾਸਿਉਟਕਲ, ਕੈਮੀਕਲਸ ਅਤੇ ਸਟੀਲ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸੈਮੀਕੰਡਕਟਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ’ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮੈਨਿਉਫੈਕਚਰਿੰਗ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ 17 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪੀਐੱਮ ਮੋਦੀ ਦੇ 25 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੇ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਬਲੂਮਬਰਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ÷ ਜੂਨ ਤਿਮਾਹੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਾਰਚ 2027 ਤੱਕ ਦੇ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ 7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਹ ’ਤੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਪਰ 2047 ਤੱਕ ਵਿਕਸਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸੁਫ਼ਨੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਤੋਂ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਏਗਾ।ਜੀਡੀਪੀ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਵਾਧੇ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਘਾਟਾ ਯਾਨੀ ਕਰੰਟ ਅਕਾਊਂਟ ਡੈਫਿਸਿਟ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2026-27 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਵਧ ਕੇ 4.2 ਅਰਬ ਡਾਲਰ, ਯਾਨੀ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ 0.5% ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਹ 3.4 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਯਾਨੀ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ 0.4 ਫੀਸਦੀ ਸੀ।

ਜੀਡੀਪੀ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਉੱਤੇ ਕੀ ਸ਼ੱਕ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਨੇ 7.8 ਦੀ ਜੀਡੀਪੀ ਵਾਧੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ’ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਾਰਜੁਨ ਖੜਗੇ ਨੇ ਐਕਸ ’ਤੇ ਕਿਹਾ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ 50 ਸਾਲ ਦੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਹੈ। 40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ। ਜੁਲਾਈ 2026 ਵਿੱਚ 15 ਤੋਂ 29 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹਰ 6 ਵਿੱਚੋਂ 1 ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੀ। ਹਰ ਸਾਲ ਦੋ ਕਰੋੜ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਬਿਖਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੁਦਰਾ ਮਹਿੰਗਾਈ 19 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਖੰਡ, ਪਿਆਜ਼, ਟਮਾਟਰ, ਦਾਲ, ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਦੇ ਤੇਲ, ਚਾਵਲ, ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤਾਂ ਅੱਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਸਕੱਤਰ ਰਹੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਗਰਗ ਨੇ ਵੀ ਜੀਡੀਪੀ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ’ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਐਨਡੀਟੀਵੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 7.8 ਫ਼ੀਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗਰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਜੀਡੀਪੀ ਵਾਧਾ ਵੀ 7.8 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਲਈ ਵੀ ਉਹੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਜੀਡੀਪੀ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕਰਕੇ 6.9 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਉੱਤੇ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ÷7.8 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਾਲੀ ਜੀਡੀਪੀ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੀਡੀਪੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤਾਂ ’ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੀਮਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਚੁਕਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੋ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਸੂਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤਾਂ ’ਤੇ ਜੀਡੀਪੀ ਹੀ ਜੀਡੀਪੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਅਸਲ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਸੰਖਿਆ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਵਾਉਣਾ ਚਾਹੂੰਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹਰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤਾਂ ’ਤੇ ਜੀਡੀਪੀ 86 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸੋਧ ਕਰਕੇ 80 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ, ÷ਮੈਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਜੀਡੀਪੀ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਛੇ ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੇਠਾਂ ਸੋਧੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੀ ਜੀਡੀਪੀ ਲਗਭਗ 10.3 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਜੀਡੀਪੀ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤਾਂ ’ਤੇ ਵਾਧਾ ਸਿਰਫ਼ 2.6 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੁੰਦਾ। ਗਰਗ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੀਡੀਪੀ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਨੌਮੀਨਲ ਜੀਡੀਪੀ ਬੇਸ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੱਡੀ ਗਿਰਾਵਟ ਤੋਂ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਾਅਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤਾਂ ’ਤੇ ਜੀਡੀਪੀ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 86 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 80 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਲ ਦਾ ਲਗਭਗ 88 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰੀਬ 10.3 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਬੇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ’ਤੇ ਵਾਧਾ ਲਗਭਗ 2.6 ਹੁੰਦਾ। ਗਰਗ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ’ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਿਉਂ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ÷ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤਾਂ ’ਤੇ ਜੀਡੀਪੀ 86 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕਰਕੇ 80 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ 88 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਰੁਪਏ ਨੂੰ 2.6 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ, ÷ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਤਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ- ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਖਨਨ ਵਿੱਚ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲੀ ਜੀਡੀਪੀ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮੈਨਿਉਫੈਕਚਰਿੰਗ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਕਰਾਤਮਕ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਹਿਰਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲੀ ਜੀਡੀਪੀ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਥੱਲੇ ਸੋਧਿਆ ਕਿਉਂ ਗਿਆ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਦਲਿਆ ਸੀ ਅਧਾਰ ਸਾਲ

ਜੀਡੀਪੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਵਾਲ ਅਕਸਰ ਉਠਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਫ਼ਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੀਂ ਜੀਡੀਪੀ ਸੀਰੀਜ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ 2022-23 ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਸਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।27 ਫ਼ਰਵਰੀ 2026 ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2022-23, 2023-24 ਅਤੇ 2024-25 ਲਈ ਜੀਡੀਪੀ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸੀਰੀਜ਼ ’ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2011-12 ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਧਾਰ ਸਾਲ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਧਾਰ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਸਟ ?ਰਕਚਰ ਅਤੇ ਖ਼ਰਚੇ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਾਰ ਸਾਲ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2004-05 ਅਤੇ 1999-2000 ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅੱਠਵੀਂ ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਸੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਣ-ਉਪਚਾਰਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰਕ ਟੈਕਸ ਰਿਕਾਰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜੋ ਰਵਾਇਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਜੀਡੀਪੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ’ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਕ ਅਨੁਮਾਨ ਉਪਚਾਰਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਕੇਤਕਾਂ ’ਤੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਤੇ ਵੱਡੀ ਅਣ-ਉਪਚਾਰਿਕ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਪ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸੀ, ÷ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ-ਸਤੰਬਰ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ 8.2 ਅਸਲ ਜੀਡੀਪੀ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਰੀਬ 18 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਸੰਕੇਤਕ ਕਿਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਾਧਾ ਸਿਰਫ਼ 0.3 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਿਹਾ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਰਹੀ, ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ’ਤੇ ਅਟਕ ਗਈਆਂ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਨੈੱਟ ਐਫਡੀਓ ਨਕਰਾਤਮਕ ਹੋ ਗਿਆ।

Preetnama
ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖਰਾ ਸੱਚ
Khara Sach
On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM
Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180
Vol 4, Issue 369
Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com
04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

20th Grand Glen Cove Mela 2026 Celebrates Punjabi Culture, Community Unity and Family Fun

GLEN COVE, NEW YORK — August 30, 2026:

The 20th Grand Glen Cove Mela 2026, presented by Sikh Forum Inc., was successfully celebrated at Gurdwara Mata Sahib Kaur in Glen Cove, bringing together the Sikh and Punjabi community, families, cultural organizations, business leaders, and elected officials for a vibrant day of culture, entertainment, food, and community fellowship.

The mela was attended by Gurdwara committee members and representatives from numerous community organizations, highlighting the strong spirit of unity and cooperation within the community. Nassau County officials, Congressman Tom Suozzi, and Glen Cove Mayor Pamela D. Panzenbeck also joined the celebration and shared in the festivities.

Hempstead Town Clerk Ragini Shrivastav was among the distinguished guests who attended the event and supported the community celebration.

Prominent businessman Mr. Harry S. Bolla, along with his wife Mrs. Kamaljeet Kaur Bolla and their family, also attended the mela. In recognition of her contribution and presence in the community, the Gurdwara committee honored Mrs. Kamaljeet Kaur Bolla during the celebration.

A Day Full of Culture and Entertainment

The mela offered something for everyone. Attendees enjoyed a variety of Punjabi cultural performances, Gatka demonstrations, music, arts and crafts, community activities, and delicious vegetarian food from local restaurants.

Children especially enjoyed the Kids Carnival, creating a fun and memorable experience for families. The lively atmosphere, colorful cultural programs, and wide variety of food attracted community members of all ages.

The event also featured a mega raffle, health screenings, bingo, and other activities, adding to the excitement throughout the day.

The 20th Grand Glen Cove Mela once again demonstrated the strength of the Punjabi and Sikh community on Long Island and the importance of bringing people together through culture, tradition, service, and celebration. The Gurdwara Sahib Committee expressed heartfelt thanks to everyone for attending and supporting the mela. The organizers expressed their sincere gratitude to the Gurdwara committee, volunteers, sponsors, media partners, participating organizations, elected officials, performers, businesses, and the entire community for helping make the 2026 Glen Cove Mela a tremendous success. It was truly a celebration of culture, community, unity and togetherness.

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369 | Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com | 04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

20th Grand Glen Cove Mela 2026 Celebrates Punjabi Culture, Community Unity and Family Fun

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369 | Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com | 04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

20th Grand Glen Cove Mela 2026 Celebrates Punjabi Culture, Community Unity and Family Fun

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369 | Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com | 04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

20th Grand Glen Cove Mela 2026 Celebrates Punjabi Culture, Community Unity and Family Fun

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

20th Grand Glen Cove Mela 2026 Celebrates Punjabi Culture, Community Unity and Family Fun

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369 Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com 04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

Sanjha Punjab USA Successfully Hosts Meet & Greet with Sufi Singer Hans Raj Hans in Hicksville

Hicksville, New York | September 4, 2026 — Sanjha Punjab USA successfully hosted a special Meet & Greet with renowned Sufi singer and Punjabi music icon Hans Raj Hans on Thursday, September 3, at Sapphire Banquet Hall in Hicksville, New York.

The evening brought together sponsors, promoters, community supporters, organizers, and the chief guest, creating a wonderful opportunity for fans and members of the Punjabi community to meet and interact with Hans Raj Hans personally.

Fans were especially excited to have the opportunity to meet the celebrated Sufi singer, take photographs, and share memorable moments with him. The gathering reflected the strong love and admiration of the community for Punjabi music and Sufi traditions.

S. Balwinder Singh Bajwa, organizer and promoter of the event, expressed his appreciation to all the sponsors, promoters, supporters, and guests who helped make the Meet & Greet a success. He warmly invited the community to attend the main show and experience an unforgettable evening of Sufi music.

Don't Miss the Main Show!

Hans Raj Hans will perform a special Sufi Mehfil on Saturday, September 5, 2026.

Mr. Balwinder Singh Bajwa requested everyone to come with family and friends and enjoy an evening filled with soulful Sufi music, Punjabi culture, and unforgettable melodies.

Everyone is invited to be part of this special Sufi Mehfil and celebrate the timeless magic of Hans Raj Hans.

Everyone is invited to be part of this special Sufi Mehfil and celebrate the timeless magic of Hans Raj Hans.

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

ਨੇਪਾਲ ਦੀਆਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਕਿਉਂ ਹੈ ?

ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਬੀਤੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਆਈ ਹੜ੍ਹ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ 11 ਹਾਈਡ ?ਰੋਪਾਵਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ 900 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਮਚਾਰੀ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀ ਹੈ। ਨੇਪਾਲੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਜਾਰਾਮ ਬਸਨੇਤ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੇਪਾਲੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੋਮਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਰਸੁਵਾਗੜ੍ਹੀ, ਲਾਂਗਟਾਂਗ, ਚਿਲਿਮੇ, ਅੱਪਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲੀ 3ਏ ਅਤੇ ਅੱਪਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲੀ 3ਬੀ ਵਿੱਚ ਰੈਸਕਿਊ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਾਲੇ ਬਚਾਅ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੁਰੰਗਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹਨ। ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੂੰ ਹਾਈਡ ?ਰੋਪਾਵਰ ਸੁਰੰਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਸੁਰੰਗਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਖ਼ਤਰਾ

ਹਾਈਡ ?ਰੋਪਾਵਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰੰਗ ਦਾ ਮਕਸਦ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਹਾਈਡ ?ਰੋਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਪਾਵਰ ਜਨਰੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸੈਂਟਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਾੜ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਰੌਕ ਐਂਡ ਟਨਲ' ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਿਪਲਵ ਘਿਮਿਰੇ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੇਪਾਲੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਹਾਈਡ ?ਰੌਲਿਕ ਟਨਲ' ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖ਼ਤਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਰਿਆ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਘਿਮਿਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ÷ਇਹ ਸੁਰੰਗਾਂ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਂਟਰੀ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ਿਟ ਪੁਆਇੰਟ ਦਰਿਆ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਥੇ ਚਿੱਕੜ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਅੱਪਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲੀ 3ਏ' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਖਿਤਿਜ ਕੋਇਰਾਲਾ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੇਪਾਲੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਦਰ ਦੀ ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ÷ਹਾਈਡ ?ਰੋਪਾਵਰ ਟਨਲ ਦੇ ਸਟ ?ਰੱਕਚਰ ਦੀ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਲੇ ਉਮੀਦ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

ਕਿੱਥੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਨੇਪਾਲੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਜਾਰਾਮ ਬਸਨੇਤ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੇਪਾਲੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਸੁਵਾਗੜ੍ਹੀ ਹਾਈਡ ?ਰੋਪਾਵਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਸੁਰੰਗ ਦਾ ਬੰਦ ਹਿੱਸਾ ਕਰੀਬ 250 ਮੀਟਰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ÷ਉੱਥੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਬੁਲਾਰੇ ਬਸਨੇਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਲਾਂਗਟਾਂਗ ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ 65 ਮੀਟਰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੇ ਪੱਥਰ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟੀਮਾਂ ਆਰਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚਿਲਿਮੇ ਅਤੇ ਅੱਪਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲੀ ਫੌਰੈਸਟ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਪੂਰੀ ਟਨਲ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਰਮੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅੱਪਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲੀ 3ਬੀ ਵਿੱਚ ਸੁਰੰਗ ਦਾ ਮੁਹਾਨਾ ਲੱਭਣ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਹੀ 3ਏ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਟਨਲ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪਾਣੀ ਪੰਪ ਰਾਹੀਂ ਕੱਢਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਸਿਟੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਪਲਾਈ ਭੇਜ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਭਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਟਨਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਘਿਮਿਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ÷ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਥਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਾਵਰ ਹਾਊਸ ਕੈਬਿਨ ਹਨ। ਦਫ਼ਤਰ ਹਨ। ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਵਾਕੀ-ਟਾਕੀ ਹਨ। ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੇ ਜੋ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੱਪਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲੀ 3ਏ: ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਜੋ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ?

ਅੱਪਰ ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲੀ '3ਏ' ਦੀ ਮੁੱਖ ਸੁਰੰਗ, ਜਿੱਥੇ ਰੈਸਕਿਊ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 15 ਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ 'ਪਾਵਰਹਾਊਸ' ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਟਨਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸੁਰੰਗ 170 ਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਰੈਸਕਿਊ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਰੈਸਕਿਊ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕ 'ਕੇਬਲ ਟਨਲ' ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲਾ ਰਸਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਛੋਟੀ ਸੁਰੰਗ ਵੀ ਹੁਣ ਪੱਥਰਾਂ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੇਰ ਨਾਲ ਬਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 10-11 ਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਸ਼ੂਲੀ 3ਏ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਸੈਂਟਰਲ ਆਫ਼ ?ਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਖਿਤਿਜ ਕੋਇਰਾਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਰੈਸਕਿਊ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਖੁਦਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸਥਾਨਕ ਮੈਨਪਾਵਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨੇਪਾਲ ਕੋਲ ਜੋ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਹਨ, ਉਹ ਐਕਸਕੇਵੇਟਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ। ਇੱਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 3 ਟਨ ਹੀ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧੰਨਾ ਸਾਈਡ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਐਕਸਕੇਵੇਟਰ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਟਨਲ ਦੇ ਮੁਹਾਨੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਗੈਪ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਐਲ' ਸ਼ੇਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਰਸਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਵਿਚਕਾਰ ਛੇਕ ਕਰਕੇ ਆਕਸੀਜਨ ਵੀ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਕੋਇਰਾਲਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਕ੍ਰਾਊਨ' ਨਾਮ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਦਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕੰਕਰੀਟ ਦੇ ਬੀਮ ਅਤੇ ਰਾਡ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਕੋਇਰਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅੰਦਰ ਦੇਖਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਪ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਦਰ 35 ਤੋਂ 40 ਲੋਕ ਫਸੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੋਇਰਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਗਰਾਊਂਡ ਫਲੋਰ 'ਤੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰ ਮੇਨਟੇਨੈਂਸ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਵਹਾਅ ਮੁਹਾਨੇ ਤੱਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਤੇ ਰੁਕ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਸੁਰੰਗ

ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਰਾਹੀਂ 'ਡ੍ਰਿਲ ਅਤੇ ਬਲਾਸਟ' ਕਰਕੇ ਸੁਰੰਗਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਾਈਡ ?ਰੋਪਾਵਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ 100 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਗਭਗ ਨੌਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀਆਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਨਕੋਸ਼ੀ-ਮਰੀਨ ਸਿੰਚਾਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ 'ਡਾਇਵਰਜ਼ਨ' ਸੁਰੰਗ ਲਗਭਗ 13 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਮੇਲਮਚੀ ਡ੍ਰਿੰਕਿੰਗ ਵਾਟਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਸੁਰੰਗ 26 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਨਾਗਢੁੰਗਾ ਸੁਰੰਗ, ਜੋ ਹਾਈਵੇਅ 'ਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਠਮੰਡੂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਹੈ, 2.69 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸਿੱਧਬਾਬਾ ਸੁਰੰਗ ਲਗਭਗ 1.1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਹੈ।

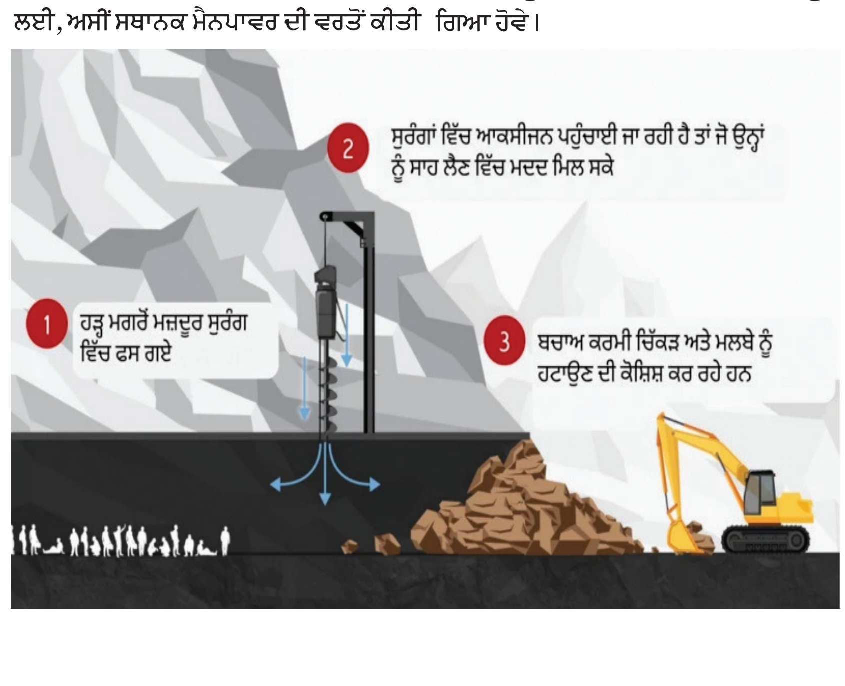

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

Weekly Preetnama

www.preetnama.com
+1 (201) 312-4180

PRITPAL KAUR
Editor-In-Chief
+1 201-312-4180
+1 917-328-8436

ADVISORY BOARD

Joga Singh
****
Jaswinder Singh New Jersey
****
Mindi Manak
NewYork
****
Jagjit Singh Dasuya
****
Gurmeet Singh Dhalwan
Chicago
****
G. S Singh Punjab
****
Sujan Nag, USA
****
Dr. Jagdeep Dhimaan, India
****
Sarabjit Kaur Punjab
****
Sukhmandar Brar
(Bhagata Bhaika) Vancouver,

****
Sunil Kumar Gund
(Journalist) India
****
Raj Rani
Video editor
****
Jagmeet Kaur
97817-41631
****

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਜਾਂ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਈਮੇਲ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ ਨੂੰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਂਟ ਛਾਂਟ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਛਾਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਸਮਗਰੀ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਦਾਤਾ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਕੀਮਤ, ਵਰੰਟੀ, ਕੁਆਲਿਟੀ, ਸੁਝਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।

The Preetnama is not responsible or legally lible for any news, article, advertisement or typing mistakes in the news or articles

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਫੋਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਲਈ ਖਿਮਾ ਦੇ ਜਾਚਕ ਹਾਂ। ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ ਵੱਲੋਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੀ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਢੁਕਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

Preetnamausa@gmail.com
www.preetnama.com

ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਰਵੱਈਆ

ਰੋਗ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਮਾੜਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਾਰੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦੁੱਖ ਘਟ ਕੇ ਅੱਧਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਰੋਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਿਲ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰੋਗੀ ਦਾ ਰੋਗ ਦੁੱਗਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹਮਦਰਦੀ ਜਤਾਉਣ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵੀ ਕੁੱਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਦਰ ਅਸਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਸਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਬੁਖ਼ਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਦਵਾਈ ਖਾ ਕੇ ਅਰਾਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ,ਪਰ ਇਸੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਬੁਖ਼ਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਅਨੇਕਾਂ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਕੇ ਵੀ ਦੋ ਤਿੰਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਆਖ਼ਰ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਵੀ ਦਸ ਦਿਨ ਤੱਕ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਹੋਣ ਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਪਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੈਂਸਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇ। ਬਾਇਓਪਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਲਾਇੰਫੋਮਾ ਨਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਟੇਜ ਨਾਲ਼ ਪੀੜਤ ਹਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਲਾਜ ਵਰਧਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਕੇਸ ਮੈਡੀਸਿਨ ਤੋਂ ਔਨਕੌਲੋਜੀ ਵੱਲ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋ ਗਿਆ।ਘਰ ਦੇ ਚਾਹੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਛੁਪਾ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।ਹਰ ਇੱਕ ਪਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਸਹਿ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਬਹੂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਹੌਸਲਾ ਤੇ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਟੌਨਿਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੈਂ ਕੀਮੋਥੈਰੇਪੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਲਾਜ ਬਹੁਤ ਦੁਖਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਾਲ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਔਰਤ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਵਾਲ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਔਰਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।ਜਿਸ ਦਿਨ ਔਨਕੌਲੋਜੀ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲੋਂ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਲੜ ਫੜੀ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਜਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਕੀਮੋ ਇੰਜੈਕਸ਼ਨ ਲੱਗਣਗੇ, ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਲੜ ਛੁੱਟ ਕੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਮੋ,ਕੀਮੋ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੀ ,ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ਼ੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਆਖਣ ਲੱਗੇ,÷ਲੈ..... ਤੂੰ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਘਬਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ..... ਸਿਰਫ਼ ਬਾਰਾਂ ਇੰਜੈਕਸ਼ਨ ਲੱਗਣੇ ਨੇ....!÷ ਮੈਂ ਨਾਲ਼ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਵਹਿਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਗਲੇਡੂ ਭਰੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਫੁੱਟ ਫੁੱਟ ਕੇ ਰੋਈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਫ਼ਿਰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ,÷ ਤੂੰ ਸੋਚ..... ਆਪਾਂ ਕਿੰਨੇ ਲੱਕੀ ਹਾਂ..... ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ.... ਜੇ ਬੁਖਾਰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ.... ?÷
ਮੈਂ ਕਿਹਾ,÷ ਨਹੀਂ.... ਮੈਂ ਡਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੋ ਰਹੀ.... ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਗੁਬਾਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ...... ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਜੰਗ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹਾਂ....।÷

ਕੀਮੋਥੈਰੇਪੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਸਿਹਤ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਲਈ ਲਿਖਣਾ ਛੁੱਟ ਜਾਵੇ,ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖਦਾਈ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ... ? ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਦੋ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ,ਟੀ ਵੀ ਤੋਂ ਟਾਕ ਸ਼ੋਜ਼ ਲਈ ਕਾਲਾਂ ਆਈਆਂ,ਕਈ ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਆਰਟੀਕਲ ਨਾ ਭੇਜਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਕਾਲਾਂ ਆਈਆਂ,ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਅਸਮਰਥ ਹੋਣ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ। ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੁਝ ਦਿਨ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਸਭ ਨੂੰ ਬੁਖ਼ਾਰ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੋਂ ਗੱਲ ਇੱਕ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣਾ ਵਧੀਆ ਵਧੀਆ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣਾ ਕਿ ਮੈਡਮ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੌਸਲੇ ਵਾਲੇ ਹੋ,ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਖੁਰਾਕ ਖਾਣ ਲਈ ਨਸੀਹਤ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਾ।

ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਔਰਤ ਦਾ ਫ਼ੋਨ ਆਇਆ,÷ਹੈਲੋ .....ਕੀ ਹੋਇਆ....ਲੈ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ.....ਫ਼ਲਾਣੇ (ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜੀਹਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਨੀ ਲਈਦਾ...... ਆਪਣੀ ਫਲਾਣੀ (ਨਾਂ)ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ,ਜਵਾਨ ਪਈ ਸੀ.....ਇਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਮਰੀ ਸੀ...... ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਵੀ ਇਸੇ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ਼ ਮਰਿਆ ਸੀ..... ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਝੜ ਗਏ... ? ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਝੜ ਗਏ ਸੀ.....!÷
÷ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਆਕਾਲ ਜੀ....!÷ ਕਹਿਕੇ ਮੈਂ ਫੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ।
ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਏ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਦੂਰ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜੇਠਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ੋਨ ਆਇਆ,ਉਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਆਖ਼ਣ ਲੱਗੀ,÷ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ...... ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਤਕਰੀਬਨ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ...... ਤੂੰ ਵੀ ਘਬਰਾਈਂ ਨਾ.....ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਇਲਾਜ ਵੀ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਿਹਾ......ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣਾ.....।÷
ਉਸ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਚਾਰ ਹੌਸਲੇ ਭਰੇ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਛੁਪਾ ਕੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੀ ਤੀਜੀ ਕੀਮੋਥੈਰੇਪੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਠੀ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੋਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਪੀੜਤ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪਾਤਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਨ ਵਾਲ਼ੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਜਦ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਔਨਕੌਲੋਜੀ (ਕੈਂਸਰ) ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ ਅੱਗੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੈਗੂਲਰ ਚੈੱਕਅਪ ਲਈ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਇਲਾਜ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੌਸਲਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ, ਕ੍ਰਿਕਟ ਜਗਤ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸੈਲੀਬ੍ਰਿਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਰੂਪੀ ਜੰਗ ਉੱਤੇ ਫਤਹਿ ਪਾ ਕੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਏ ਹਨ,ਉਹ ਬਾਕੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹਨ।ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮਰੀਜ਼ ਅੰਦਰ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਦਵਾਈ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਅਸਰ ਕਰੇਗਾ। ਜਿੱਥੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਲਾਜ ਸੰਭਵ ਹੈ ,ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹਨ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਖਿਲਵਾੜ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ,ਇਹ ਸੋਚਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ,ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ,ਯੋਗਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਰੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਜੋ ਵੀ ਹੈ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਰੋਗ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲ਼ੀ ਸੋਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਕੈਂਸਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹੈ ÷Together we are stronger than cancer".

ਬਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿਸਰਾਓ...
9988901324

Preetnama
Khara Sach
प्रीतनामा
खरा सच
On our English language New Website
WWW.PREET NEWS.COM
Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180
Vol 4, Issue 369
Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com
04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

प्रथम हरियाणवी लघुकथा-संकलन 'म्हारी माट्टी, म्हारे आखर' का हुआ विमोचन

आईएएस डॉ. मनोजकुमार गर्ग, हरियाणा कला परिषद् के उपाध्यक्ष महेश जोशी, पद्मश्री डॉ. संतराम देशवाल और साहित्यकार डॉ. रामनिवास मानव ने किया लोकार्पण

मनुमुक्त 'मानव' की स्मृति में 'हरियाणवी साहित्य-कला संगम' आयोजित

नारनौल। मनुमुक्त 'मानव' मेमोरियल ट्रस्ट, नारनौल तथा हरियाणा कला परिषद्, कुरुक्षेत्र के संयुक्त तत्वावधान में स्थानीय हुडा सेक्टर स्थित अंतरराष्ट्रीय सांस्कृतिक केंद्र 'मनुमुक्त भवन' में 'हरियाणवी साहित्य-कला संगम' का आयोजन किया गया। उद्योग विस्तार अधिकारी डॉ. सुनील भारद्वाज द्वारा प्रस्तुत प्रार्थना-गीत के उपरांत चीफ ट्रस्टी डॉ. रामनिवास 'मानव' के प्रेरक सान्निध्य और डॉ. पंकज गौड़ के कुशल संचालन में समारोह संपन्न हुआ।समारोह की अध्यक्षता सिंघानिया विश्वविद्यालय, पचेरी बड़ी (राजस्थान) के कुलपति एवं भारतीय प्रशासनिक सेवा के पूर्व अधिकारी डॉ. मनोजकुमार गर्ग ने की। हरियाणा कला परिषद् के उपाध्यक्ष महेश जोशी मुख्य अतिथि तथा सोनीपत के वरिष्ठ साहित्यकार एवं शिक्षाविद् पद्मश्री डॉ. संतराम देशवाल विशिष्ट अतिथि के रूप में उपस्थित रहे। सभी विशिष्ट अतिथियों ने दिवंगत मनुमुक्त 'मानव' को श्रद्धांजलि अर्पित करते हुए उनकी स्मृति में ट्रस्ट द्वारा किए जा रहे साहित्यिक, सांस्कृतिक और सामाजिक कार्यों की सराहना की।ट्रस्टी डॉ. कांता भारती ने बताया कि भारतीय पुलिस सेवा के दिवंगत अधिकारी डॉ. मनुमुक्त 'मानव' की 13वीं पुण्यतिथि पर आयोजित इस समारोह में देश के दो दर्जन से अधिक साहित्यकारों ने सहभागिता की।'म्हारी माट्टी, म्हारे आखर' का विमोचनसमारोह में भिवानी के साहित्यकार एवं स्तंभकार डॉ. सत्यवान सौरभ और डॉ. प्रियंका सौरभ द्वारा संपादित तथा डॉ. मनुमुक्त 'मानव' को समर्पित पुस्तक 'म्हारी माट्टी, म्हारे आखर' का मंचस्थ अतिथियों द्वारा विमोचन किया गया।हरियाणवी बोली का यह प्रथम लघुकथा-संकलन बताया गया है। इसमें 33 लघुकथाकारों की तीन-तीन लघुकथाओं सहित कुल 99 लघुकथाएँ संकलित हैं। इनमें ऑकलैंड (न्यूजीलैंड) के एक, हरियाणा के 27, राजस्थान के तीन तथा चंडीगढ़ और पंजाब के एक-एक लघुकथाकार शामिल हैं।विमोचित पुस्तक पर सुशीलकुमार 'नवीन' (तोशाम) और सत्यवीर नाहड़िया (रेवाड़ी) ने समीक्षात्मक वक्तव्य प्रस्तुत किए।कवियों ने किया काव्य-पाठसमारोह के द्वितीय चरण में संजय पाठक (जैतपुर), प्रवेंद्र पंडित (अलवर), प्रो. ज्योति राज (सोनीपत), राजपाल यादव 'राज' (गुरुग्राम), डॉ. मुकुट अग्रवाल एवं दलबीरसिंह 'फूल' (रेवाड़ी), डॉ. जितेंद्र भारद्वाज तथा ओशिन शुक्ला 'साक्षी' (नारनौल) आदि कवियों ने काव्य-पाठ किया। श्रोताओं ने प्रस्तुतियों की भरपूर सराहना की।कार्यक्रम के अंत में ट्रस्ट की ओर से अध्यक्ष, मुख्य अतिथि, विशिष्ट अतिथि सहित सभी सहभागी साहित्यकारों को अंगवस्त्र, स्मृति-चिह्न और सम्मान-पत्र भेंट कर 'डॉ. मनुमुक्त 'मानव' स्मृति-सम्मान' से सम्मानित किया गया।इनकी रही उल्लेखनीय उपस्थितिलगभग ढाई घंटे तक चले इस विशिष्ट समारोह में कृष्णकुमार 'निर्माण' (करनाल), डॉ. राजकला देशवाल (सोनीपत), डॉ. सुरेश वशिष्ठ और कृष्णा जैमिनी (गुरुग्राम), राजपालसिंह गुलिया (झज्जर), भूपसिंह भारती, डॉ. धर्मवीर यादव और समता 'अरुणा' (रेवाड़ी), अमरचंद बैनीवाल (फतेहाबाद), डॉ. सत्यपाल शर्मा और अशोक वशिष्ठ (हिसार), भूपेंद्र गोदारा और सुमन गोदारा (सिवानी मंडी) आदि साहित्यकार उपस्थित रहे।इसके अतिरिक्त टोरंटो (कनाडा) के हरमहेंद्र यादव, सिंघानिया विश्वविद्यालय, पचेरी बड़ी (राजस्थान) के उपकुलपति डॉ. पवन त्रिपाठी, मुख्य वित्त अधिकारी सुनीलकुमार सोबती एवं संजीव ग्रोवर, दादरी के भूजल अधिकारी राकेश कुमार, नारनौल के सीएमजीजीए प्रखर सचान, पूर्व एजीएम अमरजीत यादव, पूर्व खंड शिक्षा अधिकारी मुकेश कुमार, डॉ. जितेंद्र भारद्वाज, सुरेशचंद शर्मा, बनवारीलाल शर्मा, एडवोकेट बलदेवसिंह चहल, मोहम्मद शफी, सत्यवीर चौधरी, डॉ. पुष्पलता भारद्वाज, डॉ. शर्मिला यादव, डॉ. वंदना कुमारी सहित अनेक गणमान्य नागरिकों की उपस्थिति उल्लेखनीय रही।

पाकिस्तान में सच बोलने पर सिख पत्रकार का करियर तबाह, एंकर हरमीत सिंह को बेबाक कवरेज की मिल रही सजा

पाकिस्तान के सिख पत्रकार और टीवी एंकर हरमीत सिंह ने दावा किया है कि स्वतंत्र और बेबाक पत्रकारिता के कारण उन्हें लगातार निशाना बनाया गया। उनका आरोप है कि पहले उन्हें टीवी स्क्रीन से हटाया गया और बाद में राजनीतिक विश्लेषक के तौर पर अलग-अलग चैनलों पर आने से भी रोक दिया गया। हरमीत ने अपने छोटे मीडिया कार्यालय पर पुलिस कार्रवाई और उपकरण जब्त किए जाने का भी दावा किया है। हरमीत सिंह के मुताबिक, वह पाकिस्तान के सिख समुदाय से मुख्यधारा के मीडिया में पहुंचने वाले शुरुआती पत्रकारों में से एक हैं। उन्होंने सोशल मीडिया पर एक संदेश में कहा कि एक हाशिये पर रहने वाले समुदाय से निकलकर मुख्यधारा की पत्रकारिता तक पहुंचना आसान नहीं था। उनके समुदाय के कुछ लोग उनसे यह सवाल भी करते थे कि वह पत्रकारिता में क्यों बने हुए हैं, कोई दूसरा पेशा या कारोबार क्यों नहीं करते।

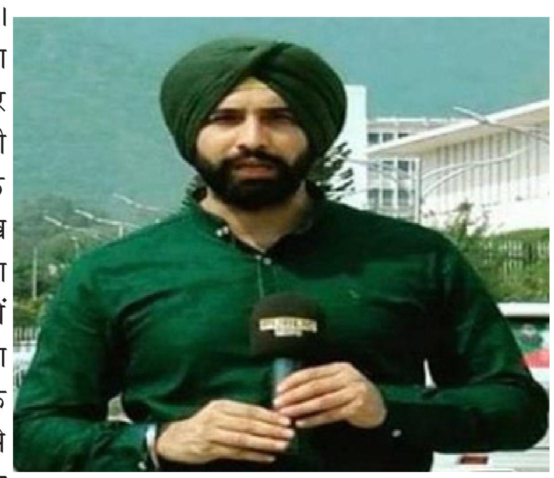

हरमीत ने दावा किया कि परेशानी पाकिस्तान तहरीक-ए-इंसाफ की कवरेज के बाद शुरू हुई। उनके अनुसार, नवंबर 2024 में उनकी कवरेज के बाद उनके खिलाफ कार्रवाई शुरू की गई। उन्होंने बताया कि उनके खिलाफ मामले दर्ज किए गए, जिनमें इस्लामाबाद में स्वड्डक्र और पेशावर में शुरू की गई जांच भी शामिल है। उनके अनुसार, मामला अदालत में विचाराधीन है। हरमीत ने यह भी आरोप लगाया कि पुलिस ने उनके छोटे मीडिया कार्यालय पर छापा मारा और वहां से कंप्यूटर, कैमरे, माइक्रोफोन और अन्य उपकरण जब्त कर लिए। हरमीत सिंह ने अपने ऊपर लगे किसी भी देश-विरोधी या प्रचार से जुड़े आरोप को खारिज किया। उनका कहना है कि उनकी पत्रकारिता का फोकस लोकतंत्र, संविधान की सर्वोच्चता और आम नागरिकों की समस्याओं पर रहा है।

उन्होंने कहा कि उनका नजरिया दूसरों से अलग हो सकता है और शायद यही उनके लिए समस्या बन गया। साथ ही उन्होंने स्पष्ट किया कि उन्होंने कभी पाकिस्तान के खिलाफ काम नहीं किया और न ही अपने देश के खिलाफ किसी तरह के प्रचार में हिस्सा लिया। सिख बुद्धिजीवी अवतार सिंह ने इस मामले पर चिंता जताई। उन्होंने कहा कि किसी सिख पत्रकार के कार्यालय पर कथित तौर पर छापा मारना और स्वतंत्र रूप से पत्रकारिता करने के कारण कार्रवाई किया जाना दुर्भाग्यपूर्ण है।उन्होंने दुनिया भर के सिख समुदाय से पाकिस्तान में रहने वाले अल्पसंख्यक सिख समुदाय में भरोसा कायम करने के लिए इस मामले की निंदा करने की अपील की।

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

Gujarat Chief Minister Bhupendrabhai Patel Visits BAPS Swaminarayan Akshardham During Historic U.S. Visit

Robbinsville, NJ, USA — The Honorable Bhupendrabhai Patel, Chief Minister of Gujarat, India, visited BAPS Swaminarayan Akshardham in Robbinsville, New Jersey, on Saturday, August 22, 2026. During his visit, he expressed deep appreciation for Akshardham's inspiring presentation of India's spiritual and cultural heritage, its commitment to community service, and the extraordinary dedication of its volunteers.

Upon his arrival, Chief Minister Patel was warmly welcomed and garlanded by Pujya Brahmaviharidas Swami and Pujya Nilkanthsevadas Swami. He was accompanied by a delegation of senior Gujarat government officials, including the Additional Chief Secretary of the Finance Department; Dr. Sanjeev Kumar, Principal Secretary to the Chief Minister; and Vikrant Pandey, Secretary to the Chief Minister.

Already familiar with BAPS and its deep roots in Gujarat, the Chief Minister reflected on how Akshardham carries India's timeless values of service, spirituality, and excellence to communities around the world. He emphasized the importance of preserving cultural values among the Indian diaspora and expressed his appreciation for the way Akshardham nurtures and celebrates India's cultural heritage in the United States.

Chief Minister Patel also received a special tour of the Akshardham Museum, currently under construction, and will be one of the first Hindu American museums dedicated to showcasing India's rich heritage and culture. The museum will feature 12 architectural replicas, 40 multimedia shows, 85 immersive dioramas, and 200 lifelike statues. He described the museum as a landmark in itself, offering visitors of every age and background an opportunity to connect with universal ideals of faith, harmony, compassion, family values, and selfless service. He noted that these enduring principles continue to guide Gujarat's progress and strengthen India's cultural identity while remaining relevant to people and cultures around the world.

"It was a privilege to have Gujarat's Honorable Chief Minister, Bhupendrabhai Patel, visit BAPS Swaminarayan Akshardham in Robbinsville today," said Pujya Brahmaviharidas Swami, a senior swami of the BAPS Swaminarayan Sanstha. "Not only was he overwhelmed and fascinated by the beautiful carvings and the sheer size and scale of the Mandir, but he was deeply touched by its serene and spiritual environment. While touring the museum, the Chief Minister remarked, 'You brought India's ancient culture back to life.'"

A highlight of the visit was Chief Minister Patel's interaction with the volunteers who serve throughout Akshardham. He commended their discipline, humility, hospitality, and spirit of seva (selfless service), recognizing how their collective contributions help create a welcoming and meaningful experience for visitors from around the world.

"From my heart, I thank all the BAPS volunteers for their contributions to the construction of Akshardham, which will inspire many generations to come," Chief Minister Patel said. "Everyone who comes here from across the world will find peace, wherever he or she is from."

Chief Minister Patel is visiting the United States in connection with the Vibrant Gujarat initiative, marking the first visit by a Chief Minister of Gujarat to the United States in nearly 30 years. Reflecting on his experience at Akshardham, he noted that while his visit focused on Vibrant Gujarat, he remarked that India's culture is vibrant at BAPS Swaminarayan Akshardham. More than a place of worship, he observed, Akshardham is a celebration of culture, art, spirituality, and enduring values.

Delegates and community leaders from across the United States gathered to welcome the Chief Minister and mark the occasion.The visit further highlighted the important role BAPS has played in preserving and sharing India's rich spiritual and cultural heritage around the world. Through mandirs, educational programs, humanitarian relief initiatives, healthcare services, environmental awareness, youth development, and cultural activities, BAPS has contributed significantly to the well-being of communities in Gujarat, throughout India, and across the globe.

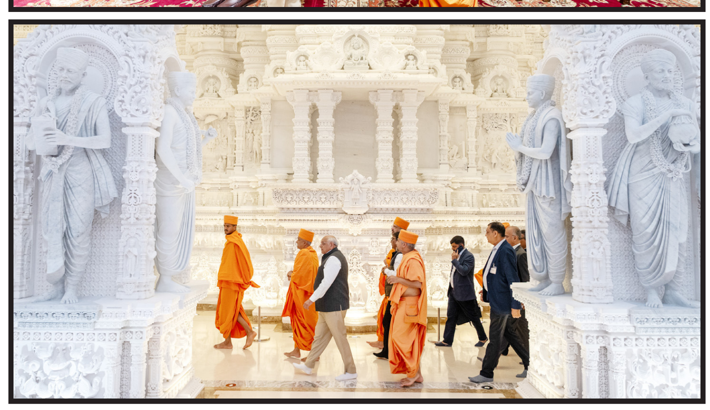

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

The first Haryanvi short story collection 'Mhari Matti, Mhare Akhar' was released.

☛ IAS Dr. Manoj Kumar Garg, Vice President of Haryana Art Council Mahesh Joshi, Padmashree Dr. Santram Deswal and litterateur Dr. Ramniwas Manav inaugurated the book. ☛ 'Haryanvi Literature-Art Confluence' organized in the memory of Manumukt 'Manav'

Narnaul. Under the joint aegis of Manumukt 'Manav' Memorial Trust, Narnaul and Haryana Kala Parishad, Kurukshetra, 'Haryanvi Sahitya-Kala Sangam' was organized at the International Cultural Center 'Manumukt Bhawan' located in the local HUDA Sector. After the prayer song presented by Industry Extension Officer Dr. Sunil Bhardwaj, the function concluded under the inspiring presence of Chief Trustee Dr. Ramniwas 'Manav' and the efficient conduct of Dr. Pankaj Gaur.

The ceremony was presided over by Dr. Manoj Kumar Garg, Vice Chancellor of Singhania University, Pacheri Badi (Rajasthan) and a former Indian Administrative Service officer. Mahesh Joshi, Vice President of the Haryana Arts Council, was the chief guest, and Padmashree Dr. Santram Deswal, a senior litterateur and educationist from Sonipat, was the special guest. All the distinguished guests paid tribute to the late Manumukt 'Manav' and praised the literary, cultural, and social work being undertaken by the Trust in his memory. Trustee Dr. Kanta Bharti said that more than two dozen litterateurs of the country participated in this function organized on the 13th death anniversary of late Indian Police Service officer Dr. Manumukt 'Manav'.

Release of 'My soil, my letters'

In the function, the book 'Mhari Matti, Mhare Akhar', edited by Bhiwani's litterateur and columnist Dr. Satyawan Saurabh and Dr. Priyanka Saurabh and dedicated to Dr. Manumukt 'Manav', was released by the guests on the stage.

This is said to be the first short story collection in the Haryanvi dialect. It contains a total of 99 short stories, including three each from 33 short story writers. These include one from Auckland (New Zealand), 27 from Haryana, three from Rajasthan, and one each from Chandigarh and Punjab.

Sushil Kumar 'Naveen' (Tosham) and Satyaveer Nahadia (Rewari) presented critical remarks on the released book.

Poets recited poetry

In the second phase of the event, poets such as Sanjay Pathak (Jaitpur), Praveen Pandit (Alwar), Prof. Jyoti Raj (Sonipat), Rajpal Yadav 'Raj' (Gurugram), Dr. Mukut Agarwal and Dalbir Singh 'Phool' (Rewari), Dr. Jitendra Bhardwaj and Oshin Shukla 'Sakshi' (Narnaul) recited poetry. The audience applauded the performances.

At the end of the programme, the President, Chief Guest, Special Guest and all the participating litterateurs were honoured with 'Dr. Manumukt 'Manav' Smriti Samman' by presenting them robes, mementos and certificates of honour on behalf of the Trust.

Their notable presence

Present at this special function, which lasted for about two and a half hours, were writers like Krishna Kumar 'Nirman' (Karnal), Dr. Rajkala Deswal (Sonipat), Dr. Suresh Vashisht and Krishna Jaimini (Gurugram), Rajpal Singh Gulia (Jhajjar), Bhoop Singh Bharti, Dr. Dharamveer Yadav and Samta 'Aruna' (Rewari), Amar Chand Bainiwal (Fatehabad), Dr. Satyapal Sharma and Ashok Vashisht (Hisar), Bhupendra Godara and Suman Godara (Siwani Mandi). Apart from this, the presence of Harmahendra Yadav of Toronto (Canada), Vice Chancellor of Singhania University, Pacheri Bari (Rajasthan) Dr. Pawan Tripathi, Chief Finance Officer Sunil Kumar Sobti and Sanjeev Grover, Ground Water Officer Rakesh Kumar of Dadri, CMGGA Prakhar Sachan of Narnaul, former AGM Amarjeet Yadav, former Block Education Officer Mukesh Kumar, Dr. Jitendra Bhardwaj, Suresh Chand Sharma, Banwari Lal Sharma, Advocate Baldev Singh Chahal, Mohammad Shafi, Satyaveer Chaudhary, Dr. Pushpalata Bhardwaj, Dr. Sharmila Yadav, Dr. Vandana Kumari and many other dignitaries was notable.

(Dr. Satyawan Saurabh, PhD (Political Science), is a poet and social thinker.)

Janmashtami: When Krishna is born within

Every year, millions celebrate Janmashtami with devotion, fasting, prayers, music and joyous festivities. Temples are beautifully decorated, homes resonate with the chanting of Krishna's names, and stories of His divine birth are lovingly retold. Yet the deepest significance of Janmashtami lies beyond history or celebration. It invites us to ask a profound question: Can Krishna be born in our own hearts?

According to the ancient scriptures, Lord Krishna appeared in a prison at midnight. Symbolically, this prison represents the condition of the human mind. We often become prisoners of fear, anger, greed, ego and endless desires. Though materially comfortable, many people silently struggle with anxiety, loneliness and dissatisfaction. True freedom does not come merely from changing external circumstances; it begins with transforming our inner consciousness.

Krishna's appearance signifies the arrival of divine wisdom that dispels the darkness within. Just as dawn naturally removes the night, love, compassion and selfless devotion gradually dissolve ignorance and suffering. Janmashtami, therefore, reminds us that every human heart has the potential to become a sacred temple where divine qualities can awaken. One of Krishna's greatest teachings

is that real happiness cannot be purchased, possessed or achieved through status alone. Wealth, success and recognition have their place, but they cannot satisfy the deepest longing of the soul. Lasting fulfilment arises when our lives are connected to a higher purpose and when our actions become expressions of love and service.

In today's fast-paced world, people are surrounded by constant distractions but often feel disconnected from themselves and from one another. Krishna's message is timeless because it calls us back to relationships built on trust, compassion, gratitude and humility. Even a few moments of sincere prayer, meditation, chanting or selfless service each day can bring remarkable peace amidst life's turbulence. Janmashtami is also a celebration of hope. Krishna was born during a period of oppression and uncertainty, reminding humanity that divine grace often manifests when darkness appears greatest. Every challenge carries within it the possibility of spiritual awakening. Every setback can become an opportunity to deepen faith, strengthen character and discover resilience.

Ultimately, Janmashtami is not merely about commemorating an event that happened thousands of years ago. It is an invitation to experience that miracle here and now. Whenever we replace selfishness with kindness, resentment with forgiveness, pride with humility and fear with faith, Krishna is born again within us.

Perhaps the most meaningful way to celebrate Janmashtami is not only by decorating temples, but by beautifying our own hearts. For when the heart becomes pure through love, compassion and devotion, every day becomes Janmashtami, every action becomes worship, and every moment becomes an opportunity to experience the presence of the Divine.

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369 | Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com | 04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

THE BEN FRANKLIN EFFECT

Human psychology is full of fascinating contradictions and as per human nature we often believe that our actions are controlled by our thoughts and feelings: we like someone, so we help them; we trust someone, so we cooperate with them; we respect someone, so we support them. But psychology tells us that the process can sometimes work in the opposite direction. Our actions can influence our thoughts and feelings. One of the most interesting examples of this phenomenon is the Ben Franklin Effect—the tendency for people to develop a more favourable attitude towards someone after doing something helpful for that person.

In simple words, when we help someone, we may begin to like or respect that person more.

The term originated from an incident described by Franklin in his autobiography. Franklin had a political rival who was hostile towards him. Instead of responding to the hostility with confrontation, Franklin took a different approach. He asked the man to lend him a rare book from his personal library.

The man agreed and lent him the book. Franklin later returned it with a note expressing his appreciation. According to Franklin, their relationship subsequently improved considerably. Franklin recognised an interesting psychological principle: a person who has performed a kindness for someone may become more favourably disposed towards that person. This simple observation later became associated with the psychological phenomenon known as the Ben Franklin Effect.

One explanation lies in the psychological principle known as cognitive dissonance.

Imagine a person who believes, I don't like this individual. Later, that same person voluntarily helps the individual. There is now a contradiction between the person's attitude and behaviour.

he human mind generally prefers consistency. It may therefore attempt to reduce this contradiction by changing the attitude: If I was willing to help this person, perhaps I don't dislike them as much as I thought. This does not mean that every favour will transform hostility into friendship. Rather, it suggests that our behaviour can sometimes influence our perception of other people.

The importance of this effect extends far beyond psychology textbooks. Human relationships are often built through small acts of cooperation. A colleague who helps another colleague complete a difficult assignment may develop greater respect for them. A neighbour who assists another neighbour during a difficult situation may develop a stronger sense of community. Students who cooperate with one another in school projects may gradually become more comfortable and friendly. In this sense, helping is not merely an act of service; it can also be an act of relationship-building.

Modern workplaces are often characterised by competition, deadlines and differences of opinion. Conflicts between colleagues are therefore unavoidable. When disagreements arise, people frequently concentrate on proving that they are right. Yet cooperation can sometimes be more productive than confrontation. A simple request for advice, assistance or collaboration can provide an opportunity for two people to work towards a common objective. Working together can reduce psychological distance and create familiarity. However, this principle should never be used as a manipulative technique. Genuine cooperation is far more powerful than calculated behaviour.

The Ben Franklin Effect also has an interesting application in education.

Teachers often focus on helping students, but students should also be given opportunities to help others. Asking a student to assist a classmate, organise classroom materials, guide a younger student or participate in a community activity can create a sense of responsibility and belonging. When young people repeatedly perform helpful actions, they may begin to see themselves as responsible, capable and compassionate individuals. Thus, education should not merely produce academically successful students. It should develop individuals who are willing to contribute to society.

Perhaps the most remarkable aspect of the Ben Franklin Effect is its connection with our perception of ourselves. People often understand their own character by observing their behaviour.

If someone repeatedly helps others, that person may gradually develop the belief:

I am a helpful person.

That belief can encourage further positive behaviour.

The process can become a healthy cycle:

This principle can be particularly useful in developing good habits. Instead of waiting to feel generous, patient or cooperative, we can sometimes begin by behaving in those ways.

The Ben Franklin Effect should not be misunderstood as a universal rule.

Helping someone does not automatically make us like them. If a person constantly demands favours, takes advantage of others or behaves disrespectfully, repeated assistance may produce resentment rather than affection.

Similarly, serious conflicts involving betrayal, abuse or deep differences cannot be solved merely by asking for a favour. Healthy relationships require respect, honesty, communication, trust and appropriate boundaries. Therefore, the Ben Franklin Effect is best understood as a psychological tendency—not a guaranteed formula for changing people's feelings.

There is also an ethical dimension to this phenomenon. If someone deliberately creates situations in which another person must repeatedly help them merely to influence that person's feelings, the behaviour can become manipulative.

Psychological knowledge should therefore be used responsibly.

The healthy approach is simple: ask for help when it is genuinely needed, appreciate the help sincerely and be willing to help others in return.

Kindness should be genuine, not strategic.

The modern world increasingly encourages competition. Individuals compete for jobs, marks, recognition, money and social status. Competition has its place, but excessive competition can weaken social bonds. The Ben Franklin Effect offers an interesting reminder about the power of cooperation. When people work together towards a common goal, they create shared experiences. Shared experiences can create familiarity; familiarity can encourage understanding; and understanding can become the foundation of trust. Thus, a small act of cooperation may sometimes become the first step towards repairing a strained relationship.

In the digital age, people are more connected technologically than ever before, yet meaningful human relationships can still be difficult to maintain. Messages, likes, comments and virtual interactions cannot completely replace genuine human cooperation. Helping a neighbour, supporting a colleague, mentoring a student, volunteering in the community or simply offering assistance to someone in need creates real human connection.

These actions may appear insignificant, but society is ultimately built from such small interactions.

The Ben Franklin Effect teaches us an important lesson about human nature: our behaviour does not merely reflect our attitudes; it can sometimes help create them. We often think that we must first feel friendly before behaving kindly. Psychology suggests that the reverse can sometimes happen as well. A genuine act of kindness can create an opportunity for understanding, cooperation and emotional connection.

This insight can be applied at home, in schools, workplaces and communities.

It reminds parents to encourage children to help others. It reminds teachers to create opportunities for cooperation. It reminds administrators that collaboration can sometimes be more productive than confrontation. And it reminds ordinary citizens that social harmony begins with everyday actions.

The Ben Franklin Effect is ultimately a lesson about the relationship between action and attitude. We are not always prisoners of our existing opinions and emotions. Sometimes, by changing our behaviour, we can influence our perceptions, relationships and even our view of ourselves.

The answer to every conflict is certainly not a favour, and kindness should never be used as a psychological trick. But genuine cooperation has a remarkable power to bring people closer.

In an age marked by increasing competition, polarisation and social distance, perhaps the most valuable lesson is also the simplest: Do not always wait for positive feelings before doing something positive. Sometimes, the right action can help create the right feeling.

A small act of help may not change the world, but it may change a relationship—and sometimes, changing one relationship is where a better world begins.

SURINDERPAL SINGH
FACULTY IN SCIENCE DEPARTMENT
SRI AMRITSAR SAHIB PUNJAB.

Preetnama
ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ
Khara Sach
On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM
Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180
Vol 4, Issue 369
Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com
04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

The Supreme Court will hold a decisive hearing on the Jantar Mantar students' FIR on September 1, 2026. Fear of the FIR or a new dawn for the future?

A legal line will be drawn between innocent students and serious accused.
Will the Supreme Court draw the legal line between relief and crime on September 1?
A major decision on the Central government's petition to quash the FIR?

Article 142's powerful weapon on the Jantar Mantar FIR - Who will receive relief, who will face the trial? The Supreme Court will hear the Central government's application on September 1, 2026 - Everyone has faith in the judiciary - Advocate Kishan Sanmukhdas Bhawnani, Gondia, Maharashtra

Gondia - Globally: An important chapter in India's balance between democratic protest, the future of youth, and the rule of law is set to unfold in the Supreme Court on Tuesday, September 1, 2026. The Central Government on Monday, August 31, approached the Supreme Court, exercising its extraordinary judicial powers under Article 142 of the Constitution, seeking quashing of FIRs in connection with the alleged paper leak in the NEET-UG exam and the student protests held at various locations, including Jantar Mantar, against the examination system. The Solicitor General mentioned the issue on Monday, seeking permission to file an application, and the Chief Justice's bench agreed to hear the matter the following day, September 1, 2026.This development is significant because the case is not limited to quashing a few FIRs; it also raises the question of how to protect the future of students engaged in peaceful democratic protests from the burden of criminal prosecution, while ensuring that those who commit violence or serious crimes under the guise of protests are not granted immunity from the law. Advocate Kishan Sanmukhdas Bhawnani, Gondia, Maharashtra, explains that the background of this entire controversy is linked to the NEET protests at Jantar Mantar in July and the Parliament march on July 20. The protesters raised concerns about the examination system, alleged paper leaks, and issues affecting the future of students. Subsequently, several petitions were filed in the Supreme Court regarding police action, alleged excessive use of force against protesters, alleged mistreatment of women, surveillance, and FIRs. The Delhi Police argued in court that necessary steps were taken to maintain law and order and that the police used the minimum necessary force during the protests. On the other hand, the petitioners called the police action excessive and disproportionate and demanded an independent investigation.These contradictory claims are now under investigation under the supervision of the Supreme Court. This article is based on information available until August 31, 2026; therefore, the final outcome cannot be presumed to be a foregone conclusion, depending on what the Supreme Court actually orders in the September 1 hearing.

Friends, the most important question is: will the cases against all students involved in the Jantar Mantar protest be dismissed? A straightforward yes would not be legally correct at this time. The Center has sought the quashing of the FIR, but the Supreme Court will decide the final order and its terms. Available information indicates that the court may consider providing relief to genuine students involved in peaceful protests and excluding those with serious criminal cases. Therefore, not everyone involved in the protest will necessarily receive automatic immunity simply on the basis of being a student. The real challenge before the court will be how to draw a clear legal line between peaceful dissent and criminal violence.

Friends, Article 142 of the Constitution becomes crucial in this context. This provision grants the Supreme Court extraordinary power to issue orders necessary to ensure complete justice in a pending case. The Center's argument is that if each FIR has to go through separate police and magistrate processes under normal criminal procedure, students may face years of litigation, adversely affecting their educational and employment prospects. Therefore, a comprehensive judicial solution is being sought to provide relief to genuine students.But the Supreme Court will ultimately determine the extent to which this power will be exercised and which individuals it will apply to.

Friends, this is where the figure of 2,873 people comes into focus. The Delhi Police informed the court that through the face recognition system, 2,873 individuals associated with the protests were identified whose names matched the police's existing criminal records. According to the police, 2,402 of these individuals were identified through the Crime Kundli database and 471 through dossier records. Of these, 92 were reported to have more than ten cases against them, and 47 were identified as history-sheeters. However, a crucial legal distinction is important to understand here: the mere presence of an FIR or a previous criminal case against a person does not automatically prove their guilt. Therefore, it would not be appropriate to hold someone guilty of a crime committed during the protest based solely on past records. It would be necessary to examine the actual role, the allegations, and the available evidence.

Friends, this is why the screening or identification process could be one of the most sensitive issues at the September 1st hearing. If the court grants broad relief to the students, it will be necessary to determine who was a genuine student, who participated in a peaceful protest, who was charged merely for being present at the protest, and who faces specific charges, such as violence during the agitation, damage to public property, or assault on police personnel. On the other hand, if a person faces serious charges, automatically granting relief simply because they participated in the protest could be contrary to the ends of justice. Therefore, a possible judicial model could be based on "relieving innocent and peaceful protesters while continuing the legal process for those accused of actual crimes," rather than granting amnesty to all.

Friends, the second major pillar of this case is the five-member high-powered inquiry committee constituted by the Supreme Court. This committee, formed on August 18th, is headed by former Supreme Court judge Justice R. Subhash Reddy. The committee includes Justice Ravi Shankar Jha, former Chief Justice of the Punjab and Haryana High Court, Justice Shalinder Kaur, former Delhi High Court judge, Rishi Kumar Shukla, former CBI Director, and retired DGP of Meghalaya. The court constituted the committee to conduct an independent and impartial investigation and to operate under the direct supervision of the Supreme Court.The committee's mandate is not limited to investigating police action. It is also required to investigate alleged excessive and disproportionate use of force, treatment of protesters, alleged sexual harassment or abuse against women, surveillance, and other related complaints. The court also directed that complaints involving women be prioritized. Furthermore, issues such as the legality and proportionality of police force used and improvements in policing to address large public demonstrations in the future have also become part of the broader debate.

Friends, on August 25th, some petitioners questioned the formation and composition of this high-powered committee and demanded its reconstitution. However, the Supreme Court clarified that the committee is operating under the direct supervision of the court and this application will be considered along with the main case.This means that the September 1st proceedings cannot be limited to the issue of the FIR; the court will also face broader constitutional questions related to the movement, police action, and the investigation committee. Another important aspect of this entire issue is the proposed Delhi march on September 5th. According to available reports, the CJP has announced a march from India Gate to the Delhi Police Headquarters. Against the backdrop of this proposed protest, the FIR, police action, and the resolution of student disputes remain key issues. Consequently, the September 1st Supreme Court order will not only impact past cases but could also influence the atmosphere of future protests. If students receive comprehensive legal relief, tensions are likely to ease; while if the court attaches clear conditions to the relief, the future strategy for both protesters and the administration may become clearer.

Friends, this case also holds a broader message for India's democratic future. While the right to protest is a vital part of civil liberties in a democracy, this right cannot become a license for violence, destruction of public property, or assault on other citizens and police officers. The challenge before the Supreme Court is to create a system in which peaceful dissent is not criminalized and genuine crimes are not protected under the guise of the right to protest. The Delhi Police has also stated before the court that the right to peaceful protest is important, but when protests escalate into violence and property damage, the state also has the responsibility to maintain law and order.

So, if we study and analyze the entire above account, we will find that the hearing on September 1, 2026, will not only be a matter of quashing FIRs, but will also test the balance between student movements, civil rights, police power, digital surveillance, and judicial intervention in India. If the Supreme Court finds a way to grant collective relief to genuine students under Article 142, it could be a significant step for thousands of young people, saving their educational and professional futures. However, it will be equally important for the court to distinguish between serious charges and mere past criminal records, and not to presume guilt without a proper investigation.Therefore, the most likely and just approach for September 1st appears to be that innocent students receive swift relief, but that independent investigations into the actual criminal acts and action in accordance with the law continue. This Jantar Mantar controversy could also become an important constitutional precedent for democratic protest and policing in India in the future.

- Tax Expert Columnist Literary International Writer Thinker Poet Sangeet Madhyma CA (ATC) Advocate Kishan Sanmukhdas Bhawnani Gondia Maharashtra 9226229318

Preetnama
ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ
Khara Sach
On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM
Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180
Vol 4, Issue 369
Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com
04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

THE HYPERTHERMIA THERAPY

Cancer treatment has traditionally depended on surgery, chemotherapy and radiation therapy. In recent decades, however, medical science has been exploring newer approaches that can destroy cancer cells more selectively while reducing damage to healthy tissues.

Hyperthermia therapy, also known as thermal therapy or thermotherapy, is one such promising approach. It uses carefully controlled heat to damage cancer cells or make them more vulnerable to radiation and certain anticancer medicines.

The basic idea sounds surprisingly simple: heat can be used as a weapon against cancer. But behind this simple idea lies sophisticated technology capable of delivering and monitoring heat precisely inside or around a tumour.

Hyperthermia therapy is a cancer treatment in which selected body tissues are heated to temperatures higher than normal. At sufficiently high temperatures, cancer cells can be damaged or destroyed. At somewhat lower temperatures, heat can make cancer cells more sensitive to radiation therapy and certain chemotherapy drugs.

Cancer cells can be particularly vulnerable to changes in temperature because tumours often have abnormal blood vessels and poor circulation. These differences can make it more difficult for cancer cells to tolerate heat. Heat can also interfere with proteins, cell membranes and mechanisms involved in repairing cellular damage.

Importantly, hyperthermia is usually not a replacement for standard cancer treatment. It is generally used alongside radiation, chemotherapy or surgery in selected situations.

Hyperthermia can work in several ways.

First, sufficiently high temperatures can directly damage cancer cells. Second, heat can interfere with the ability of damaged cells to repair themselves. Third, hyperthermia can sometimes improve the effectiveness of radiation and certain chemotherapy medicines.

In simple words, heat may weaken the cancer cells and allow another treatment to attack them more effectively.

Hyperthermia can be broadly divided into three categories.

LOCAL HYPERTHERMIA

ocal hyperthermia heats a small, specific area containing a tumour. Radiofrequency waves, microwaves, ultrasound or other forms of energy may be used.

One important example is radiofrequency ablation (RFA). A thin probe is guided into a tumour, and radiofrequency energy generates intense heat that destroys the targeted tissue. RFA is commonly used for selected tumours, including some cancers of the liver, kidney and lung. The major advantage is precision: instead of exposing the entire body to high temperatures, doctors can concentrate the treatment on the tumour.

REGIONAL HYPERTHERMIA

Regional hyperthermia heats a larger part of the body, such as an organ, limb or body cavity. In some techniques, heated chemotherapy may be circulated through a particular region.

A well-known example is hyperthermic intraperitoneal chemotherapy (HIPEC), in which heated chemotherapy is circulated inside the abdominal cavity during surgery for selected cancers. The combination of heat and chemotherapy is intended to improve the treatment of cancer cells in that region.

WHOLE-BODY HYPERTHERMIA

Whole-body hyperthermia raises the patient's overall body temperature for a limited period. Heated blankets, water systems or specialised chambers may be used.

This approach has been investigated particularly for advanced or metastatic cancers, often in combination with chemotherapy. However, whole-body hyperthermia is much more demanding because raising the temperature of the entire body can also affect healthy organs.

Advantages of Hyperthermia Therapy

Perhaps the greatest promise of hyperthermia is its ability to work with, rather than simply instead of, established treatments. Studies have shown that hyperthermia can make cancer cells more susceptible to radiation and certain chemotherapy drugs. Thus, it can potentially become an important partner in combination cancer therapy.

Techniques such as radiofrequency ablation can destroy selected tumours using a probe rather than removing the entire tumour surgically. This can be particularly useful for patients who are not suitable candidates for conventional surgery.

Modern equipment allows doctors to focus heat on a particular tumour or region. Imaging and temperature-monitoring technologies can help clinicians control the treatment and reduce unnecessary exposure of surrounding tissues.

Hyperthermia is being investigated for a wide variety of cancers, including cancers of the bladder, breast, cervix, liver, lung, brain, head and neck, oesophagus and other organs. This does not mean it is equally effective for all these cancers. Rather, it shows the breadth of ongoing research.

Cancer cells sometimes become resistant to chemotherapy or radiation. Heat can affect cellular repair mechanisms and may make certain resistant cancer cells more vulnerable. This is an important area of scientific research.

Despite its promise, hyperthermia is not a miracle cure for cancer.

The biggest challenge is delivering enough heat to damage the tumour without injuring nearby healthy tissues. Different tissues respond differently to heat and temperatures inside a tumour may not be uniform. This makes accurate temperature measurement and control extremely important.

Hyperthermia requires specialised machines, trained professionals and appropriate monitoring systems. Consequently, it is not widely available at all cancer centres.

Depending on the technique, patients may experience pain, burns, blistering, swelling, bleeding, infection or blood clots. Whole-body or regional treatment can cause nausea, vomiting and diarrhoea. Rarely, more serious effects involving the heart, blood vessels or other organs may occur.

The usefulness of hyperthermia depends on the type, location and stage of cancer, as well as the patient's overall condition. It must therefore be selected carefully by an oncology team.

Although clinical studies have demonstrated benefits in particular settings, hyperthermia remains unavailable routinely in many places, and its ability to improve long-term survival is not established for all cancers and treatment situations. Therefore, patients should be cautious about clinics that advertise hyperthermia as a universal or guaranteed cancer cure.

The future of hyperthermia may be particularly exciting because medicine is becoming increasingly precise.

One major area of development is better temperature monitoring. Future systems may allow doctors to create detailed three-dimensional temperature maps of a tumour in real time. This could make treatment safer and more accurate.

Another important possibility is the combination of hyperthermia with immunotherapy. Researchers are investigating whether heat-induced changes in tumours can help the immune system recognise and attack cancer cells more effectively.

Artificial intelligence could also have an important role. AI-assisted imaging and treatment planning may help doctors identify the precise location of a tumour and determine how heat should be delivered. Advanced computer systems could potentially adjust energy delivery continuously according to real-time temperature measurements.

Scientists are also studying ways to reach tumours located deep inside the body. Better radiofrequency, microwave, ultrasound and other energy-delivery technologies could make treatment more precise and expand the number of cancers that can potentially be treated.

The future may move beyond the idea of giving the same thermal treatment to every patient.

Cancer is biologically different from one patient to another. In the future, doctors may combine tumour biology, imaging, genetic information and real-time temperature data to design a personalised thermal treatment plan. The objective would be to attack cancer through several different biological pathways while minimising injury to healthy tissues.

For many cancer patients, hyperthermia is considered a complementary treatment within a broader cancer-treatment plan, rather than a universal replacement for established therapies. The appropriate treatment depends on the cancer type, stage, location and individual patient factors.

This distinction is extremely important because exaggerated claims about alternative cancer treatments can give patients false hope and may lead them to delay proven treatment.

Hyperthermia represents an interesting example of how modern medicine is discovering new uses for something as fundamental as heat. The concept is simple, but its successful application requires sophisticated physics, engineering, imaging, oncology and temperature-monitoring technology. Its greatest promise may not lie in replacing existing treatments but in making them work better.

The road ahead, however, is not without obstacles. Scientists must determine which cancers benefit most, what temperature and treatment duration are optimal, how to deliver heat accurately to deep tumours and how to minimise damage to healthy organs. More high-quality clinical research is needed to answer these questions.

Hyperthermia therapy demonstrates an important principle of modern medicine: sometimes the future of treatment does not come from completely replacing existing methods, but from making them smarter and more effective.

Heat, when uncontrolled, can damage the human body. But when precisely measured and carefully delivered, it can become a powerful medical tool. Hyperthermia can directly damage selected cancer cells and may also increase their sensitivity to radiation and certain anticancer drugs.

The future could bring more accurate heat delivery, real-time temperature mapping, artificial intelligence-assisted treatment planning and combinations with immunotherapy and other precision treatments.

Hyperthermia is therefore best viewed neither as a miracle cure nor as an experimental curiosity. It is a promising component of modern cancer research whose ultimate value will depend on scientific evidence, technological refinement and careful patient selection.

The message for the future is clear: the battle against cancer may increasingly be fought not only with drugs, radiation and surgery, but also with precisely controlled energy—including heat.

SURINDERPAL SINGH
FACULTY IN SCIENCE DEPARTMENT
SRI AMRITSAR SAHIB
PUNJAB.

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369 | Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com | 04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

The American dream, under a visa siege

Despite the tightening of visa rules — and even as courts push back against some of the administration's measures — the pull of the American Dream remains remarkably strong

The Trump administration aims to reform the immigration system and tighten immigration rules. As part of this, it plans to pause certain immigration visas and pause visa processing. During his second term, the Trump administration has paused or rescheduled visa appointments at US embassies and consulates worldwide. This affects individuals seeking to travel to the US for work, study or family visits.

The administration aims to cancel B1/B2 visas for 200,000 asylum seekers. Since taking office, it has cancelled over 175,000 visas for foreign citizens for a variety of reasons, according to the State Department. This visa pause impacts 75 countries.

The suspension of specific visa categories has created challenges and uncertainty for many foreign nationals, particularly those from India. This decision has raised concerns for families, workers and students who rely on these visas for various opportunities in the United States.

However, last week, the US resumed issuing immigrant visas to people from 75 countries after a long pause. This change followed a federal court ruling against the visa pause, which began in January to screen applicants who might require more public benefits in the US. This is part of a larger plan to train diplomatic staff globally to enhance the efficiency and effectiveness of US diplomatic operations.

Currently, nearly one million Indians are stuck in the US employment-based green card backlog, representing about 79 per cent of those awaiting approval in the first three categories. An analysis by the National Foundation for American Policy suggests that Indian nationals filing applications in January 2026 or later could face waits of 179 years for EB-2 and 38 years for EB-3 permanent residence. This is part of a larger plan to train diplomatic staff at posts worldwide.

The goal is to make US diplomatic operations more efficient and effective.

The administration is also cracking down on birth tourism, where foreign pregnant women travel to the US to give birth, thus gaining birthright citizenship for their children. Trump has tried to end this practice; however, the courts, including the Supreme Court, have consistently rejected his efforts.

The State Department has announced modifications to visa appointment schedules to support consular officer training. This training aims to help officers better identify visa applicants who may rely on US public benefits and ensure a thorough, consistent evaluation of all visa applications.

The US visa system plays a crucial role in enabling international travel, work, study and family reunification. The government has temporarily paused processing certain visa types, including Temporary Work Visas (H-1B), student visas (F-1) and family-sponsored visas, as part of efforts to improve visa management. This is a challenging time for many individuals from India and other countries, and these changes are expected to streamline the process moving forward.

Students planning to study in the US are feeling the impact of this uncertainty regarding their visa status, which complicates their enrolment in academic programmes and may force them to re-evaluate their educational plans entirely. The ongoing suspension of visa processing is causing significant issues for families. Many Indian nationals have relatives in the United States waiting for green cards or other immigration assistance, leaving these families uncertain and facing both emotional and practical challenges.

Maintaining familial connections across international borders is difficult, especially during significant life events. India is currently facing major challenges due to recent changes in US policy.

Other nations, such as China, Mexico and the Philippines, which have many citizens living in the United States, are also affected by these changes. As globalisation connects economies and cultures, these policy changes could significantly impact international relations and economic cooperation. There is a growing call for immigration reform. As people and families navigate this uncertainty, they need robust policies and support systems more than ever.

Immigrant rights advocates and other organisations are working to improve the US visa process. They aim for the government to recognise the challenges individuals and families face and create easier pathways to obtain visas.

Additionally, the Trump administration plans to revoke the visas of approximately 200,000 foreigners who entered the country for tourism or business but sought to extend their stay by applying for asylum. Earlier this week, the Trump administration began reviewing a new proposal to overhaul the H-1B visa programme, signalling another potentially significant change to the employment route used by thousands of Indian professionals. This proposal could impact the US economy by at least $100 million annually. StreamHistory Documentaries Ongoing advocacy and reforms are essential to ensure that the immigration system meets the diverse needs of individuals seeking opportunities in the United States. Recently, US courts have limited some of the Trump administration's measures, including a federal judge's ruling that overturned a previous decision. But all these have not made the aspirants pull back or stop; they continue towards the completion of their "American dream". The suspension of specific visa categories has created challenges and uncertainty for many foreign nationals, particularly those from India. This decision has raised concerns for families, workers, and students who rely on these visas for various opportunities in the United States

Action is ours, results belong to God

Yes, I am referring to the famous verse 2.47 of the Bhagavad-Gita. There are four instructions in this verse. The first instruction is: "You have a right only in action." Lord Krishna is talking about what we do with our mind, words and body. In the spiritual language, these must be our duties, including to self as a soul, to family, nation, etc. And the right is what is within our control as a soul. We can act as we wish, exercising our free will, but the result is not in our hands.

Recently, I was faced with a serious problem; our company's income tax return had come under scrutiny. We were asked to submit supporting evidence of the expenses, and they gave a date by which to submit them. It was a monumental task of transmitting all the expense vouchers. We consulted tax experts. They all advised taking their shelter and, of course, giving a very fat fee to manage this problem. After giving the matter serious thought, we decided to take the pain part; we began transmitting the information sought by them. To cut a long story short, we managed to transmit all the supporting evidence, as sought by the tax authority. Still, the result was not in our hands, whether they would be satisfied or not.

To the relief of all and surprise of the so-called tax experts, we got a no-dues acknowledgement. This brings us to the second instruction of Lord Krishna, which is: "Not ever in determining its fruits/result." The question naturally arises, then, about who decides the results. The answer lies in the 'Karmaphala Principle', which is: "What you sow is what you reap." God has set up a Divine Authority under His superintendence to shoulder the responsibility of deciding the results of our 'karmas' (deeds). They take all relevant factors into consideration and decide. Therefore, all decisions are, in effect, made by God only. And God is perfectly just in awarding them. The result belongs to the person concerned, and no one else; he must get it. A wrong impression is prevalent that the fruits of our acts don't belong to us. This is farthest from the truth. God does not need these fruits. Doesn't He own everything? What happened in the income tax scrutiny? We exercised our right to act, and the result was given to us. We had also obeyed Lord Krishna's instruction of not trying to manipulate the fruit of action. And we also did not disobey the Lord's fourth instruction: "Your attachment to inaction also should not be there." We painstakingly did our duty. The conclusion is: We all have a right to do our duties, which is the only right we have. Results are not in our hands. We should do our duties, and neither try to manipulate the results nor be inactive. Then, we will be rewarded suitably; we can be sure of it; God has arranged it.

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

The Russia embrace, recalibrated

As the two leaders reaffirmed their commitment to a relationship tested by war and sanctions, India made clear that its ties with Moscow remain important

When Narendra Modi and Vladimir Putin embraced on the sidelines of the Shanghai Cooperation Organisation summit in Bishkek on August 31, it was the image both governments wanted the world to see: warm and familiar, unbothered by the past year's turbulence.

Their bilateral meeting — the first face-to-face encounter since Putin's visit to New Delhi last December — was brief by diplomatic standards, but its symbolism travelled further than its substance. Modi's message was carefully calibrated. "We must move away from endless war towards an end to the war," he told Putin, adding that "every day spent in war sets humanity back." It was a restatement, four years on, of the line he delivered at Samarkand in 2022: "today's era is not an era of war." Putin, for his part, reached for language both sides have used since 2010, calling the relationship a "special and privileged strategic partnership," and thanked Modi for his "personal attention" to it.

Modi used the occasion to invite Putin to New Delhi in September for the BRICS summit, keeping the calendar of contact dense even as the war in Ukraine grinds on. The meeting is being called significant less for what was announced than for what it confirmed: that Washington's year-long campaign to prise India away from Moscow has not worked as intended. Donald Trump's decision last August to push tariffs on Indian goods to 50 percent, explicitly citing its Russian crude purchases, was the most direct pressure an American president has applied to India's Russia policy in decades.

Tariffs came down again in February after signals that Indian refiners would scale back, and imports did fall for much of the last fiscal year. But the rebound has been telling: Russian crude buys climbed again this spring, pushing bilateral trade up more than 50 percent for the quarter, oil doing almost all the work while Indian exports stay barely visible on Russia's books. That imbalance is the honest picture of where the relationship stands today.

Two decades after Moscow was India's default partner on everything from fighter jets to nuclear plants, the tie is now narrower and more transactional: discounted crude and fertiliser, spares and maintenance for a legacy defence inventory built around the S-400 and Soviet-era platforms, safer rupee-rouble payment channels to dodge sanctions, and a $100-billion trade target both sides keep restating without a credible path there. Where this heads will be decided as much in Washington and Beijing as in Moscow or Delhi. India's simultaneous thaw with Xi Jinping at the same summit — itself partly a by-product of Trump's tariffs — gives New Delhi more room to treat Russia as one hedge among several, not a pillar. Moscow, meanwhile, has grown steadily more dependent on Beijing, leaving it less able to reciprocate India's balancing act than before. The Bishkek embrace was genuine enough. But it described a friendship being managed in a crowded field, not one being restored to the centre of India's foreign policy.

India's quest for energy Atmanirbharta

India's dependence on imported hydrocarbons has long been its greatest energy vulnerability, a risk sharply exposed by recent disruptions to global oil supplies. By investing heavily in offshore exploration, India is seeking not instant self-sufficiency, but a stronger and more resilient energy base capable of cushioning the economy against future geopolitical shocks HireCustoms Brokers

The Union Cabinet approved the National Offshore Exploration Scheme, termed Samudra Manthan, on July 2026 31, committing Rs 84,084 crore through Financial Year 2030-31, pushing for offshore hydrocarbon exploration, along with the stated ambition of adding over 600 million tonnes of oil equivalent to India's reserve base. This new scheme does not seem to be an incidental policy intervention, but rather part of a larger strategic orientation towards building sustainable energy goals.

In the last four months, India has had to face the test of its energy security challenges, given the closure of the Strait of Hormuz, resulting in the collapse of oil traffic by almost 97 per cent. The vulnerability lies in the very structure of the energy supply chains. India's import dependence on crude oil has climbed from 77 per cent in 2014 to nearly 88 per cent in 2026. Rising domestic demand, stagnant production and the gestation lag have made it more difficult. Also, roughly half of India's natural gas supply is imported from West Asia. Moreover, around 90 per cent of crude is bought from abroad, and half of that transits through the Strait of Hormuz. Even today, indigenous output accounts for only about 12 per cent of total domestic refinery demand.

At the same time, India finds itself competing directly with China for the same limited pool of discounted Russian and Venezuelan oil, a rivalry that analysts expect will continue for as long as Gulf supplies stay constrained by conflict. Russian oil, meanwhile, has grown more expensive to keep buying, since the risk now attached to it has pushed up the premium that buyers are forced to pay. Every lever India has used so far to manage its import dependence, whether that is Russian discounts, diversity of Gulf suppliers, or flexibility in the spot market, has been narrowed in recent months, laying bare the very risk that this dependence always carried. DownloadInteractive Maps

Samudra Manthan can be best seen as India's long-term policy response to disruptions in global energy supply chains, aiming to convert demonstrated vulnerabilities into a long-term industrial project. Pushing for local exploration is not just an economic or policy goal but a geopolitical imperative. Huge public investment in offshore exploration is a well-intended political choice made by the government.

For the past two decades, India's energy strategy has leaned mainly on demand-side diversification. In simple terms, this has meant buying oil from a wider range of countries, settling payments in different currencies, and relying on a greater variety of shipping routes. To say, when Hormuz was shut, India's energy diversification strategy of the preceding three years was tested and found to be only partially adequate, with floating Russian cargoes at sea and a temporary waiver from Washington permitting their purchase. Samudra Manthan is trying to address this challenge from the supply side of the energy equation. This policy is more inclined towards reducing India's reliance on external energy shocks, given any kind of geopolitical volatility. Offshore exploration is one lever that India can possibly design and operate on its own terms, and that is precisely what Samudra Manthan is largely aiming for in the longer run.

Some critics may argue that with this policy initiative, India is moving away from clean energy. However, energy security and energy transition are not necessarily mutually exclusive objectives. The prolonged dependence of heavy transport, aviation, shipping, and petrochemicals on hydrocarbons underscores the strategic urgency of bolstering domestic energy output and production capacity over imported fuels. Another argument is that domestic production is not a quick substitute for import security, and the scheme's own six-year horizon concedes this fact. Deepwater and ultra-deepwater exploration, which Samudra Manthan is designed to accelerate, are globally among the most expensive hydrocarbon initiatives. In addition, they require quite advanced and complex technological support, big-term investment timelines, and stable policy frameworks. DownloadInteractive Maps

Having said that, this new policy by the Modi government is pushing India's overarching energy transition from source diversification to import substitution by building home-grown offshore resources. The Samudra Manthan policy operationalises this strategic doctrine through three transformative takeaways.

Firstly, it dismantles historic exploration bottlenecks by co-funding up to 50 per cent of high-risk deepwater drilling costs, catalysing substantial private and global upstream investments into this sector. Secondly, scaling domestic crude and natural gas output constructs a reliable "strategic buffer" that insulates core industries like aviation, shipping, and heavy freight logistics from recurring supply chain disruptions. And thirdly, in the longer run, by drastically reducing the country's energy import bill, it preserves critical foreign exchange reserves, enabling India to reinvest sovereign capital into building state-of-the-art subsea infrastructure and indigenous industrial supply chains. More importantly, this can lead to developing domestic advanced naval capabilities, cementing our stature as a formidable maritime power in the Indian Ocean. The fact that Samudra Manthan addresses the structural, decade-scale vulnerability in India's energy security is very significant and well timed. The scheme's success should be measured not against whether it makes India self-sufficient, but whether it narrows, even if incrementally, the gap between a growing economy's appetite for oil and the barrels that India imports globally. Thus, Samudra Manthan is not a stand-alone policy initiative but part of a broader policy strategy to maximise every viable domestic energy resource and aim for self-reliance in energy security for India in the near future. DownloadInteractive Maps

ਟਰੰਪ ਦੀ ਸੰਚਾਰ-ਸ਼ੈਲੀ: ਬਚਕਾਨੀ, ਰਣਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ?

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵੱਲੋਂ ਲੇਕ ਓਨਟਾਰੀਓ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ

27 ਅਗਸਤ 2026 ਨੂੰ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਘੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲੇਕ ਓਨਟਾਰੀਓ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ÷ਲੇਕ ਅਮਰੀਕਾ÷ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਹੁਕਮ ਅਸਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਹੱਦ ਸੁਰਖੀ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਛੋਟੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਖ਼ਬਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਨਕਸ਼ਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਹੁਕਮ 14420 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ, ÷ਗ੍ਰੇਟ ਲੇਕਸ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਲੇਕ ਓਨਟਾਰੀਓ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਣਾ।÷ ਇਸ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਯੂ.ਐੱਸ. ਬੋਰਡ ਆਨ ਜਿਓਗ੍ਰਾਫਿਕ ਨੇਮਜ਼ ਨੂੰ 30 ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸੰਘੀ ਨਾਮਕਰਨ ਰਿਕਾਰਡ ਬਦਲਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਭੂਗੋਲਿਕ ਨਾਮ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ,ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸੰਘੀ ਨਕਸ਼ਿਆਂ, ਠੇਕਿਆਂ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਨਵੀਂ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪਰ ਝੀਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ। ਲੇਕ ਓਨਟਾਰੀਓ ਨਿਊਯਾਰਕ ਅਤੇ ਓਨਟਾਰੀਓ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹੀ ਸਾਂਝਾ ਜਲ-ਖੇਤਰ ਹੈ। ਵ ?ਹਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ÷ਲੇਕ ਅਮਰੀਕਾ÷ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਂ ਚੁਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਨਕਸ਼ਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਨਾਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਸਿਰਫ਼ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ÷ਓਨਟਾਰੀਓ÷ ਨਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਆਧੁਨਿਕ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਕਈ ਜਨਤਕ ਸਰੋਤ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿਊਰੋਨ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ÷Oniatarí:io÷ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਮ ਅਰਥ ÷ਚਮਕਦਾਰ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਝੀਲ÷ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਓਨਟਾਰੀਓ ਸੂਬੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਇਸੇ ਝੀਲ ਤੋਂ ਲਿਆ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਦੋ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ-ਤਰਫ਼ਾ ਅਮਰੀਕੀ ਕਦਮ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਿੱਧਾ ਸੀ: ਕੈਨੇਡਾ ਇਸ ਨੂੰ ਲੇਕ ਓਨਟਾਰੀਓ ਹੀ ਕਹੇਗਾ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਕਾਰਨੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨਾਂ 400 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਕ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ: ÷ਲੇਕ ਓਨਟਾਰੀਓ, ਫਿਰ, ਹੁਣ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਅਤੇ ਔਟਵਾ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰਕ ਟਕਰਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵਾਹਨਾਂ, ਆਟੋ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਸਟੀਲ 'ਤੇ 50 ਫ਼ੀਸਦੀ ਟੈਰਿਫ਼ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਲੋੜ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਟਰੰਪ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਹਨ, ਸਥਾਪਿਤ ਤੱਥ ਨਹੀਂ।

ਕਾਰਨੀ ਨੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਨ 'ਤੇ ਡਾਲਰ-ਬਰਾਬਰ ਜਵਾਬੀ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜੋ 8 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਟੀਲ, ਡੇਅਰੀ ਉਤਪਾਦ, ਘਰੇਲੂ ਉਪਕਰਨ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਪਲਪ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ ?ਾਨਿਕਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਟੈਰਿਫ਼ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ÷ਲੇਕ ਅਮਰੀਕਾ÷ ਮਾਣ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਛੇੜਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹ ਬਚਕਾਨੀ ਹਰਕਤ ਹੈ? ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੀ ਝੀਲ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਸੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਨਾਟਕੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੋਸਟਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਪਸੰਦ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਲੋਚਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਵਾਦ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਅਸਲ ਮੁੱਦੇ ਵਪਾਰ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸੰਬੰਧ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਕਦਮ ਰਣਨੀਤਿਕ ਵੀ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਸੌਖਾ, ਯਾਦ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਟਰੰਪ ਦੇ ÷ਅਮਰੀਕਾ ਪਹਿਲਾਂ÷ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਟਕਰਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤਕਨੀਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਖ਼ਬਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਰਤੀ ਹੈ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਲੇਕ ਓਨਟਾਰੀਓ ਅਜੇ ਵੀ ਲੇਕ ਓਨਟਾਰੀਓ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਭੂਗੋਲ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਅਤੇ ਔਟਵਾ ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਿੰਨਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ
647-829-9397

ਰੁੱਖ ਹੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸੱਚੇ ਸਾਥੀ

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰੁੱਖ,ਪੂਰੀ ਬਨਸਪਤੀ ਉਸ ਨਾਲ ? ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਰਨ ਤੱਕ ਇਹ ਰੁੱਖ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਾਲ ? ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਨੰਦ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਲਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ, ਤਪੱਸਵੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਅਸਲ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁੱਖ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪਰਿਮਾਣ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਜਾਦ ਕੀਤੇ ਯੰਤਰ ਕ੍ਰੈਸਕੋਗ੍ਰਾਫ ਨਾਲ ? ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਮਾਨਸਿਕ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਆਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲ ? ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ? ਕਤਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਲਾਲਚ ਤੇ ਸਾਡੀ ਨਾਸਮਝੀ ਕਾਰਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ? ਰੁੱਖਾਂ ਹੇਠਲਾ ਰਕਬਾ ਘੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ?। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਫ਼ਸਲਾਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇਕਰ ਕੁੱਝ ਬਚੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸੂਏ ਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਕੰਢੇ, ਬਾਕੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੇ ਨਿਗਲ ? ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਸਾਨੂੰ ਸੰਭਲ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਉੱਥੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖ ਲਾਈਏ। ਫਸਲਾਂ ਹੇਠਲਾ ਰਕਬਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ? ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੜਿੱਕਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ? ਪੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਹੀ ਹੇਠ ਜ਼ਮੀਨ ਵਧਾਉਣਾ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ,ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਅੜਿੱਕਾ ਜਾਣ ਕੇ ਪੁੱਟੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖ ਹੋਰ ਲਾਏ ਹਨ,ਅਸਲ ਸਮਝਣ ਤੇ ਸੋਚਣ ਵਾਲ ?ੀ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਸਤੀ ਕਾਇਮ ਹੈ ਅੱਜ ਬੇਸਮਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਪੱਕ ਦਰੱਖਤ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਲੱਗਭੱਗ 118 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਆਕਸੀਜਨ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੰਨੀ ਆਕਸੀਜਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਲ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫ਼ਤ। ਸਿਰਫ਼ ਆਕਸੀਜਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਫੁੱਲ, ਫ਼ਲ, ਦਵਾਈਆਂ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਪਲ ਤੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਕਸੀਜਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਦਰੱਖਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਔਸ਼ਧੀ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ? ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੁੱਖ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਲੱਗਭੱਗ 5 ਤੋਂ 10 ਲੱਖ ਤੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ 10 ਤੋਂ 15 ਟਨ ਆਕਸੀਜਨ, 2.5 ਤੋਂ 3 ਟਨ ਲੱਕੜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਹਵਾ 'ਚੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਧੂੜ ਕਣ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਸੋਖਦੇ ਹਨ।

ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਬਡਰੁੱਖਾਂ
86995 35708

ਵਾਤਾਵਰਨ ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕ ਦਰੱਖਤ ਸਾਲਾਨਾ 20 ਟਨ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੈਸਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਸਾਇਣਕ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਬਾਲਗ ਦਰੱਖਤ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਲੱਗਭੱਗ 22 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਸੋਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੰਨੀ ਹੀ ਆਕਸੀਜਨ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਸਿਹਤਮੰਦ ਦਰੱਖਤ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲ ? ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਲ ਭਰ ਆਕਸੀਜਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬੋਹੜ ਵਰਗੇ ਸੰਘਣੇ ਦਰੱਖਤ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਰੈਣ-ਵਸੇਰਾ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:-

ਫਰੀਦਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਰਿ ਚਾਕਰੀ ਦਿਲ ਦੀ ਲਾਹਿ ਭਰਾਂਦਿ ॥
ਦਰਵੇਸਾਂ ਨੋ ਲੋੜੀਐ ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਜੀਰਾਂਦਿ ॥

ਸੱਚਮੁੱਚ ਰੁੱਖ ਕਿਸੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ, ਤਪੱਸਵੀ, ਸਾਧੂ ਮਹਾਤਮਾ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆ, ਰੋਬ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦੇਣ। ਰੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ? ਇਨਸਾਨ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਧੱਕਾ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ,ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਕੱਟੀਂ ਵੱਢੀ ਜਾਵੇ ਇਹ ਅੱਗੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਰਾਪ ਜਾਂ ਬੱਦ ਦੁਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਗੋਂ ਵੱਢਣ ਵਾਲ ?ਾ ਜਦੋਂ ਆਰਾ,ਕੁਹਾੜੀ ਚਲਾ ਕੇ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸੇ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਆਰਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਓਨੀ ਛਾਂ, ਠੰਡਕ ਤੇ ਆਰਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ। ਕੁਦਰਤ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਜੀ ਇਹ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਤੱਕ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਜੀਵ ਹਨ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਇਸ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਉਹ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਇਸ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੁੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ। ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਤਾਪਮਾਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਪਿਘਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਕਵਚ ਓਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਵਿੱਚ ਮਘੋਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਬੇਹੱਦ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਇੰਨਾ ਕੁੱਝ ਆਪਣੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ,ਹੰਢਾ ਕੇ ਵੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਚਾਅ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਤੇ ਉੱਚ ਦਿਮਾਗ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲ ?ੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਇੰਨੀ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਫਿਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮੂਰਖਤਾ ਤੇ ਬੇਸਮਝੀਆਂ ਨਾਲ ? ਕੁਦਰਤ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਜੀ ਇਸ ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ ਜੋ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ? ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ,ਆਉ ਉਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਯਤਨ ਹੀ ਨਾ ਕਰੀਏ ਸਗੋਂ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਈਏ। ਮੁੜ ਇਸ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀ ਭਰੀ ਤੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਬਣਾਈਏ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ।

ਮਸ਼ੀਨੀ ਸੁਖ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਮਨੁੱਖੀ ਨਿਘਾਰ

ਡਾ. ਸੀ ਪੀ ਕੰਬੋਜ
ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਰੋਬੋਟ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜਾਂ ਯੰਤਰਿਕ ਮਨੁੱਖ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਰੋਬੋਟ ਤਕਨੀਕ ਕਾਫ਼ੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇਪਣ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਬੋਟ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੋਬੋਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਿਊਂਦਾ-ਜਾਗਦਾ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਰਚਾ ਸਕੇਗਾ। ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਬੋਟ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਬੱਝਣ ਲਈ 2050 ਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ 25-30 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਬੋਟ ਵਰਗੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵੇਗਾ? ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਬੜੀ ਅਟਪਟੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨਸੀ ਸਬੰਧ ਦਾ ਸੁੱਖ ਲੈਣ ਲਈ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰੋਬੋਟ ਤੇ ਜਿਨਸੀ ਗੁੱਡੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਾਪਾਨ, ਚੀਨ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨਸੀ ਭੁੱਖ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਲਈ ਔਰਤ ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ ਰੋਬੋਟ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਖਿਡੌਣੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਥਾਂ ਮਸ਼ੀਨ (ਵਰਲਰਵ) ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਚੁਣੇ? ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਬੇਜਾਨ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੌੜ-ਭੱਜ। ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਹੋੜ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਮਰ ਟਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਨਪਸੰਦ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਪਾਨੀ ਮਰਦ 50 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਲੋਕ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਦੇ ਰੋਬੋਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੈੱਡ ਰੂਮ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ, ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਤਰੇੜਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਤੋਂ ਮਨ ਭਰ ਜਾਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਸੰਭਾਵੀ ਕੁੜੱਤਣ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਕਈ ਲੋਕ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਕੇ ਜਿਨਸੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਮ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕਲਾਪੇ ਦਾ ਉਦਰੇਵਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਿਰਹਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਜਿਨਸੀ ਰੋਬੋਟਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਿੱਤ-ਨਿੱਤ ਸਾਇੰਸ ਕਈ ਕਾਢਾਂ ਕੱਢ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਨਸੀ ਰੋਬੋਟ ਦੀ ਕਾਢ ਕਈ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਵੀ ਦੇ ਪਾਉਣਗੇ? ਕੀ ਇਹ ਰੋਬੋਟ ਆਦਮੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਪਿੱਛੇ ਔਰਤ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਲੋਕ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਝੁਠਲਾ ਦੇਣਗੇ? 1980 ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਗਲਪ ਆਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਫਿਲਮ ਫਾਈ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰੋਬੋਟ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਸ-ਮਸ਼ੀਨਾ (5ਘ-$ ਅਤੇ ਵੈਸਟਵਰਡ (ਰੁਕਤਵਮਰਗ;ਦ) ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਕੁ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਰੋਬੋਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰੋਬੋਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਅਜਿਹੇ ਖ਼ਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੋਬੋਟ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਲੰਡਨ ਦੀ ਗੋਲਡ ਸਮਿਥ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਰੋਬੋਟ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਈ ਇੱਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਰੋਬੋਟ ਮਾਹਿਰ ਡੇਵਿਡ ਲੇਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਬੋਟ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਲੀ ਬੁੱਧੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਖਾਵੇਂ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮਮਈ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣੇ ਸੌਖੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਮਾਓਸਟ੍ਰਿਚ ਦੇ ਰੋਬੋਟ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡੇਵਿਡ ਲੇਵੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਗਿਰਜਾ ਘਰ ਅਜਿਹੇ ਰੋਬੋਟਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਰੋੜਾ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਗਈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਈ ਰੋਬੋਟ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਖ਼ਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਬੋਟਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲਿਸੈਸਟਰ ਦੀ ਡੀ ਮੌਂਟਫੋਰਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਕੇਥਲੀਨ ਰਿਚਰਡਸਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਰੋਬੋਟ ਸਾਡੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਾਉਣਗੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ 'ਰੀਅਲ ਡੌਲ' ਨਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੈਟਮੈਕ ਮੂਲਿਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਖ਼ਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨਵੇਂ ਖਿਡੌਣੇ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਝਪਕਦੇ ਹਨ, ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਲੋਵੋਟਿਕਸ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਾਖ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਰੋਬੋਟ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖੋਜਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ (ਰੋਬੋਟਨੁਮਾ) ਗੈਜਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਚੁੰਮ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੂਰ ਬੈਠੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ, ਸੁਆਗਤ, ਅਲਵਿਦਾ, ਸ਼ੁੱਭ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਰੁਮਾਂਸ ਤੇ ਭਾਵੁਕਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੈਜਟ ਨੂੰ ਕਿਸੈਂਜਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਟੈਲੀ-ਚੁੰਮ ਜੰਤਰ ਰਾਹੀਂ ਨਕਲੀ ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਅਸਲੀ ਚੁੰਮਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਕ ਮੂਲਿਨ 1996 ਤੋਂ ਰੋਬੋਟਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਉਹ ਅਜਿਹੇ 5000 ਰੋਬੋਟ ਵੇਚ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਬੋਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰੀਬ 3 ਤੋਂ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (5 ਤੋਂ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ) ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਬੋਟ ਮਾਹਿਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਬੋਟ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਗਾਹਕ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰੋਬੋਟ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ? ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਦੋਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣਗੇ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਬੋਟਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇਕੱਲੇਪਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖ਼ਤਮ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚੱਲਣ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਧੇਗੀ। ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜੋੜਿਆਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਣਗੇ। ਨਸਲੀ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰੋਬੋਟ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ। ਇਨਸਾਨੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਤਲਾਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣਨਗੀਆਂ। ਪਰ ਜੇ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਕਾਢ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਘਟੇਗਾ। ਇਸ ਖੋਜ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਈ ਅਣ-ਕਿਆਸੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧੰਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਧਨਾਢ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋਂ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਕਮਾਉਣਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਫ਼ਾਇਦਾ, ਸੂਝਵਾਨ ਤਬਕਾ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਹੈ।

ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਲੀਲ੍ਹ
98888-14227

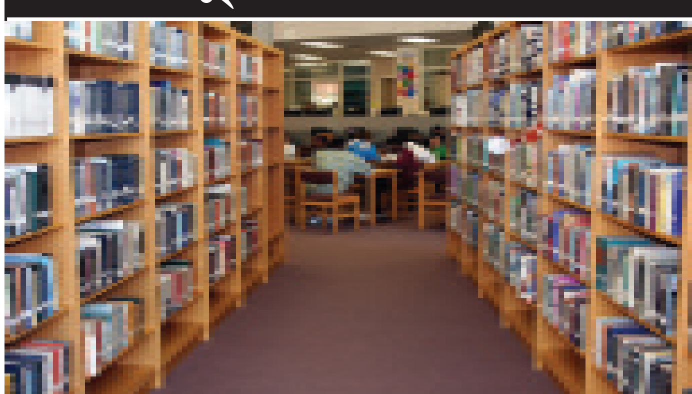

ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੱਚਾ ਮਿੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਮਿੱਤਰ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਅਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਪਾਵਾਂਗੇ। ਨੇੜਤਾ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੇ ਅਸੀ ਚੰਗੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਂ ਲਇਬ੍ਰੇਰੀ ਲਈ ਖ਼ਰੀਦਾਂਗੇ। ਹਰੇਕ ਚੰਗੀ ਪੁਸਤਕ ਪੀੜੀਆਂ ਤੱਕ ਗਿਆਨ ਵੰਡਦੀ ਹੈ। ਬਸ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹੋਰਾਂ ਤੱਕ ਬਿਖੇਰਨ ਦੀ। ਵਿੱਦਿਆ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਤੀਜਾ ਨੇਤਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੀਜੇ ਨੇਤਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਚੰਗੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਲੰਘਦਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਆਣਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਕੇ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਸ ਗਿਆਨ ਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰਅ ਢੇਰ ਲਗਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਣ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਕੇ ਰਸਤਾ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਖੀ ਹਰ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਰ ਪੰਨਾ, ਹਰ ਲਾਈਨ ਤੇ ਹਰ ਅੱਖਰ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪੁਸਤਕ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਕਿਵੇਂ ਜੁਟਾਉਣੀ ਹੈ?

ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਚੰਗੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਪੁਸਤਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਤਾਂ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਮੀਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਨਮੇ, ਬਲਿਕ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਕਿਰਨ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇੰਨਾ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੋਹਣਾ ਵੀ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਤੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਵਾਧਾ ਕਰਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਤੇ ਚੰਗੀ-ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ-ਸਮਝਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਣ। ਸਾਡੇ ਸਕੂਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਲੇਬਸਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬੀ ਕੀੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਰੱਟੇ ਲੱਗਾ ਕੇ ਅਗਲੀ ਕਲਾਸ ਤੱਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਤੇ ਨਰੋਆ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਿਲੇਬਸਾਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਕੂਲਾਂ/ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਥੋੜੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਆਪ ਵੀ ਸਿਲੇਬਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਚੰਗੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਿਲੇਬਸਾਂ ਤੋਂ ਹਟਕੇ ਦੂਜੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਕੁ ਅਧਿਆਪਕ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਹਲ ਕੱਢ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਟੇ ਵਿੱਚ ਲੂਣ ਬਰਾਬਰ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਅਲਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਿੱਧਰੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਇੰਨੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਿਆ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਜਾਂ ਸਿਊਂਕ ਨੇ ਖਾ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਧਰੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੋਵੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਡੰਗ ਟਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਖ਼ਰੀਦਣ ਲਈ ਗਰਾਂਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗਰਾਂਟਾਂ ਖ਼ਰਚ ਕੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸਾਰਨੀ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਲਾਸਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਤੇ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿਲੇਬਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਚੰਗੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।

ਕਿਉਂ ਸਾਡੇ ਹਾਈ-ਵੇਅ, ਕਸਾਈ-ਵੇਅ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ?

- ਇਕਵਾਕ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ

ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ, ਸੜਕ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੋਬਾਇਲ ਦੇ ਡਾਟਾ ਪੈਕ ਦੀ, ਬੱਸ ਇਹ ਤੇਜ਼ੀ ਸਾਡੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦ ਕਦੇ ਦੇਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ, ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਡੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਮੇਰਾ ਸ਼ਹਿਰ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਸਮਾਨ ਬਾਹਰ ਲੱਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਕੋਈ ਰੇਹੜੀ ਜਾਂ ਠੇਲ੍ਹਾ ਨਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਮੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਰਕਿੰਗ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਲਈ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੇ ਹਾਰਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਭਲਾ ਵੇਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਵਾਕੇਈ ਇੱਦਾਂ ਵੀ ਕਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਟਾਪਾਂ, ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਧੀਮੀ ਜਿਹੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਪੰਧ ਮੁਕਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਾ ਹਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ, ਨਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ, ਨਾ ਕਾਹਲੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਪਰਦੇ ਹਾਦਸੇ, ਨਾ ਭੀੜ-ਭੜੱਕਾ ਨਾ ਸੱਜਿਉਂ-ਖੱਬਿਉਂ ਇੱਕ ਦਮ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰ/ਗੱਡੀ/ਬਾਈਕ ਦਾ ਫਿਕਰ। ਖੈਰ! ਵਾਪਸ ਅੱਜ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਕੁੱਝ ਸਕਿੰਟਾਂ/ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੋਟਰ ਗੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੱਕ ਦੀ ਕਾਢ ਨੇ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਰਿਆਂ ਭਰਿਆ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਮੁੱਚੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣਾ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹਾਂ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰੀ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ, ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਸਟੰਟਬਾਜ਼ੀ (ਕਰਤੱਬ) ਦਿਖਾਉਣੀ, ਸੜਕੀ ਨਿਯਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਤਾਹੀ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣਤਾ, ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਘੁੰਮਣਾ, ਸਰਦੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਅਤੇ ਤਿੱਖੀਆ ਲਾਈਟਾਂ, ਸੱਜੇ-ਖੱਬੇ ਮੁੜਨ ਲੱਗਿਆਂ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਣਾ, ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੋਬਾਇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਮਾਨਵ ਰਹਿਤ ਫਾਟਕ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਈ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀਆਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਧਾਰਮਿਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਟਰੈਕਟਰ ਟਰਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਟਰੱਕਾਂ ਉਤੇ ਵਾਧੂ ਆਹਰ ਕਰਕੇ ਬਿਠਾਏ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕ, ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪਹੀਆ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਇਹ ਕਾਰਣ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ੮੦ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋ ਪਹੀਆ ਵਾਹਨਾਂ ਤੇ ਲੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸ਼ਨਪ੍ਰਤਸੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਮੁੜਨ ਲੱਗਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਵਾਹਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੱਢਣ ਲੱਗਿਆਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਦੇਖੇ ਆਪਣਾ ਵਾਹਨ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੋੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਿੱਛੇ ਆ ਰਹੇ ਵਾਹਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਣੀ ਔਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਾਦਸੇ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਜਾਈਂ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਛੋਟੇ- ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੀਆਂ, ਨੌਜਵਾਨ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਇਸ ਮੌਤ ਰੂਪੀ ਤਾਂਡਵ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਇਸ ਸੜਕੀ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਰ ਘੰਟੇ ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ ੫੬ ਸੜਕੀ ਹਾਦਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ੧੬ ਮੌਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ੧.੩੯ ਲੱਖ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਲੋਕ ਸੜਕੀ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ ੨੦੧੫ ਵਿੱਚ ਸੜਕੀ ਹਾਦਸਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਾਲ ੨੦੧੫ ਵਿੱਚ ੪ ਲੱਖ, ੮੯ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਾਪਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ੧ ਲੱਖ, ੩੯ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ੫੫ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੜਕੀ ਹਾਦਸੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ੫੬ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਵਿੱਚ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ੫ ਫੀਸਦੀ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੬.੮ ਫੀਸਦੀ ਮੌਤਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੜਕਾਂ ਉੱਚ ਪਾਏ ਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਈ ਕਾਰਣ ਹਾਦਸੇ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਸੜਕਾਂ ਮਾੜੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡ, ਆਵਾਜਾਈ ਸਬੰਧੀ ਸਿਗਨਲ ਅਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਲ ੨੦੧੪ ਵਿੱਚ ੨ ਲੱਖ ੧੩ ਹਜ਼ਾਰ ੩੨ ਹਾਦਸੇ ਵਾਪਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚਨਾ ਬੋਰਡਾਂ ਤੋਂ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਪੀਡ ਬਰੇਕਰ ਕਾਰਣ ਵੀ ੧੧੦੦੮ ਹਾਦਸੇ ਵਾਪਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ੩੬੩੩ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁਗੱਣੀ ਜਾਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਤ ਐਸੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜਕੀ ਹਾਦਸੇ ਸਾਡੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵੀ ਦਿਨ ਐਸਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਹਾਦਸਾ ਨਾ ਵਾਪਰਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਮੌਤ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਚਿੰਤਤ ਤਾਂ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਸਖਤੀ ਵਰਤਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਸੜਕੀ ਹਾਦਸਿਆਂ ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਭੰਡਾਰੀ ਪੁੱਲ ਤੋਂ ਐਲੀਵੇਟਿਡ ਪੁੱਲ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀ, ਕਾਰ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਹਨ ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਹੋਵੇ ਉਸਦੀ ਗਤੀ ੫੦ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੁਆਇੰਟ ਵੀ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਲੋਕ ਸੜਕੀ ਨਿਯਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਲ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਵੱਡੀ ਤਦਾਦ ਵਿੱਚ ਬੈਰੀਗੇਟ ਲਗਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਡਾਰ ਤੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਭੰਡਾਰੀ ਪੁੱਲ ਤੋਂ ਐਲੀਵੇਟਿਡ ਪੁੱਲ ਵੱਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬਾਜ਼ ਅੱਖ ਰੱਖੀ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਚਲਾਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਵੀ ਆਵਾਜਾਈ ਸਬੰਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਗਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਐਸਾ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਹਰ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸੜਕੀ ਹਾਦਸੇ ਰੋਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਸਖਤੀ ਵਰਤੇ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਵਾਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਇੰਸਸ ਧਾਰਕ ਦਾ ਲਾਇਸੰਸ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਲਾਇਸੰਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੋਣ। ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ। ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ। ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਤੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੂਰੀ ਚੇਤਨਤਾ ਨਾਲ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸਿਉਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਲੈਣ। ਗਲੀਆਂ, ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪਹੀਆ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਧੀਮੀ ਹੋਵੇ ਉੱਥੇ ਹਰ ਮੋੜ ਤੇ ਹਾਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਗਲੀ ਮੋੜ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਰਾਹਗੀਰ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਸਕੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਜਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਮੋਟਸਾਈਕਲ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ। ਆਵਾਜਾਈ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਓਵਰਟੇਕ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹਤੀਆਤ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ।

ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮਗਰੋਂ ਵੀ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਮੇਤ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਜ਼ਰਾ ਮਾਸਾ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪ ਵੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਕਈ ਬੇਸ਼ਕਿਮਤੀ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਮੀਨ!

ਇਕਵਾਕ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ
ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
9815024920

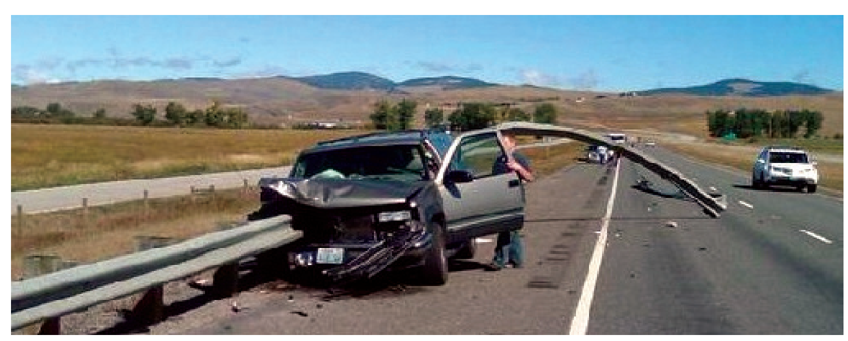

ਗਲੋਬਲ ਟੀਚਰ ਪੁਰਸਕਾਰ , ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਉਪਰਾਲਾ

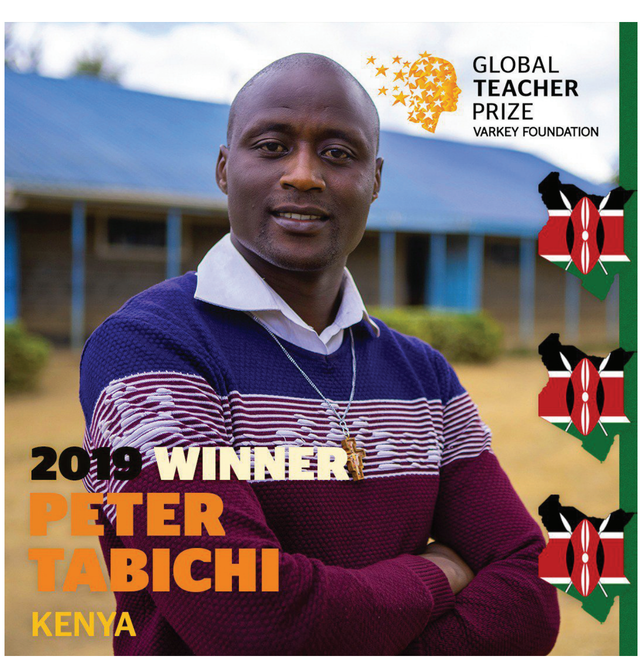

ਅਧਿਆਪਨ ਇਕ ਉੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਪਵਿੱਤਰ ਕਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਾਪੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਧਿਆਪਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਚੰਗਾ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਤੁਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਜਿੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜਾਈ ਲਿਖਾਈ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਰਪੱਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਨ ਨਿਰਾ ਇਕ ਕਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ-ਹਕੂਕ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਪਨ ਕਿਤੇ ਵਿੱਚ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਗਲੋਬਲ ਟੀਚਰ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਗਲੋਬਲ ਟੀਚਰ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਇਕ ਮਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਧਿਆਪਨ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ‘ਵਰਕੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ’ ਨੇ 2014 ਵਿੱਚ ਇਸ ਇਨਾਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਗਲੋਬਲ ਟੀਚਰ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਪੀਟਰ ਤਾਬੀਚੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੀਟਰ, ਜੋ ਕੀਨੀਆ ਦੀ ਰਿਫਟ ਵੈਲੀ ਦੇ ਇਕ ਦਿਹਾਤੀ, ਅਰਧ-ਸੁੱਕੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ, ਪਾਨੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ‘ਕੇਰਿਕੋ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ’ ਵਿਚ ਗਣਿਤ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਵਿਸ਼ੇ ਪੜਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਅਤੇਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਘੱਟ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਲਾਸ-ਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ। ਤਬੀਚੀ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ 80% ਹਿੱਸਾ ਪਵਾਨੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨੇਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

10,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਬੀਚੀ ਨੂੰ ‘ਗਲੋਬਲ ਟੀਚਰ ਪ੍ਰਾਈਜ਼’ ਦਾ ਵਿਜੇਤਾ ਚੁਣਿਆਂ ਗਿਆ। ਤਬੀਚੀ ਨੇ ਦੁਬਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ’ਤੇ, ਤਬੀਚੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ,“ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਗਿਆਨੀ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਗੀਆਂ।”

ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨੈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਸਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਮਿਤੀ 22 ਸਤੰਬਰ 2019 ਹੈ। ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ https://www.globalteacherprize.org/ ਨਾਮਕ ਵੈਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ‘ਗਣੇਸ਼ਪੁਰ’
ਮੋਬਾਇਲ-94655-76022

ਦਬਾਓ ਅਤੇ ਤਣਾਓ

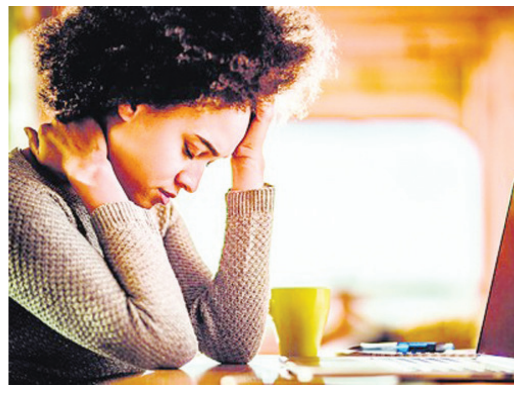

ਦਬਾਓ ਅਤੇ ਤਣਾਓ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਮਾਨਸਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਸਰ ਸਰੀਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ, ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਗੜੇ ਵਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੁਗਤਿਆ ਰੋਗ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਬਾਓ ਅਕਸਰ ਕੰਮ ਦਾ ਤੇ ਤਣਾਓ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਬਾਓ ਉਪਜਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤਣਾਓ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਦਬਾਓ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂਕਿ ਘਰ ਅੰਦਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤਣਾਓ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਉਪਜਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਤਣਾਓ-ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦਬਾਓ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦਬਾਓ ਵੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਤਣਾਓ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਇਸਤਰੀ ਉੱਤੇ ਦਬਾਓ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੁਰਸ਼ ਵਿਚ ਤਣਾਓ ਉਪਜਾਉਣ ਦੀ ਅਥਾਹ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਅਕਸਰ ਆਤਮਘਾਤ ਅਤੇ ਤਲਾਕ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ ਦਬਾਓ ਅਤੇ ਖਾਲਸ ਤਣਾਓ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਰਲਗੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤਕ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਬਾਓ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਤਣਾਓਗ੍ਰਸਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਬੜੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

ਦਬਾਓ-ਤਣਾਓ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਦਬਾਓ-ਤਣਾਓ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਯੋਗ-ਗੁਰੂ, ਹਕੀਮ, ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕਰ-ਰੋਗ ਜਾਂ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਲੈਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਕਸਰ ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਨੌਕਰੀ ਇਸ ਲਈ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਫ਼ਤਰ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਪਤੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਬੱਚੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਤਮਘਾਤ ਦਾ ਯਤਨ ਨਿਰੋਲ ਅਕੇਵੇਂ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਉਪਜਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਸੀ। ਪਤੀ, ਪਤਨੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਲਾਕ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਉਪਜਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦਬਾਓ-ਤਣਾਓ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਗੈਂਗ ਉਸਾਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੜਕੀ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕਾਹਲ ਅਤੇ ਤਣਾਓ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਬਾਓ ਅਧੀਨ ਕਿਸਾਨ ਆਤਮਘਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਬਾਓ-ਤਣਾਓ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਠੰਢੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਨਿਪੁੰਸਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਦਬਾਓ-ਤਣਾਓ ਵਧਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਰਾਂਤੀ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਤੇਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਬਾਓ-ਤਣਾਓ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਸੌਖੇ ਸੰਚਾਰ ਕਾਰਨ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਤੇ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਵਰਤਾਰੇ ਅਤੇ ਕਥਨ ਵਿਚ ਕੰਘੀ ਫੇਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਕਾਰਨ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸਹਿਜ ਜੀਵਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਖੁਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਓ-ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਵਿਰੋਧੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਚਾਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਕਾਰਨ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੱਸੋਗੇ, ਅੱਗੋਂ ਦੁੱਗਣੀਆਂ ਤਿੱਗਣੀਆਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਬਹੁਤੇ ਪਿਓ-ਪੁੱਤਰ ਰੁੱਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਇਕ-ਦੂਜੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਤਣਾਓ-ਦਬਾਓ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਸੋ ਇਲਾਜ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਤੌਖ਼ਲਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਪਤਨੀ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਖੀਰਲੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਛੱਡ ਗਈ ਅਤੇ ਪਤੀ ਹੁਣ ਪਾਗ਼ਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਂਗ ਤਣਾਓ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰੋਗ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਲੱਛਣਾਂ ਨਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਵਧਣਾ ਤਣਾਓ ਉਪਜਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਮੁਜਰਿਮ ਉਪਜਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਭੈੜੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਘਟਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਧ ਰਹੇ ਜੁਰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਪੁਲੀਸ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤਕ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪੜਾਓ 'ਤੇ ਤਣਾਓ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਕਾਰਨ ਹਰ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਛੜ ਜਾਣ ਦਾ ਤਣਾਓ ਹੈ। ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪਰੰਪਰਕ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਕਾਰਨ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕਿਧਰੇ ਵਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕੁਝ ਵੀ ਕਰੋਗੇ, ਤਣਾਓ ਉਪਜੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤਣਾਓ ਉਪਜਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਤਣਾਓ ਉਪਜੇਗਾ। ਤਣਾਓ ਦਾ ਉਪਜਣਾ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਵਾਪਰੇਗਾ, ਹੋਰ ਤਣਾਓ ਉਪਜੇਗਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵੀ ਤਣਾਓ ਉਪਜਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਦਾ ਅਵਸਰ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਆਦਿ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤਾਂ ਸੁਖਾਵੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਮਗਰੋਂ ਹੀ, ਵਧਾਈਆਂ ਮੁੱਕਣ ਉਪਰੰਤ ਹਰ ਕੋਈ ਗੋਤੇ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ

ਤਣਾਓ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਕਲਪ ਪੱਛਮੀ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਵਿਚ ਤਣਾਓ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੈ। ਯੂਰੋਪ ਵਿਚ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਮੈਚ ਤਣਾਓ ਅਤੇ ਦਬਾਓ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਉਪਜਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਯੂਰੋਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ, ਨਵੇਂ ਧੰਦਿਆਂ, ਕਾਢਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਉਹੀ ਭਾਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਣਾਓ ਅਤੇ ਦਬਾਓ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਅਧਿਕਤਮ ਦਬਾਓ ਅਤੇ ਉਚਤਮ ਤਣਾਓ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਤਣਾਓ-ਦਬਾਓ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਤਣਾਓ ਅਤੇ ਟਕਰਾਓ ਨੂੰ ਕਲੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਲੇਸ਼ ਦੁੱਖ ਉਪਜਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਾਡਾ ਸਿਖਰਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੁੱਖ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੈ, ਤਣਾਓ-ਦਬਾਓ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗ੍ਰੰਥ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਰਚੇ ਗਏ ਹਨ। ਬੁੱਧ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰੇਕ ਚਿੰਤਾ ਜਾਂ ਤਣਾਓ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਇੱਛਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੀਤਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਰਤੱਵ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੋ, ਫਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾ ਕਰੋ ਜਦੋਂਕਿ ਬੁੱਧ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਛਾ ਹੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸੰਨਿਆਸ ਅਤੇ ਮੋਕਸ਼ ਸਾਡੇ ਆਦਰਸ਼ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਤਿਆਗ 'ਤੇ ਬਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਵਰਧਮਾਨ-ਮਹਾਂਵੀਰ ਵਾਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤਿਆਗ ਉੱਤੇ। ਪੱਛਮੀ ਜੀਵਨ-ਆਦਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਪੁਲ, ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਇਮਾਰਤ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜਹਾਜ਼ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਖੋਹਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਤੌਖ਼ਲਾ ਸਾਡੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਮਰੀਜ਼ ਟੁਰਨ-ਫਿਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਲੇਟੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਜਲਦੀ ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਕਥਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਥਕਾਵਟ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਤਣਾਓ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਢੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਲੱਛਣ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਜੇ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਣਾਓ ਦਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਉਪਜਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰ ਹੀ ਦੁਖਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਦੌਰੇ ਵੀ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੁਕ ਉਲਝਣਾਂ, ਮਾਨਸਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਪਤੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਉਪਰੰਤ ਮੁੱਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸੋਹਣੀ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੀ ਭੈਣ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਕਰਕੇ ਪਤਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਨ ਤਕ ਤੰਗ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਵਿਆਹ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਬੱਚਾ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾ ਲੱਗਣਾ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਣਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਉਬਾਸੀਆਂ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਖਿਆਲ ਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਇਤਨਾ ਨੀਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਊ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ਼ ਹੀ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਡਰਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਅਜੀਬ ਅਜੀਬ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਲਾਜ ਸਬੰਧੀ ਨਿਰਣਾ ਤੇ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਹੱਲ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਦਬਾਵਾਂ-ਤਣਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਹਨ। ਗ਼ਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਪੌਸ਼ਟਿਕਤਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਆਧਾਰਿਤ ਪੱਖਪਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵਸੋਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਕਈ ਪੱਖ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧੇਰੇ ਵਿਕਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਟਰੱਕ ਵਧੇਰੇ ਹਨ, ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਲਗਪਗ ਤਿਗੁਣਾ ਭਾਰ ਢੋਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਟਾਇਰ ਜਲਦੀ ਘਸਦੇ ਹਨ। ਸੜਕਾਂ ਜਲਦੀ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਦਸੇ ਵਧੇਰੇ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ। ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਉਨੀਂਦਰੇ ਡਰਾਈਵਰ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਵਧੇਰੇ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਭੈੜਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਣਾਓ-ਦਬਾਓ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਤਣਾਓ ਉਪਜਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਪੈਸਾ ਬਣ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਦੌੜ ਤਣਾਓ ਉਪਜਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵਸਤਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਭਾਵ ਉਪਜਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ। ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ ਭੁਲੇਖੇਵੱਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਲੜਾਕੇ ਹਨ। ਬਹਾਦਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੜਾਕਾ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵੁਕਤਾ ਅਧੀਨ ਹਿੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗੱਡੀ ਦਾ ਲੇਟ ਹੋਣਾ, ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸੀ ਵਿਚ ਦੇਰ ਹੋਣੀ, ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਤਨਖ਼ਾਹ ਨਾ ਮਿਲਣੀ ਆਦਿ ਜਿਹੀਆਂ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੀ ਤਣਾਓ ਉਪਜਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਜਵਾਬ, ਤਲਾਕ, ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ, ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਆਦਿ ਸਥਿਤੀ ਗੰਭੀਰ ਤਣਾਓ ਉਪਜਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਸੇਬ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹ ਦੇਣ ਆਈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ,"ਅੱਜ ਐਤਵਾਰ ਆ। ਅੱਜ ਘਰ ਵੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ।ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਗਏ ਨੂੰ ਛੇ- ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਆ।ਅੱਜ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਆਵਾ ?"

" ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ।ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਿੰਡ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ , ਤਾਂ ਜਾ ਆਉ।" ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਿਆ।

ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉੱਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਕੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਮਿਲ ਗਈ।ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬੱਸ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।ਮੈਂ ਬੱਸ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਕੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਸੇਬਾਂ ਵਾਲੀ ਰੇਹੜੀ ਕੋਲ ਰੁਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੇਬ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ,"ਸੇਬ ਕਿੱਦਾਂ ਕਿਲੋ ਆ ?"

"ਵੈਸੇ ੮੦ ਰੁਪਏ ਵੇਚੀ ਦੇ ਆ।ਚੱਲੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ੭੫/-ਰੁ.ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।" ਸੇਬ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਚੱਲ ਫਿਰ ੨ ਕਿਲੋ ਦੇ ਦੇ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਲਾ ਲਿਫਾਫਾ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੇਬ ਪਾਉਣ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਲਿਫਾਫਾ ਉਸ ਤੋਂ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਛਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਕੇ ਵਧੀਆ ਸੇਬ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। " ਲੈ ਬਈ ਕਿੰਨੇ ਹੋ ਗਏ ਆ ?"ਮੈਂ ਸੇਬਾਂ ਵਾਲਾ ਲਿਫਾਫਾ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਾਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਸੇਬ ਜੋਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਬਟੂਆ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ੧੦੦/-ਰੁ ਅਤੇ ਇੱਕ ੫੦ਰੁ.ਦਾ ਨੋਟ ਲੱਭਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਕਿਲੋ ਸੇਬ ਜੋਖ ਕੇ ਕਾਲੇ ਲਿਫਾਫੇ ਨੂੰ ੨,੩ ਗੰਢਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਫਾਫਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ੧੦੦ ਰੁ. ਦਾ ਤੇ ਇੱਕ ੫੦ ਰੁ. ਦਾ ਨੋਟ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ।ਮੈਂ ਸੇਬਾਂ ਵਾਲੇ ਲਿਫਾਫੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜ ਕੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਗਿਆ।ਛੇਤੀ ਹੀ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ ਚੱਲ ਪਈ ਅਤੇ ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।ਮੈਂ ਮਿੰਨੀ ਬੱਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਤੱਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ।ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੈਂ ਲਿਫਾਫਾ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਤੇ ਭਰਜਾਈ ਕੋਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਬੈਠ ਗਿਆ।ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਨੇ ਸੇਬਾਂ ਵਾਲੇ ਲਿਫਾਫੇ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੇਬ ਲਿਫਾਫੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪਏ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਸਾਰੇ ਸੇਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਸੇਬ ਹੀ ਵਧੀਆ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਗਲੇ ਹੋਏ ਸਨ।ਮੈਂ ਸੇਬ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਲਿਫਾਫਾ ਬਦਲਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ।ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾਂ ਸਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸੀ, ਭਲਾ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਇਹੀ ਸੇਬ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕੀ ਬਣਦਾ ?

×××

ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ

"ਭਾਅ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਭਾਣਜੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦਾ।ਤੁਹਾਡਾ ਭਾਣਜਾ ਕਿਸੇ ਗਾਇਕ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਈ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਆ।ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਰੋਪੜ ਵਾਲੀ ਮੈਡਮ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਆ,ਉਸ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਵੀ ਵਧੀਆ ਗਾ ਲੈਂਦੀ ਆ।ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੌਲਤਪੁਰ ਆਪਣੇ ਗਾਇਕ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਤੇ ਆਈ ਸੀ।ਉਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਰੇਟ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਸੀ।ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਰੇਟ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੱਸਿਓ।" ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰ ਵੀਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।"ਅੱਛਾ ਭੈਣ ਮੈਂ ਮੈਡਮ ਤੋਂ ਹੁਣੇ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੱਸਦਾਂ।" ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਵੀਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।ਮਾਸਟਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ "ਮੈਡਮ ਜੀ, ਆਪਣੀ ਰੋਪੜ ਵਾਲੀ ਗਾਇਕ ਸਹੇਲੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਓ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਗਾਣ ਦਾ ਕੀ ਰੇਟ ਐ।" ਮੈਡਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕ ਸਹੇਲੀ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਗਾਉਣ ਦਾ ਰੇਟ ਪੁੱਛਿਆ।ਮੈਡਮ ਦੀ ਗਾਇਕ ਸਹੇਲੀ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ "ਭੈਣੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਡਾ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਗਾਉਣ ਦਾ ਰੇਟ ਇੱਕ ਲੱਖ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ।ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਪੰਦਰਾਂ,ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਘੱਟ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।" ਜਦੋਂ ਮਾਸਟਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਰੇਟ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲੀ "ਭਾਅ ਜੀ ਅਸੀਂ ਏਨੀ ਮਹਿੰਗੀ ਗਾਇਕ ਜੋੜੀ ਕੀ ਕਰਨੀ ਆਂ।ਇੱਥੋਂ ਕੋਈ ਲੋਕਲ ਗਾਇਕ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਗਾਉਣ ਲਈ ਲੈ ਚਲਾਂਗੇ।ਪੰਦਰਾਂ,ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨ ਜਾਣਾ।ਬਾਕੀ ਇੱਕ ਲੱਖ ਦੇ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਪਾ ਦਿਆਂਗੇ।ਨਾਲੇ ਨੂੰਹ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਊਗੀ।"

ਮੁਫਤ ਦੇ ਪੈਸੇ

ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨਾਊਂਸਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, "ਅੱਜ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ੧੦ ਵਜੇ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਫਾਰਮ ਭਰੇ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਜਿਸ ਔਰਤ ਦੀ ਉਮਰ ੬੦ ਸਾਲ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਉਮਰ ੬੫ ਸਾਲ ਹੋਵੇ,ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਫਾਰਮ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਠੀਕ ੧੦ ਵਜੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ।" ਇਹ ਅਨਾਊਂਸਮੈਂਟ ਖਤਮ ਹੋਈ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਗੇਟ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆ ਖੜਕਾਇਆ। ਮੈਂ ਗੇਟ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਆਂਢੀ ਗੇਟ ਖੜਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਤੁਹਾਡਾ ਡੈਡੀ ਕਿੱਥੇ ਆ ?" "ਕਿਉਂ ਕੀ ਗੱਲ ?" ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ। "ਤੁਸੀਂ ਹੁਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਅਨਾਊਂਸਮੈਂਟ ਨ੍ਹੀ ਸੁਣੀ ?" "ਹਾਂ ਸੁਣੀ ਆਂ।" "ਭੇਜੋ ਆਪਣੇ ਡੈਡੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ।ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਫਾਰਮ ਭਰਵਾ ਆਈਏ।" ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਮਸਾਂ ੬੦ ਕੁ ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਡੈਡੀ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨ੍ਹੀ ਲਗਵਾਉਣੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਲਈ ਬਥੇਰਾ ਹਾਂ।ਪਰ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਮਸਾਂ ੬੦ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਆ। ਤੈਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੱਗ ਨ੍ਹੀ ਸਕਦੀ।" "ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ੧੦ ਸਾਲ ਵੱਧ ਲਿਖਾਈ ਹੋਈ ਆ। ਨਾਲੇ ਮੁਫਤ ਦੇ ਪੈਸੇ ਆ। ਹੋਰ ਨ੍ਹੀ ਕੁਛ ਤਾਂ ਚਾਹ, ਪਾਣੀ ਹੀ ਚੱਲਿਆ ਰਹੂ।" ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮੇਰਾ ਗੁਆਂਢੀ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬੈਂਕ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ ਰੱਕੜਾਂ ਢਾਹਾ
(ਸ਼.ਭ.ਸ.ਨਗਰ)9915803554

ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਈਥਾਨੋਲ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਕਿਸ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ?

ਡਾ.ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਖੁਸ਼ ਧਾਲੀਵਾਲ,ਖੋਜਕਾਰ,ਮੁਹਾਲੀ

ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਈਥਾਨੋਲ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਕੇ ਵੇਚਣਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਿਲਾਵਟ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸਾਰੇ ਤੇਲ ਵਰਤਣ ਵਾਲ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਇਦਾ ਸਿਰਫ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੈ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਚੀਜਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਮਿਲ਼ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਲਾਵਟਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਮੁਨਾਫੇਖੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਨਾਲ਼ ਖੇਡ ਕੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਗਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਅਤੇ ਮਿਲ਼ੀ-ਭੁਗਤ ਨਾਲ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਈਥਾਨੋਲ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਝੂਠੇ ਨਫੇ ਗਿਣਾਉਣ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਨਫਲੂਐਂਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਈ.ਟੀ. ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਨੂੰਨ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ (ਸਿਰਫ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੀ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਸਗੋਂ ਇਹਨਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਿਲਾਵਟ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਵ ਕਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਹਨਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਲੁਭਾਉਣੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਈਥਾਨੋਲ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਜਾਇਜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾਲ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਚੰਗੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਊਰਜਾ ਲਈ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘਟੇਗੀ ਆਦਿ। ਲੇਖ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਝੂਠ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣਾ ਹੈ।

ਈਥਾਨੋਲ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਿਲ਼ੀਭੁਗਤ ਨਾਲ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੇਲ ਵਿੱਚ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਈਥਾਨੋਲ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਾਲ 2002 ਵਿੱਚ 9 ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ 4 ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਇਹ ਮਿਲਾਵਟ ਸਾਲ 2006 ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਪਈ ਸੀ। ਸਾਲ 2013-2014 ਤੱਕ ਇਹ ਮਾਤਰਾ ਸਿਰਫ 1.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਤੱਕ ਹੀ ਰਹੀ। ਦਸੰਬਰ 2013 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਈਥਾਨੋਲ ਪੈਦਾਕਾਰ ਫੈਕਟਰੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਭ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੇਲ ਵਿੱਚ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਾਲ 2014 ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ 'ਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤੇਜੀ ਨਾਲ਼ 2019-2020 ਤੱਕ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ 1.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ 2018 ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 2030 ਤੱਕ ਇਸ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੇਖੋ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ਼ ਕੀਤਾ ਇੱਕ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਾਰਚ 2025 ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉੱਪਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਿਲਾਵਟ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 100-ਈਥਾਨੋਲ (ਈ-100) ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨਾਗਪੁਰ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ 'ਪੂਰਤੀ ਸਾਕਰ ਕਾਰਖਾਨਾ ਲਿਮਟਿਡ' ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਗੇ ਦੋ ਹੋਰ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਹਨ 'ਮਾਨਸ ਐਗਰੋ' ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸਾਰੰਗ ਗਡਕਰੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ 'ਕੰਪਨੀ ਸਿਆਨ ਐਗਰੋ ਲਿਮਟਿਡ' ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਮੁੰਡਾ ਨਿਖਿਲ ਗਡਕਰੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਧੜੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਨਾਲ਼ ਗਡਕਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ, ਕੁੱਲ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿੱਚ 37.55 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ 62.43 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਈਥਾਨੋਲ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿੱਚ 7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ 14 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਸਲਾਨਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ 2024 ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ 17 ਕਰੋੜ ਦਾ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਤੇ 2026 ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ 521 ਕਰੋੜ ਦਾ ਰੈਵੇਨਿਊ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2025 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਨਾਲ਼ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਲ 2026 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਿੱਚ 52000 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ!!

ਈਥਾਨੋਲ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾਲ਼ ਗੱਡੀਆਂ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਹਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਈਲੇਜ ਅਤੇ ਪਿਕਅੱਪ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਈਥਾਨੋਲ ਹਾਈਡਰੋਸਕੋਪਿਕ (ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲ਼ਾ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਣਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਪੂਰੇ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਈਥਾਨੋਲ ਕਾਰਨ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਪਾਈਪ ਗਲ਼ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਪੂਰੀ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਜਾਂ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਹਜਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਈਥਾਨੋਲ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾਲ਼ 56 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਾਈਲੇਜ ਜਾਂ ਔਸਤ ਦੂਰੀ ਘਟਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ 34 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇੰਜਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਰੰਮਤ ਦੀਆਂ ਦਿੱਕਤਾਂ ਵਧਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਈਥਾਨੋਲ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾਲ਼ ਭਵਿੱਖ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿਸ ਦਾ? ਈਥਾਨੋਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਗੰਨਾ, ਮੱਕੀ, ਚੌਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਰਚ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਈਥਾਨੋਲ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ਼ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਇੰਧਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਸੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ' ਅਨੁਸਾਰ ਈਥਾਨੋਲ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਨੂੰ 'ਲਾਲ ਜੋਨ' ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਦਿੱਕਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾਲ਼ ਈਥਾਨੋਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਇੱਕ ਲੀਟਰ ਈਥਾਨੋਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ 2860 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ (ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ 5 ਗੁਣਾ ਜਿਆਦਾ ਤੱਕ ਹੈ) ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿਕਅੱਪ ਅਤੇ ਮਾਈਲੇਜ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਦੂਰੀ ਲਈ ਜਿਆਦਾ ਇੰਧਨ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਈਥਾਨੋਲ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਸਸਤਾ ਤੇਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਕੀਕਤ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ਼ ਈਥਾਨੋਲ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਉਲਟ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਈਥਾਨੋਲ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ਼ ਜੂਝਣ ਵਾਲ਼ੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੇ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਭਿਆਕਰ ਹੈ। 'ਗਲੋਬਲ ਹੰਗਰ ਇੰਡੈਕਸ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ 127 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 105ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ 19.4 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਰੋਜਾਨਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੱਗਭੱਗ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਬਾਦੀ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਖ਼ੁਰਾਕ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ 35.5% ਬੱਚੇ ਛੋਟਾ ਕੱਦ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 18.7% ਬੱਚੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਜਨ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। 57% ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ 67% ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਐਨੀਮੀਆ (ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਕਮੀ) ਨਾਲ਼ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਨੇ ਭਿਆਨਕ ਹਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਈਥਾਨੋਲ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਬੇਹੱਦ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਘਿਣਾਉਣਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖੋ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਲਾਤ ਵਿੱਚ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ 'ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ' (ਪੀਡੀਐੱਸ) ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇ ਪਰ ਇਹ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਈਥਾਨੋਲ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀ 'ਤੇ ਅਨਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਈਥਾਨੋਲ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕੋਈ ਵਾਤਾਵਰਣ-ਪੱਖੀ ਜਾਂ ਲੋਕ-ਹਿੱਤ ਦਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਇਹ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਲ਼ੀ-ਭੁਗਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਬੱਚਤ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਓਹਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ਼ ਜੂਝ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਈਥਾਨੋਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀਆਂ 'ਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਹੀ, ਇਸ ਮਿਲਾਵਟ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਆਰਥਿਕ ਬੋਝ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਵਾਜਾਈ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਲ ਹੱਲ ਨਿੱਜੀ ਵਾਹਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘਟਾ ਕੇ ਜਨਤਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤਾਂ ਵੱਲ ਵਧਣ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ' ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜੋਕਾਂ (ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ) ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨੀਤੀਆਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਜਬਰਦਸਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲੋਕ-ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਘਟਦਾ ਸੰਸਾਰ

ਕੀ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਸਾਡੀ ਵੱਡੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਵੀ ਛੋਟਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਕਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਂ, ਪਿਉ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ, ਨਾਨਾ-ਨਾਨੀ, ਚਾਚੇ-ਤਾਏ, ਭੂਆ-ਮਾਸੀਆਂ, ਮਾਮੇ-ਮਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੰਸਾਰ ਵੱਸਦਾ ਸੀ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਖ਼ੂਨ ਦੇ ਨਾਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਪਿਆਰ, ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਸਹਾਰੇ ਦਾ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਾਲ ਸਨ।

ਪਰ ਅੱਜ ਸਮਾਜ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਵੱਧ ਖਰਚੇ, ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਦੌੜ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਜੀਵਨ, ਵਿਆਹ ਦੀ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇਕਲੌਤਾ ਬੱਚਾ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—ਜੇ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਰਵਾਇਤੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ—ਚਾਚਾ, ਤਾਇਆ, ਭੂਆ, ਮਾਸੀ, ਮਾਮਾ, ਭਰਾ, ਭੈਣ—ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਯਾਦਾਂ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਤਿਉਹਾਰ, ਵਿਆਹ, ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਯਾਦਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਜੇ ਉਸਦੇ ਤਾਇਆ-ਚਾਚੇ ਜਾਂ ਮਾਮੇ-ਮਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਚਚੇਰੇ, ਤਾਏ-ਚਚੇਰੇ, ਮਾਮੇ-ਫੁੱਫੜ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਘਟਦੇ ਜਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਲ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤਜਰਬਿਆਂ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਹਾਰੇ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵੀ ਛੋਟਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਲੋਕ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਲੋਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨ ਹਨ।

1. ਮਹਿੰਗਾਈ

ਅੱਜ ਘਰ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣਾ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਆਸਾਨ ਹੈ।

2. ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਦੌੜ

ਅੱਜ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸਕੂਲ, ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਕਰੀਅਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ

ਅੱਜ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦ ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਛੋਟਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਵਿਹਾਰਕ ਚੋਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4. ਸ਼ਹਿਰੀ ਜੀਵਨ

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅੱਜ ਛੋਟੇ ਫਲੈਟ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜੀਵਨ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਅੱਜ ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋੜੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

5. ਵਿਆਹ ਦੀ ਵਧਦੀ ਉਮਰ

ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕਰੀਅਰ ਕਾਰਨ ਵਿਆਹ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਦੇਰ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

6. ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਦਬਾਅ

ਅੱਜ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਭੇਜਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਪੇ ਉਸਦੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਹੁਨਰ, ਖੇਡਾਂ, ਸਿਹਤ, ਕਰੀਅਰ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬੱਚੇ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਵਧੀਆ ਹੈ।

ਕੀ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੋਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ?

ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੋਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਰਥਿਕ, ਸਿਹਤ, ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਅਸਲ ਚਿੰਤਾ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟ ਰਹੀ ਜਨਮ ਦਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੈ।

ਜੇ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੰਮਕਾਜੀ ਉਮਰ ਵਾਲੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਘਟ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਹਾਰੇ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਹੱਲ ਕੀ ਹੈ ?

ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿ "ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਕਰੋ।"ਹੱਲ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਿਹੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਿਕ ਡਰ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹਟੇ।

ਇਸ ਲਈ—

1. ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।
2. ਕੰਮਕਾਜੀ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਬਿਹਤਰ parental leave, childcare ਅਤੇ work-life balance ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।
3. ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ। ਸਮਾਜ ਅਤੇ work-place ਦੋਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣ ਜਿੱਥੇ ਦੋਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੋਣ।
4. ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਅਤੇ ਨਾਨਾ-ਨਾਨੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਵਾਇਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਾਂਝ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
5. ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਵੀ ਬਦਲਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਿਕ ਇਕਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਪਿਆਰ, ਸਾਂਝ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਛੋਟੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜੋੜਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਹਿੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨੌਕਰੀ, ਮਹਿੰਗੇ ਇਲਾਜ, childcare ਦੀ ਕਮੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਉਲਟ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ... ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰੁੱਖ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਈ ਟਾਹਣੀਆਂ—ਤਾਇਆ, ਚਾਚਾ, ਮਾਮਾ, ਭੂਆ, ਮਾਸੀ, ਚਚੇਰੇ-ਮਾਮੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ—ਘੱਟ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਬਦਲਦੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ "ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋ ਬੱਚੇ ?

ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਕੀ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਕੀਕਤ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾ ਬਣਨ ?

ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਮੌਕਿਆਂ, ਸਮੇਂ, ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਿਊਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਛੋਟਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਨਾਮ: ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ
ਪਿੰਡ: ਫੂਲ, ਬਠਿੰਡਾ
ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ: 9592985405

ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ 'ਚ ਪਰੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਮਹਿਮਾਨਨਵਾਜ਼ੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਮੋਹ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਘੁਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਲੱਭਿਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇੱਥੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ—ਚਾਹੇ ਉਹ ਭੂਆ ਹੋਵੇ, ਮਾਮਾ-ਮਾਮੀ, ਮਾਸੀ, ਜਾਂ ਧੀ-ਧਿਆਣੀ—ਅਚਾਨਕ ਘਰ ਦੀ ਚੌਖਟ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨੋ-ਮਨੀ ਇੱਕ ਤਿਉਹਾਰ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬੂਹਿਆਂ ਨਾਲ ਹਰ ਆਪਣੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਦੱਸੇ ਆਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਦੋਂ ਹੱਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਰੌਣਕ ਛਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ ਕਦਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੱਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ ਜੀਅ-ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ; ਆਪਣੇ ਹਾਣ ਦੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਮਾਮਾ-ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਰੌਣਕ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਹਣੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਝੰਜਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਮੁਸਕਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਜਾਂ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਮੰਜੇ ਡਾਹ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਬੁਣੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਸ ਵਿਛਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਾ ਟੱਬਰ—ਛੋਟਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡਿਆਂ ਤੱਕ—ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

÷ਹੋਰ ਦੱਸੋ, ਸਭ ਰਾਜ਼ੀ-ਬਾਜ਼ੀ ?÷ ਵਾਲੇ ਸਾਦੇ ਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਟੁੱਟ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸਕੂਲੀ ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਚੁੱਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਦੁੱਧ, ਅਦਰਕ, ਇਲਾਇਚੀ ਅਤੇ ਚਾਹ-ਪੱਤੀ ਪਾ ਕੇ ਕੜ੍ਹਨ ਲਈ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੜ੍ਹਦੀ ਹੋਈ ਚਾਹ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਮਿਠਾਸ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਿੱਤਲ ਦੇ ਥਾਲ ਵਿੱਚ ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਮੱਠੀਆਂ, ਪੰਜੀਰੀ ਜਾਂ ਬਿਸਕੁਟ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਾਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪੀਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਦਰ, ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਪਣੱਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜ਼ਰੀਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਦਿਨ ਢਲਦਾ ਹੈ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਾਸ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਸੋਈ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੇ ਤੜਕੇ ਦੀ ਮਹਿਕ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਸਾਗ, ਤਾਜ਼ਾ ਮੱਖਣ, ਚੁੱਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਪੱਕੀਆਂ ਗਰਮਾ-ਗਰਮ ਰੋਟੀਆਂ ਜਾਂ ਦਾਲ-ਸਬਜ਼ੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖਾਣਾ ਪਰੋਸਣ ਸਮੇਂ ÷ਇੱਕ ਰੋਟੀ ਹੋਰ ਲਵੋ÷ ਕਹਿ ਕੇ ਮਨੂਰੀਆਂ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਥਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮੱਖਣ ਦਾ ਪੇੜਾ ਰੱਖਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਖਾਸ ਰਵਾਇਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨੂਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਦਿਲ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਮੋਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਹਿਮਾਨ ਦਾ ਦਿਲ ਰੱਜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੋਰ ਵੀ ਹੁਸੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਲ ਇੱਕ ਜੋੜ ਕੇ ਡਾਹੇ ਮੰਜਿਆਂ 'ਤੇ, ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹਾਸੇ-ਠੱਠੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਥਕਾਵਟ ਲਾਹ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਮਨ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ÷ਅਜੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਸੀ, ਦੋ ਦਿਨ ਹੋਰ ਰੁਕ ਜਾਂਦੇ÷ ਵਰਗੇ ਬੋਲ ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਛੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਗਨ ਵਜੋਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਬਣਾਇਆ ਸਮਾਨ—ਜਿਵੇਂ ਦੇਸੀ ਘਿਓ, ਪਿੰਨੀਆਂ ਜਾਂ ਅਚਾਰ—ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਿੱਘੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤਮਾਮ ਉਮਰ ਲਈ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਚਾਅ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਸਵਾਗਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਜੀਵੰਤ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਰੂਹ ਹੈ। ਮੋਬਾਈਲ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜਦੇ ਇਹ ਹਾਸੇ, ਕੜ੍ਹਦੀ ਚਾਹ ਦੀ ਮਹਿਕ ਅਤੇ ਅਪਣੱਤ ਨਾਲ ਭਰੇ ਇਹ ਬੋਲ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਕੂਨ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹੀ ਸਾਂਝ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਕੁਲਬੀਰ ਸ਼ਰਮਾ
ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਡਾਕ: ਝਬੇਲਵਾਲੀ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾਬ
ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ: 8427212104

‘ਵਿਚਾਰ’ ਦੀ ਕਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ...

ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ : ਇੱਕ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਬੌਧਿਕ

ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਤਿਹਾਸ ਕੇਵਲ ਰਾਜਿਆਂ, ਜੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜਾਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਅਸਤਿਤਵ, ਸਮਾਜ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਦੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਗੁਲਾਮੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਲੰਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਅਤੇ ਉੱਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਮਹਾਨ ਚਿੰਤਕ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੁੱਗਾਂ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ’ਤੇ ਮਿਲਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ—ਸਮਾਜਵਾਦ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਉਤਪਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਨਤਾ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨਾਲੰਦਾ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਬੌਧਿਕ ਸੰਬੰਧ ਸੀ। ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਨਾਲੰਦਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਮਾਰਕਸ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਚੌਦਾਂ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤਰਕ, ਵਿਵੇਕ, ਬਹੁਲਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਾਰਕਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮੀਖਿਆ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੌਧਿਕ ਮਾਰਗਾਂ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੇਵਲ ਇੱਟਾਂ ਅਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਬੌਧਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਜਾਤ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੀਨ ਦੇ ਯਾਤਰੀ ’ਹਿਊਐਨ ਸਾਂਗ’ ਅਤੇ ਈ-ਚਿੰਗ ਦੇ ਵਰਣਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ, ਕੋਰੀਆ, ਤਿੱਬਤ, ਸੁਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਕੇਵਲ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ,ਇੱਥੇ ਵਿਆਕਰਣ, ਤਰਕਸ਼ਾਸਤਰ, ਰਸਾਇਣ,ਦਰਸ਼ਨ, ਗਣਿਤ, ਚਿਕਿਤਸਾ, ਜੋਤਿਸ਼, ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕਲਾ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਲਈ ਦਸ ਏਕੜ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆ ਨਾਲੰਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਉਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਣਾ ਪਾਪ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ। ਸੱਚ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਬੁੱਧ ਦੇ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪਰੰਪਰਾ, ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਸੱਚ ਨਾ ਮੰਨੋ; ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ’ਤੇ ਪਰਖੋ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਵੀ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਚਿੰਤਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਯੂਰਪੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਬਣਤਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ

ਨੈਤਿਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਕਿਹੜੀਆਂ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਰਕਸ ਲਈ ਭੁੱਖ, ਮਿਹਨਤ, ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਕੇਵਲ ਆਰਥਿਕ ਵਿਸ਼ੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵੀ ਹਨ।

1845 ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ÷ਥੀਸਿਜ਼ ਆਨ ਫ਼ਾਇਰਬਾਖ÷ ਵਿੱਚ ਮਾਰਕਸ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ÷ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੇਵਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਹੈ।÷ ਇਹ ਵਾਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਮੋੜ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਰਕਸ ਲਈ ਗਿਆਨ ਤਦੋਂ ਹੀ ਸਾਰਥਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰੇ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਸਮਾਨਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਲੰਦਾ ਵੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ; ਉੱਥੇ ਗਿਆਨ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਾਰਕਸ ਵੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਾਜਕ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਨਾਲੰਦਾ ਦੀ ਬੌਧ ਪਰੰਪਰਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਮਾਰਕਸ (ਸਮਾਜਿਕ ,ਰਾਜਨੀਤਕ) ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਸੰਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਰੂਪਾਂਤਰ ’ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਰੂਪਾਂਤਰ ’ਤੇ।

ਫਿਰ ਵੀ, ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਧੁਰੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਜਾ ?ਦਾਨਾ ਤਬੀਅਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਿਆਨ ਜਾਂ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਿੰਤਨ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਵਸਤੂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਰੈਂਕਿੰਗਾਂ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਥਾਂ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਓਦੋਂ ਨਾਲੰਦਾ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸ ਦੋਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ—ਗਿਆਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਸ ਦੀ ਵਿਕਾਊ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ? ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨਾਲ ਤਹਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਲੰਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦਾ ਦਿਲ ਉਸ ਦੀ ਮਹਾਨ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ’ਧਰਮ ਗੰਜ’(ਜੋ ਕਿ ਤਿੰਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਰਤਨ ਸਾਗਰ, ਰਤਨ ਰੰਜਕ ਅਤੇ ਰਤਨੋਤਿਧੀ) ਵਿੱਚ ਸੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ? ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਿਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਮਾਰਤਾਂ ਢਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਮਰਾਜ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਮਰਿਆਦਾ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ’ਪੁਰਾਣਾ ਸਮਾਜ ਜਦੋਂ ਮਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਸਮਾਜ ਉਸ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਸਦੀ ਰਾਖ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕਲੇਰ
ਫੋਨ 8699693680

ਇਸ ਲਈ ਨਾਲੰਦਾ ਅਤੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਅਧਿਐਨ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ—ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ, ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਰਾਹੀਂ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸੰਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ? ਇਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ।

÷ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ : ਤਰਕ, ਕਰੁਣਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪਰੰਪਰਾ

ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ : ਤਰਕ, ਕਰੁਣਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ।

ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ-ਨਾਗਰਿਕ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਲੰਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਿੱਖਿਆ-ਕੇਂਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਗਣਰਾਜ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹੈ, ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਹਰ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਤਰਕ, ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ’ਤੇ ਪਰਖਿ ?ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਾਲੰਦਾ ਭਾਰਤੀ ਬੌਧਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਉਹ ਚਰਮ-ਬਿੰਦੂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਗਰਿਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

ਪੰਜਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ, ਗੁਪਤ ਸਮਰਾਟ ਕੁਮਾਰਗੁਪਤ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲੰਦਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਇਹ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਗਿਆਨ-ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਚੀਨੀ ਯਾਤਰੀ ਹਿਊਐਨ ਸਾਂਗ (Xuanzang) ਅਤੇ ਈ-ਚਿੰਗ (Yijing) ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਖੋਜ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ ’ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਰ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਲੰਦਾ ਦੀ ਅਸਲ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਸੀ।

ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਬੌਧ ਮਹਾਯਾਨ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਕ ਬਹੁਲਤਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਕੇਵਲ ਬੌਧ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਹੀ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ; ਵੇਦਾਂਤ, ਸਾਂਖਿਆ, ਨਿਆਇ, ਜੈਨ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੌਧਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਰਕ ਸੰਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਬੌਧਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹਾਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ।

ਨਾਲੰਦਾ ਦੀ ਇਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਸੰਵਾਦ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਿਰਫ਼ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਲੰਦਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਸੰਦੇਹ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ, ਸਾਥੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਬੌਧ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ , (Dependent Origination) ਸ਼ੱਧ ਨਿਰਭਰ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਘਟਨਾ, ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦਰਸ਼ਨਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਜਕ, ਨੈਤਿਕ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਇਹੀ ਉਹ ਬਿੰਦੂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਾਲੰਦਾ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਬੌਧਿਕ ਸੰਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਰਕਸ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ। ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ, ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਬੰਧਾਂ, ਵਰਗੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਫ਼ਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਧ ਦਰਸ਼ਨ ਦੁੱਖ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਮਾਰਕਸ ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਰਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਤਰਕਸ਼ਾਸਤਰ ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ’ਤੇ ਆਚਾਰਯ ਦਿਗਨਾਗ ਅਤੇ ਧਰਮਕੀਰਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣ, ਅਨੁਮਾਨ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਭਾਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਿੱਬਤ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ’ਤੇ ਵੀ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਤਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ; ਕੇਵਲ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ।

ਇਹੀ ਗੱਲ ਮਾਰਕਸ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਿਸੇ ਨੈਤਿਕ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਰਥਿਕ ਅੰਕੜਿਆਂ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ÷ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਾਜਵਾਦ÷ ਕਿਹਾ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ—ਦੋਵੇਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਤੱਥ ਅਤੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਉਨਾਂ ਹੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੁਣਾ (Compassion) ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਬੌਧ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਵੀ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹੇ। ਗਿਆਨ ਜੇ ਕਰੁਣਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਵਲ ਬੌਧਿਕ ਅਹੰਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮਾਰਕਸ ਕਰੁਣਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਘੱਟ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੱਧ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਗਰੀਬਾਂ ’ਤੇ ਤਰਸ ਖਾਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ; ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣ। ਇੱਥੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡੂੰਘਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਬੌਧ ਦਰਸ਼ਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਰੂਪਾਂਤਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪਾਂਤਰ ਨੂੰ।

ਫਿਰ ਵੀ, ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੰਵਾਦੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ—ਕਰੁਣਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿਆਂ ਕਠੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਰੁਣਾ ਅਸਰਹੀਣ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਢਲ ? ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾਲੰਦਾ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਕੇਵਲ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਯੋਗ ਮਨੁੱਖ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੇ ਨਾਗਰਿਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣ। ਮਾਰਕਸ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮਾਜਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫ਼ਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਹਾਂ ’ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਵੀ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ—ਕੀ ਗਿਆਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਨਾਲੰਦਾ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੈ—ਹਾਂ, ਜੇ ਉਹ ਤਰਕ, ਕਰੁਣਾ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ। ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ—ਹਾਂ, ਜੇ ਉਹ ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ ਸੰਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੌਧਿਕ ਸੰਵਾਦ ਜਨਮ ਲਵੇਗਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪੰਜਵੀਂ ਤੇ ਛੇਵੀਂ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ

ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਸਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆ ਸੰਮਤ 1656 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੂਹ ਖੁਦਵਾਇਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਤੰਗੀ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਕੋਈ ਇਸਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢੋ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਇੱਥੇ ਇਕ ਖੂਹ ਖੁਦਵਾਇਆ। ਇਸੇ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਭਾਈ ਵਿਸਾਖੀ ਰਾਮ ਤੋਂ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗਾ ਗੜਵਾ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਤੀਰਥ ਗੰਗਾ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਵਿਸਾਖੀ ਰਾਮ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਦੁਆਰ ਜਾ ਕੇ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਵੇ, ਇਹ ਪਾਣੀ ਵੀ ਗੰਗਾ ਵਾਂਗ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਝਾਇਆ ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਗੜਵਾ ਦਿੰਦਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਦੁਆਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਗੜਵੇ ਵਿੱਚ ਜਲ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਆਵੇ। ਜਦ ਵਿਸਾਖੀ ਰਾਮ ਹਰਿਦੁਆਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਉਹ ਗੜਵਾ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਗੁੰਮ ਗਿਆ, ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਖੂਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਖੁਦਵਾਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਖੂਹ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਵਰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਫਰਮਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇਸ ਖੂਹ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਇਸੇ ਖੂਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਵਾਨ ਵੀ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਵੀ ਚਰਨਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਹੀ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚੌਥੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਅਤੇ ਜਿੱਤੀ ਤੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਗੀ ਜਰਨੈਲ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ,ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਮਰਕਸਾ ਖੋਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀ ਚਰਨਛੋਹ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਪਵਿੱਤਰ ਖੂਹ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜਿਆ 'ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਪੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਛਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਯਾਤਰੀ ਨਿਵਾਸ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮਰੇ ਵੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

-ਤਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੜੈਚ
ਮੋਬਾ-7527931887

ਰੱਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ

ਜ਼ਫਰ ਇਕਬਾਲ ਜ਼ਫਰ

ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਬਾ ਜਾਣ ਲਈ ਤਰਸਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ @ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਕਾਬਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਅਫਸੋਸ ਨੇ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਾਬਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੱਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਬ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ.

ਮੈਂ ਰੱਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਂ, ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਟਪਕਦੇ ਹੋਏ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਏ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਰੀਰ @ਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਨਾਲ ਜਖਮੀ ਹੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੱਜ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸੋਚਾਂ, ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਰਹੀ, ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜ ਰਹੀ ਸੀ

ਇਸ ਹਰਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਸੱਚੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਰੂਹ ਆਪਣੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰੱਬ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਜਰਿਮ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ , ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਹੋਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੋਸ਼ ਗੁਆਉਣ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਛਤਾਵੇ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਣ ਦਿਓ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਗੁਆਉਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਰਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਰਕ ਨੂੰ ਤਰਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ @ਤੇ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ, ਜ਼ਰਾ ਇਹ ਸੋਚੋ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਅਤੇ ਸਰਬੋਤਮ ਹਸਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ (ਸ.) ਦੇ ਨੂਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਸ਼ਰਫ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਜੀਵਨ ਸੌਂਪਿਆ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਸੇਵਕ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਤੱਕ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਦਾਸ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ? ਰੱਬ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਕਾਬਾ ਦੇ ਘਰ ਖਲੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਰੱਬ ਉਸ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਹਿਮਤ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਲੀਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਰੱਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਕਾਂ ਵਰਗਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗੁਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

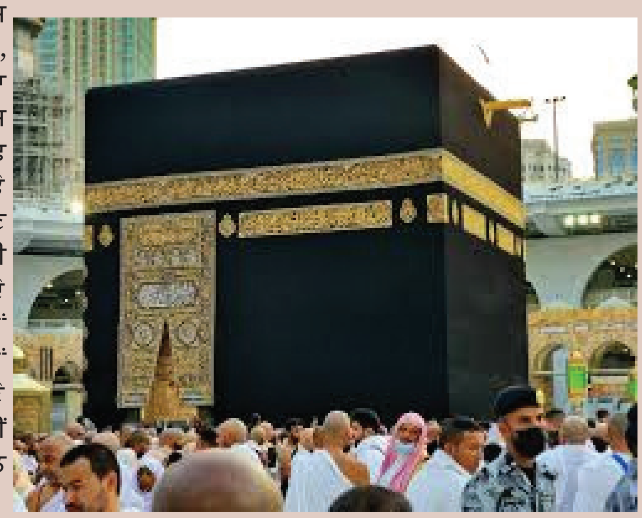

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਉਮਰਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਰਮ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਦੀਨੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਮੇਰੇ ਮੋਢਿਆਂ @ਤੇ ਹੀਰਾ ਦੀ ਗੁਫਾ ਦਾ ਬੋਝ ਸੀ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਪਹਾੜੀ ਬੋਝ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਮਦੀਨਾ ਦੀ ਧਰਤੀ @ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਾਂਗਾ, ਤਾਂ ਜ਼ਾਰਾ ਜ਼ਰਾ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਦੀਨਾ ਪਾਕ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਵੀ ਹਨ. ਦਿਲ ਜੋ ਪਿਆਰ ਦੀ ਧੜਕਣ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਮਦੀਨੇ ਦੀ ਧੂੜ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਤਝੜ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਬਸੰਤ ਦੀ ਹਵਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਸ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਨੂਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਉਹ ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਬੋਲੇਪਣ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ, ਮੈਂ ਆਖਾਂਗਾ, ÷ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਨੇ ਪੀੜ ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ।

ਮੈਂ ਮਦੀਨਾ ਵਿੱਚ ਹਾਂ, ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੋਂਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿੱਥੇ ਹੋਵੇ ਨਬੀ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਛੁਪਿਆ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਨਬੀ (ਅਲੀਸ਼) ਦੀ ਕਬਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਰੋ, ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ, ਮੇਰੇ ਕਾਰਨ, ਮੇਰੇ ਪੈਗੰਬਰ (ਏ.ਐਸ.) ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੇਰੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ।

ਹੇ ਰੱਬਾ, ਅੱਜ ਸੌਦਾ ਕਰ ਲਵਾਂ, ਮੋਮ ਦਾ ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ, ਤੂੰ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਕੀ ਲਿਆਇਆ, ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸੜਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਇਨਾਮ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਬਣਾਵਾਂਗਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ

ਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਦੁਆ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਕਟੋਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿਓ, ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹੋ।ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ, ਮੇਰੇ ਕਾਲੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਦੇ ਦੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਦੇ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮੁਸਤਫ਼ਾ (ਅ.ਸ. ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ। ਇਹ ਮੱਕਾ-ਮਦੀਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲ ਦੁਆਵਾਂ ਕਬੂਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਪਈ ਹਰੀ ਚਾਦਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤਾਂਘ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਾਸ਼ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜੋ ਆਤਮਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਆਰਾਮ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਦਰ ਅਤੇ ਕੰਧ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਦੀ ਝਾੜੀ ਨਾਲ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਲੇ ਵਿੱਚ ਧੂੜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਾਂਗਾ ਦਿਲ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ.

ਕਿਹੜੇ ਰਾਹ ਤੁਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਰਾਖੇ ....

ਲੇਖਕ - ਸ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੀਰਪੁਰੀ
5592850841

ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੀ ਰੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਜੂਦ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ, ਰੀਤੀਆਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਕਲਾਵਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਮਿਲਾਪ ਹੈ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਰਚੇ-ਵਸੇ ਹਨ ।ਜੋ ਸਾਡੇ ਵੱਡ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਉਹ ਖਜ਼ਾਨਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਉਹ ਸਦੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ।ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੋੜਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬੁਨਿਆਦ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ।ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ, ਭੰਗੜੇ-ਗਿੱਧੇ, ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ, ਤੇ ਮਹਿਮਾਨ ਨਵਾਜ਼ੀ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗਿੱਧੇ ਵਿੱਚ ਨੱਚਦੀ ਜਵਾਨੀ, ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੁਸਨ, ਰੂਹੀਂ ਸੰਗੀਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਨ ਪੈ ਜਾਵੇ ।ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਤਾਂ ਗੁੜ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜਿਆਦਾ ਮਿੱਠੀ ਹੈ ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੜਕੇ ਭੰਗੜੇ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰੰਗ ਬੰਨਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੈ ।ਉੱਚੇ ਲੰਬੇ ਸੋਹਣੇ ਸ਼ੋਕੀਨ ਗੱਭਰੂ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਮੁਕਾਮ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ।ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕ-ਗੀਤ ਲੋਕ-ਨਾਚ, ਪਹਿਰਾਵੇ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਮੇਲੇ-ਤਿਉਹਾਰ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ । ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਸਟਾਲਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ, ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਿਲ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ।ਇਹ ਮੌਕੇ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰੰਗੀਂ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ।ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ, ਭਰਾਤਰੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਜਨਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵੰਦਨਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਨਿਯਮ ਸਾਡੇ ਵੱਡ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੇ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਸ਼ਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਹੁਣ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਜੋ ਆਪਣਾ ਪਿਛੋਕੜ ਭੁੱਲਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ, ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜੀ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ 'ਲਿਖਤਾਂ ਰੂਪੀ ਨੀਹਾਂ' ਤਿਆਰ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ।ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਜੋ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਰੰਗੀ ਹੈ ਇਸ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਅਜੇਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣੀਆ ਚਾਹੀਦੀਆ ਹਨ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਬਣ ਸਕਣ ।

ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗਾਇਕਾਂ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਲਿਖੇ, ਗਾਏ ਜਾਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਹੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਹੋਣ ।ਲੋਕ-ਕਲਾ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਲੋਕ ਕਲਾਵਾਂ ਸਿਖਾਉਣੀਆ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮੰਜਾ ਬੁਣਨਾ, ਪੋਰੀਆ ਵਾਲੇ ਨਾਲੇ, ਪੱਖੀ ਬੁਣਨਾ ਆਦਿ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣਾ ਅੱਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸਮੋ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਣਾ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜਿਕ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ । ਨਤੀਜਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਉਹ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣਾ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ।

ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਦਾ ਮਨੁੱਖ

ਅੱਜ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ।ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਕਲ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਦਭੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਚੌੜੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਬੰਨ੍ਹ, ਉਦਯੋਗ, ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਢਾਂ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਧੁਨਿਕ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲ ?ਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।ਪਰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਰਾਹ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ?

ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਤੁਲਨ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ, ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਖੁਦਾਈ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਹਾਅ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ, ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ? ਵਧ ਰਿਹਾ ਗੈਰ-ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਆਈ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵੀ ਕਿਤੇ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਆਈ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ 2015 ਦਾ ਨੇਪਾਲ ਭੂਚਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਬਾਹੀ ਬਣਿਆ ਸੀ।ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਢਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ 26 ਅਗਸਤ 2026 ਨੂੰ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲ ?ੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਸੀ ਉਵੇਂ ਹੀ ਭੂਚਾਲ ਵਾਲ ?ੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਘਟਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਇਮਾਰਤੀ ਢਾਂਚੇ ਆਫ਼ਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।ਨੇਪਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅੱਗੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਕਟ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।ਵਾਹੀ ਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਪਰ ਬੇਤਰਤੀਬ ਉਸਾਰੀ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ? ?ਆਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ।ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜਲ-ਮਾਰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਹੂਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ।ਜੇ ਅਸੀਂ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਆਪ ਬਣਾਏਗਾ।ਪਹਾੜਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ? ਛੇੜਛਾੜ ਵੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ।ਹਿਮਾਲਿਆ ਵਰਗੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੜਕਾਂ, ਸੁਰੰਗਾਂ, ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਭੂ-ਖਿਸਲਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਬੱਦਲ ਫਟਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ? ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਜਾਂ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜਾਈ ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲ ?ੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਠੰਡੇ ਪਹਾੜੀ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਅੱਗਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।ਜੰਗਲ ਸਿਰਫ਼ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ; ਇਹ ਮੀਂਹ, ਹਵਾ, ਮਿੱਟੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ? ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਲੂ ਵਗਣਾ,ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ , ਅਨਿਯਮਿਤ ਮੀਂਹ, ਸੋਕਾ, ਹੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਤਿਅੰਤ ਮੌਸਮੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਇਸ ਵਾਰ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਗਰਮ ਲਹਿਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਅਸਥ ਵਿਅਸਥ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦਾ ਵਧਦਾ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਪਿਘਲਦੇ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ

ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰਾਂ ਦਾ ਪਿਘਲਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧਣਾ ਤੱਟੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ।ਇਹ ਪੂਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਸਾਰੀਆਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਚਾਹੇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸਭ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭੂਚਾਲ, ਤੂਫ਼ਾਨ, ਸੁਨਾਮੀ, ਬੱਦਲ ਫਟਣਾ ਜਾਂ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਕਿਸ ਕੀਮਤ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇ ? ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਾੜ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜਦਾ ਹੈ, ਸੁਰੰਗਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਤੇ ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ,ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਜੰਗਲ,ਵਾਹੀ ਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਜਲ-ਮਾਰਗ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣੇ, ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਜਲ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਤੇ ਜਲ ਮਾਰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ, ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ, ਸਾਫ਼ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਾਉਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇ ਸਗੋਂ ਵਿਕਾਸ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੇ।

ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ, ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਲ ਹੈ। ਹੁਣ ਲੋੜ ਸਿਰਫ਼ ਸਹੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੇਪਾਲ ਤ੍ਰਾਸਦੀ, ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਗਰਮ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬੱਦਲ ? ਫਟਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦੌੜ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਵਿਕਾਸ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿਕਾਸ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਇਹ ਦੌੜ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ? ਵਿਨਾਸ਼ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿਸਰਾਓ...
9988901324

Preetnama

Khara Sach

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

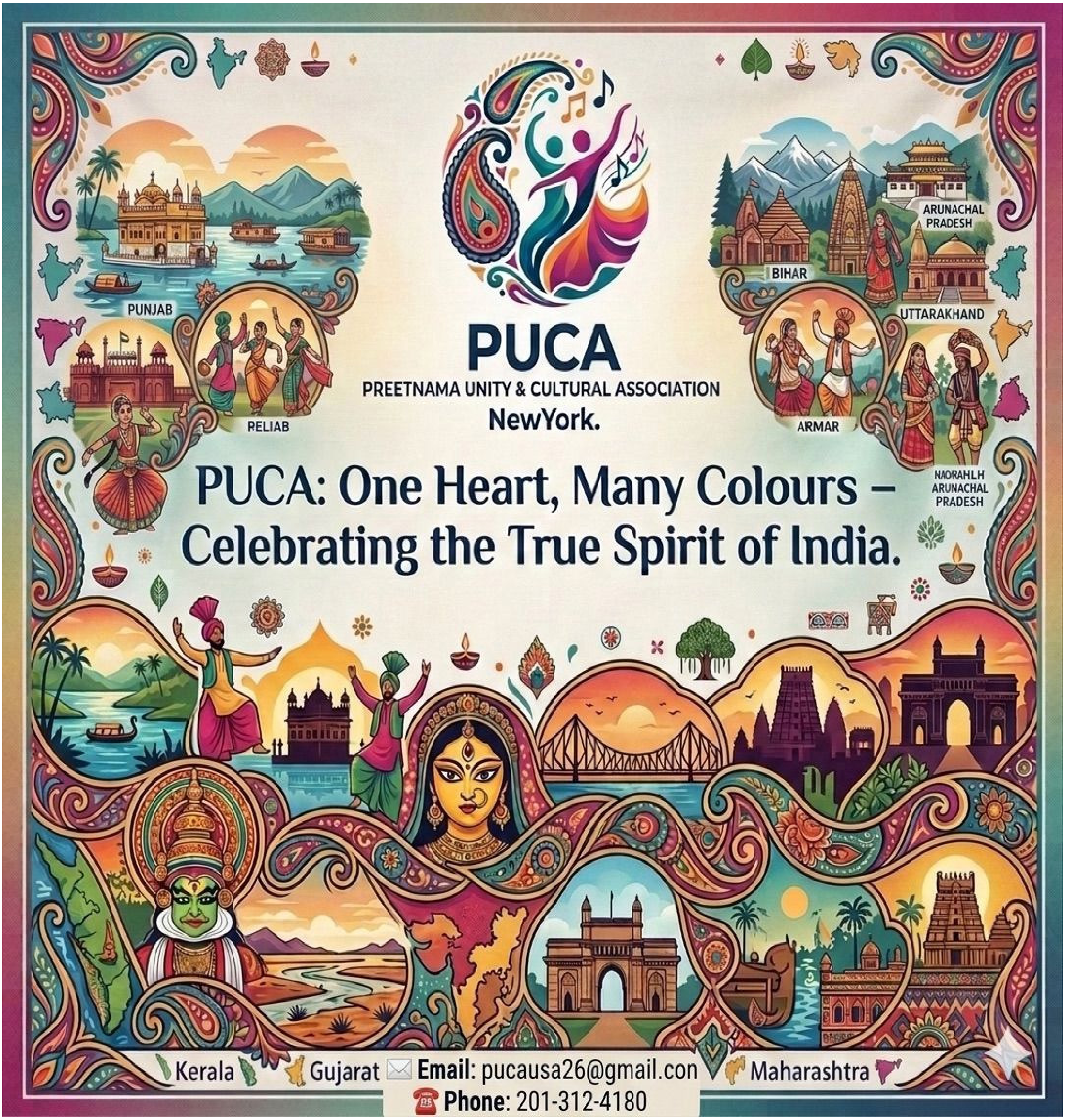

ਸਾਡੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ: ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਰਲਾਅ ਤੋਂ ਸੰਭਾਲ ਤੱਕ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਰੀਤਾਂ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ, ਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਅਨੁਭਵ ਲੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਚੁੱਲ੍ਹਾ', 'ਸੱਥ', 'ਮੰਜਾ', 'ਪੀਂਘ', 'ਚਰਖਾ', 'ਛੰਨਾ', 'ਬਹੀ', 'ਖੇਸ', 'ਪਰਾਤ', 'ਮਧਾਣੀ', 'ਢੋਲਾ', 'ਵਿਹੜਾ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ। ਪਰ ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਗੁਆਚਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇੱਕੋ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਇਕੱਠੇ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, "ਮੈਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੀਂ, "ਅੱਜ ਮੀਟਿੰਗ ਹੈ, "ਮੇਰਾ ਮੂਡ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, "ਕੱਲ੍ਹ ਪਲਾਨ ਬਣਾਈਏ"ਜਾਂ "ਮੈਨੂੰ ਮੈਸੇਜ ਕਰ ਦੇਈਂ।"ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੋਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਆਉਣਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਕਰ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸੌਖੇ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਕੁਲਬੀਰ ਸ਼ਰਮਾ
8427212104

ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਦੇਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਮ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਵਿੱਚ 'ਵਿਹੜਾ', 'ਚੌਂਕਾ', 'ਚੁੱਲ੍ਹਾ', 'ਪੀੜ੍ਹੀ', 'ਮੰਜਾ', 'ਪਲੰਘ', 'ਸੰਦੂਕ', 'ਖੇਸ', 'ਪਰਾਤ', 'ਮਧਾਣੀ', 'ਬੋਹੜ', 'ਟਾਹਲੀ', 'ਛਾਂ', 'ਸਾਂਝ', 'ਮੋਹ' ਅਤੇ 'ਅਪਣੱਤ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਕਹਾਵਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਾ ਉਹ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸੱਥਾਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਵੱਡਿਆਂ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਘੰਟਿਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਹਰ ਵੇਲੇ ਟੀਵੀ, ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣੇ ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਲਗਾਤਾਰ ਰਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਡੀ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਰਤਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਵਧੇਰੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੱਗਾਂਗੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਵੀ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖਣੀ ਅਤੇ ਬੋਲਣੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣਾ ਵੀ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮਾਣ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਕਰਕੇ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ।

ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਡੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਪਹਿਚਾਣ ਸਾਡੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੂਜੇ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਤੇ ਮਾਣ ਹੋਰ ਵਧੇ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਝਿਜਕ ਜਾਂ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਮਾਣ ਅਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਬੋਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ, ਆਪਣੇ ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਿਆਂ ਜੋ ਮਿੱਠਾਸ ਅਤੇ ਆਪਣਾਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ਼ ਮੂੰਹੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਿੱਟੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਾਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ , ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਮੋਹ

ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਭਰਾ ਸਨ ਹਰਦੀਪ ਤੇ ਗੁਰਦੀਪ। ਇੱਕੋ ਥਾਲੀ ਵਿੱਚ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ, ਇੱਕੋ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਸੌਂਦੇ। ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ, ÷ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਵੇਖ ਕੇ ਹੀ ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਥਕਾਵਟ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।÷ ਪਿਓ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮਾਣ ਝਲਕਦਾ।

ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਚਮਕ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਂ-ਪਿਓ ਨੇ ਭਾਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਪਰ ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਖ਼ਾਤਿਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੁਆਵਾਂ।

ਪਹਿਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਵੱਜਦੀ। ਮਾਂ-ਪਿਓ ਪੁੱਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਸਕੂਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਦੂਰੀ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਹੀ ਨਾ ਰੱਖਦੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਕੰਮ, ਓਵਰਟਾਈਮ, ਹੋਰ ਕਮਾਈ ਦੀ ਭੁੱਖ ਤੇ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੁਣ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ। ਮਾਂ-ਪਿਓ ਬੂਹੇ ਵੱਲ ਤੱਕਦੇ, ਫੋਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜੀ ਰੱਖਦੇ, ਪਰ ਘੰਟੀ ਨਾ ਵੱਜਦੀ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਿਓ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤ ਫੋਨ 'ਤੇ ਹੀ "ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਦਵਾਈ ਲੈ÷ ਕਹਿ ਕੇ ਫਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ। ਬਿਮਾਰੀ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਿਓ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਹਰਦੀਪ ਨੇ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਚੱਲਾ ਜਾ, ਮੈਂ ਦੋ-ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹਾਂ।÷ ਗੁਰਦੀਪ ਇਕੱਲਾ ਗਿਆ, ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਪਿਓ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਭੋਗ ਦਾ ਦਿਨ ਰੱਖਿਆ। ਪਰ ਹਰਦੀਪ ਨਾ ਆਇਆ। ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪੁੱਛਦੇ ਰਹੇ, ਵੱਡਾ ਕਿੱਥੇ ਆ ? ਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਕੋਲ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਭਰੇ ਬਹਾਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਸੀ।

ਫੋਨ 'ਤੇ ਹਰਦੀਪ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਤੂੰ ਹੀ ਨਿਬੇੜ ਲੈ। ਗੁਰਦੀਪ ਭੋਗ ਪਵਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਂ ਵੀ ਪਿਓ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਗਈ, ਸ਼ਾਇਦ ਪੁੱਤਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਵੀਰ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਹੀ ਪਊ, ਮਾਤਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ, ਗੁਰਦੀਪ ਨੇ ਰੋਂਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ। ਪਰ ਹਰਦੀਪ ਫਿਰ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਵੀ ਪੈ ਗਿਆ, ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਓਸ ਦਿਨ ਵੀ ਨਾ ਬਹੁੜਿਆ। ਗੁਰਦੀਪ ਨੇ ਆਖ਼ਰੀ ਵਾਰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ: "ਵੀਰ, ਤੂੰ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੇ ਭੋਗ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਦੇ ਘਰ ਹੀ ਨਾ ਆਵੇਂ। ਦੱਸ, ਇਸ ਜੱਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦਾ ਕੀ ਕਰਾਂ ਵੇਚਾਂ ਜਾਂ ਰੱਖਾਂ ?

ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਓਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਜਵਾਬ ਆਇਆ: "ਕਾਹਲੀ ਨਾ ਕਰ, ਮੈਂ ਇੱਕ-ਦੋ ਦਿਨ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।"

ਗੁਰਦੀਪ ਨੇ ਫੋਨ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਖ਼ਾਲੀ ਵਿਹੜੇ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਕਦੇ ਦੋ ਭਰਾ ਇੱਕੋ ਥਾਲੀ ਵਿੱਚ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਇੱਕ-ਦੋ ਦਿਨ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਏ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣੇ ਸਨ। ਡਾਲਰਾਂ ਨੇ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਦੇ ਲੱਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ
ਫੋਨ 9417820000

ਕਾਫ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੂਫ਼ੀ ਦਰਵੇਸ਼ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ

ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੂਫ਼ੀ ਕਵੀ ਦਾ ਜਨਮ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਗਰ ਕਸੂਰ ਦੇ ਪਾਂਡੋਕੀ ਨਾਮੀ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ 1680 ਈ. ਵਿਚ ਸ਼ਖੀ ਮਹੁੰਮਦ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ।ਉਹ ਸੱਯਦ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਅਬਦੁੱਲਾ ਸੀ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਈਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ,ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਬੁੱਲਾ ਹੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸੱਦਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸ਼ਖੀ ਮਹੁੰਮਦ ਦਰਵੇਸ਼ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਆਦਿ ਭਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਕਸੂਰ ਆ ਗਿਆ ਗੁਲਾਮ ਮੁਰਤਸਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹਿ ਕੇ ਬਾਕੀ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਮੌਲਵੀ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਰਬੀ ਦੇ ਆਲਿਮ ਸਨ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਬ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਭਗਤ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਭਰਭੂਰ ਤੇ ਉੱਚ ਆਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸੀ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਉਹ ਵੀ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਵਾਂਗ ਪੱਕੀ ਸੂਫ਼ੀ ਸੀ ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਵਾਰੀ ਰਹੀ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਰੂਹਾਨੀ ਇਲਮ ਦੀ ਭੁੱਖ ਚਮਕੀ ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਕੋਲ ਲਾਹੌਰ ਪੁੱਜਾ ਜੋ ਜਾਤ ਦਾ ਅਰਾਈਂ ਸੀ। ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕਸੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਨਵਾਬ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਕਸੂਰ ਛੱਡਕੇ ਲਾਹੌਰ ਆ ਵਸਿਆ ਸੀ।

ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਾਦਰੀ ਫ਼ ?ਰਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਦਰੀ ਫ਼ ?ਰਕੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ
ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਸੀ। ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਅਤੇ ਸਾਂਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਦਾ ਨੇੜੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਆਏ ਸੀ ? ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕ ਸਾਦੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ÷ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮੈਂ ਰੱਬ ਦਾ ਰਾਹ ਪੁੱਛਣ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਈਦਾ ਹੈ!÷ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਰਾ ਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ,

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਰੱਬ ਦਾ ਕੀ ਪਾਉਣਾ
ਇਧਰੋਂ ਪੁਟਣਾ ਤੇ ਉਧਰ ਲਾਉਣਾ

ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਦਾ ਸ਼ਪੱਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਸੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਹਟਾਕੇ ਰੱਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕੇਤ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਕੀਤਾ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਧਾਰ ਲਿਆ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਇਤਨਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦੇ ਤੁੱਲ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦਾ ਇਤਨਾਂ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਸੁਣ ਕੇ ਝੂਮਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਸਯੱਦ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ ਕੇ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ
ਕੈਲਪੁਰ ਰੋਡ ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਦਾਖਾ
+91 8427454104

ਉਹ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੇ ਅਰਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰਕੇ ਮਲੰਗਾਂ ਵਾਂਗ ਨੱਚਦਾ ਫਿਰੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕ ਕਾਫ਼ੀ ਰਾਹੀ ਇੰਝ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ-

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵਣ ਆਈਆਂ
ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਭਰਜਾਈਆਂ
ਆਲਨਬੀ ਔਲਾਦ ਅਲੀ ਦੀ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ
ਤੂੰ ਕੀ ਲੀਕਾਂ ਲਾਈਆਂ।
ਮੰਨ ਲੈ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਸਾਡਾ ਕਹਿਣਾ
ਛੱਡ ਦੇ ਪੱਲਾ ਰਾਈਆਂ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਹੀ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਉੱਚੇ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੇ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ

ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਸੱਯਦ ਆਖੇ ਦੋਜ਼ਖ
ਮਿਲਣ ਸਜ਼ਾਈਆਂ।
ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਰਾਈ ਆਖੇ
ਬਹਿਸ਼ਤੀ ਪੀਘਾਂ ਪਾਈਆਂ।
ਜੇ ਤੂੰ ਲੋੜੇਂ ਬਾਗ ਬਹਾਰਾਂ
ਤਾਲਬ ਹੋਜਾ ਰਾਈਆਂ।

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਮਸਤ ਫ਼ਕੀਰ ਬਣ ਗਲੀ ਗਲੀ ਗਾਉਣ ਲੱਗਿਆ-

ਭੱਠ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਰੋਜ਼ੇ,
ਕਲਮੇ ਤੇ ਫਿਰ ਗਈ ਸਿਆਹੀ।
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹੁ ਅੰਦਰੋਂ ਮਿਲਿਆ
ਭੁਲੀ ਫਿਰੇ ਲੋਕਾਈ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਨਿਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਿਛੋੜਾ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਸਹਿਣ ਨਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਲਈ ਸੂਲਾਂ ਉਤੇ ਸੌਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਨੱਚਦਾ ਨਚਾਉਂਦਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਉਸ ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਰੋਜ਼ ਨਵਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਜਨਾਨਾ ਕਪੜੇ ਪਾਕੇ ਅਤੇ ਪੈਰੀ ਘੁੰਗਰੂ ਬੰਨ ਕੇ ਇਕ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਕਲੇਜਾ ਧੂਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਜਦ ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਦੇ ਕੰਨੀ ਪਈ ਉਸ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ ਉਹ ਉਕਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਆਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, ÷ਤੂੰ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਏ?÷ ਝੱਟ ਹੀ ਭੱਜ ਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗਾ ਅਤੇ ਪੈਰ ਫੜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ÷ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮੈਂ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਭੁਲਾ ਹਾਂ!÷ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣ ਨਰਾਜ਼ਗੀ
ਛੱਡ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਗੱਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ।

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਸੀ ਮੱਕੇ ਜਾਕੇ ਹੱਜ ਕੀਤਿਆਂ ਜਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਂ ਇਸ਼ਕ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਲਾਮ ਰਚਿਆ ਉਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ 156 ਕਾਫ਼ੀਆਂ, 49 ਦੋਹੜੇ, 40 ਗੰਢਾਂ, 3 ਸੀਹਰਫੀਆਂ, 1 ਅਠਵਾਰਾ ਅਤੇ 1 ਬਾਰਾਂਮਾਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸ਼ਾਹ ਅਨਾਇਤ ਕਾਦਰੀ ਫ਼ਕੀਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵੀ ਕਾਦਰੀ ਸੂਫ਼ੀ ਕਵੀ ਸੀ।ਮੁਰਸ਼ਦ ਅਨਾਇਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੌਤ 1741 ਵਿਚ ਹੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਗੱਦੀ ਦਾ ਵਾਰਿਸ ਬਣਿਆ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮੌਤ ਸੰਨ 1758 ਨੂੰ 78 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਸੂਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਮਜ਼ਾਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਕਸੂਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੂਰਵ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਹਰ ਸਾਲ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਉਰਸ 28 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਬੜੇ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਮਾਪਤ

ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਲਵਿੰਦਰ ਦਿਆਲਪੁਰੀ

ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ,
ਚੌਧਰੀ ਮਾਜਰਾ (ਨਾਭਾ)
99886-27880

ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਫਰਜੰਦ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਕੱਦ ਉੱਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ @ਚ ਲਿਖਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਪਿਰਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਦੁਆਬੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਦੇ ਦਿਆਲਪੁਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਮੌਜੂਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਪਿਤਾ ਸਰਦਾਰ ਸਵ: ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ 15 ਮਈ 1970 ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਰਸਮ ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ।ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਦਲਵਿੰਦਰ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨੇ ਜਦ ਉਡਾਰ ਭਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਆਪਣੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਖਿੱਚ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਫਤਿਹ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਡੰਕਾ ਵਜਾਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਗੂੰਜ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਉੱਚੀ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਸਰਹੱਦ ਤੱਕ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ, ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜਨਮੇ ਦਲਵਿੰਦਰ ਦਿਆਲਪੁਰੀ ਦੇ ਖ਼ੂਨ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਬਿਖੇਰਨ ਦੀ ਮਹਿਕ ਆਈ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੇਲਿਆਂ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਰੰਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਖੇਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸਤਾਦ ਕਲਾਕਾਰ ਜਨਾਬ ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ, ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਅਤੇ ਗੋਲਡਨ ਸਟਾਰ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਦਿਆਲਪੁਰੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਰਹੂਮ ਕਲੀਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਉਸਤਾਦ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਜਾ ਧਾਰਿਆ। ਆਏ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਸਿੱਖਦਾ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ

ਭੱਠੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪਿਘਲ ਕੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਹੀਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਸੰਨ 1982 ਵਿੱਚ ਅਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਰੇਡਿਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਾਲਵਾੜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਕਬੂਲਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਜਵਾਂ ਤਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ, ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਉਸਤਾਦ ਜੀ ਦੇ ਸਿਖਾਏ ਨਕਸ਼ ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਦਿਆਲਪੁਰੀ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕੈਸਟਾਂ, ਸੀਡੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਮਾਣਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ, ਰਾਜਸੀ ਸਟੇਜਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਫੰਕਸ਼ਨ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸਿਲਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂਹੀਓਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅੱਜ ਉਸਨੂੰ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦੇ ਹਾਂ। ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜ਼ੌਹਰ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦਵਿੰਦਰ ਦਿਆਲਪੁਰੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬਾਣਾ ਪਾ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਰਜਵੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜੱਜਮੈਂਟਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਲਵਿੰਦਰ ਦਿਆਲਪੁਰੀ ਆਪਣੀ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਗਾਇਕੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ, ਬੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਵੱਖ -ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ @ਤੇ ਵੱਡੇ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ।ਜਿਵੇਂ ਕਿ:-ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਅਖ਼ਤਰ ਐਵਾਰਡ÷ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਡਾਕ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਾਕ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।ਹੱਸਦੇ ਗਾਉਂਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਲਵਿੰਦਰ ਦਿਆਲਪੁਰੀ ਨਿਰੰਤਰ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਸਿੰਗਲ ਟਰੈਕਾਂ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਇਹ ਸਤਿਕਾਰਤ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਲੰਬੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਮਾਣਦਾ ਰਹੇ।

ਨਿਪੁੰਨ ਤੇ ਸਰਵੋਤਮ ਸ਼ਿਲਪੀ ਹੈ : ਪੰਛੀ ਬਿਜੜਾ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
ਮੋ. - 98156-25409

ਮਾਨਵ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਵਿਚ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਬਰਾਬਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਘਰ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਣਾ ਉਸ ਦੀ ਸਭਿਅਕ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਆਦਤ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਹੈ। ਪੰਛੀ-ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭਿਅਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੰਛੀ ਦਾ ਘਰ (ਘੌਰਦਾ ਜਾਂ ਆਲ੍ਹਣਾ) ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਖ਼ਾਣ-ਪੀਣ, ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਛੀਆਂ 'ਚੋਂ ਸੁੰਦਰ ਕਸੀਦੇਦਾਰ ਘਰ (ਆਲ੍ਹਣਾ) ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਹੈ ਬਿਜੜਾ। ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰੀਗਰ ਹੈ ਬਿਜੜਾ। ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚੋਂ ਬਿਜੜਾ ਸਰਵੋਤਮ ਸ਼ਿਲਪੀ ਹ। ਸ਼ਾਇਦ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਬਿਜੜੇ ਵਰਗਾ ਘਰ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਮਨੁੱਖ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਿਜੜਾ ਅਪਣੀ ਕਲਾਤਮਿਕ ਚੁੰਝ ਨਾਲ। ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਬਿਜੜਾ ਮਾਦਾ ਦੀ ਪਸੰਦ ਨੂੰ ਤਰਜ਼ੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਾਦਾ ਨੂੰ ਘਰ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਜੜਾ ਨਰ ਤੇ ਮਾਤਾ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਉਹ ਸਹੂਲਤਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੈਲੀ, ਬੁਣਨ ਵਿਧੀ, ਆਕਾਰ, ਬਾਹਰੀ-ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁੰਦਰ ਆਰਾਮ ਦਾਇਕ ਅਵਸਥਾ, ਆਲ੍ਹਣੇਂ ਦੀ ਲਟਕਾਉ ਸਥਿਤੀ, ਰੁੱਖ 'ਤੇ ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਚੌਗਿਰਦੇ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਆਦਿ। ਬਿਜੜੇ ਨੂੰ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਇਕ ਤੀਲਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਚਕੀਲਾਪਣ ਤੇ ਮਲਾਇਮਪਣ ਹੋਵੇ, ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਿਜੜਾ। ਉਹ ਬੜੇ ਹੀ ਇੱਤਮੀਨਾਨ ਨਾਲ ਘਾਹ, ਤੀਲੇ ਆਦਿ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੀਲਾ-ਤੀਲਾ ਪਿਰੋਂਦਾ ਹੈ ਬਿਜੜਾ। ਘਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੁੰਝ ਨਾਲ ਤੀਲੇ ਉਠਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਗਠਿਤ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਖ਼ਿਰ ਤਕ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਘਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਪਾਣੀ, ਖ਼ੁਰਾਕ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮੂਮਨ ਬਿਜੜਾ ਅਪਣਾ ਆਲ੍ਹਣਾ ਸੜਕਾਂ, ਪਗਡੰਡੀਆਂ, ਵਗਦੇ ਰਸਤਿਆਂ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਉਸ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋਣ। ਕਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਲਮਕਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਟਾਹਣੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਆਲ੍ਹਣਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਟਾਹਣੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲਮਕਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਰੁੱਖਾਂ ਤੇ ਵੀ ਆਲ੍ਹਣਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਮਾਦਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ।

ਬਿਜੜਾ ਦਿਲਕਸ ਮੌਸਮ ਜਨਵਰੀ, ਫਰਵਰੀ ਅਤੇ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਹੀ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਨਵੰਬਰ, ਦਿਸੰਬਰ ਵਿਚ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਟਾਹਣੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਤੀਲੇ, ਘਾਹ, ਫੂਸ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਕੇ ਲਮਕਣੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਟਾਹਣੀ ਤੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਪੂਣੀ ਵਾਂਗ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਲ੍ਹਣੇ ਦਾ ਉਪਰਲਾ ਭਾਗ ਪੂਣੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਪੂਣੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਚੌੜਾ ਕਰਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਚੁੰਝ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੇ ਕਲਾਤਮਿਕ ਸ਼ਿਲਪੀ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਪੜਾ ਬੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਸ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਿਜੜੇ ਦੀ ਸ਼ਿਲਪ ਕਲਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਏ ਆਲ੍ਹਣੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ, ਸਪੇਰੇ ਦੀ ਬੀਨ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੇ। ਹੇਠਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਦੀ ਲੰਬਾਈ-ਚੌੜਾਈ ਅਤੇ ਗੋਲਾਈ ਉਹ ਅਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਅਪ੍ਰੈਲ-ਮਈ ਦੇ ਆਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਉਹ ਆਲ੍ਹਣੇਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਆਲ੍ਹਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਪਣੇ ਚੋਹਲ-ਮੋਹਲ (ਕਲੋਲ) ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਕ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਅਭਿਨੈ ਕਰਕੇ ਨਰ ਬਿਜੜਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਰ ਬਿਜੜਾ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਅਮਦੀਦ ਅਤੇ ਪਿਆਰਦੀ ਬਦੌਲਤ ਸੁੰਦਰ ਆਲ੍ਹਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਘਰ ਮਾਦਾ ਦੀ ਹਾਂ ਉਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਪਣੇ ਬੱਚੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪਾਲਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬੈਡਰੂਮ, ਇਕ ਰੂਮ ਅਤੇ ਬਰਾਂਮਦਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਮਰਾ ਅਲੱਗ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੀਂਹ ਨੇਰ੍ਹੀ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਮਾਦਾ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਛੀਆਂ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਵਾਲਾ ਪੰਛੀ ਹੈ। ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਿਜੜੇ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਕ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕਈ ਲੋਕ ਬਿਜੜੇ ਦੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋਏ ਆਲ੍ਹਣੇ ਡਰਾਂਇੰਗ ਵਿਚ ਸਜਾਵਟ ਵਜੋਂ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਕਾਰ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਵਿਚ ਬਲਬ ਲਗਾ ਕੇ ਅਰਧ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਲ੍ਹਣੇ ਦਾ ਆਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਉਪਰ ਹਨੇਰੀ, ਬਾਰਿਸ਼ਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਿਜੜਾ ਫਸਲੀ ਕੀੜ-ਮਕੌੜੇ ਖਾ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਤੋਂ 20 ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਪਾਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ ਦਾ ਮਾਸ ਵੀ ਖ਼ਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਛੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਾਥੀ ਹਨ। ਕਈ ਖੋਜਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਛੀ ਬਿਜੜਾ ਸੁੰਦਰ, ਪਿਆਰਾ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੈ।

ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਇਹ ਬੋਲ ਹਨ ਅਦਾਕਾਰਾ ਗੌਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਦੇ

ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ ਰਾਏ
(ਲੁਧਿਆਣਾ)

ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੀ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੀ ਜਾਈਏ । ਜਿੰਨੀ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ , ਉਹਨੀਂ ਹੀ ਉਹ ਪਿਆਰੀ ਵੀ ਹੈ ।ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਟੈਲੈਂਟ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਉਡਾਣ ਭਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ।ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ,ਮੁਬਾਰਕਪੁਰ ਦੀ ਵਸਨੀਕ ਅਦਾਕਾਰਾ ਗੋਰਬੀ ਬਖਸ਼ੀ ਦੇ ਬਾਰੇ।22 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਸ਼ੈਲੀ ਬਖਸ਼ੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਗੌਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਬਿਕਰਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਜੀ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਹੈ ।ਅਦਾਕਾਰਾ ਗੋਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੌਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ,ਇਸ ਉੱਚੇ ਆਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਭਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਤੀਸਰੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਹੈ।ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਕੇਵਲ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ।ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ।ਮਨ ਲਗਾ ਕੇ ਪੜਦੀ ਹੈ ,ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੈ। ਐਕਟਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਂਸ ਦਾ ਅਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਚ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ, ਪਿਤਾ ਤੇ ਦਾਦਾ ,ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਡਲਿੰਗ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਐਮਾਜ਼ੋਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਮਾਡਲਿੰਗ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ । ਜੋ ਫਿਲਮਾ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਵੀ ÷ਲੇਖ÷ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ÷ਗੁਰਨਾਮ ਭੁੱਲਰ÷ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ,ਦੂਸਰੀ ਫਿਲਮ÷ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਓ÷ ਜੀ ਦੀ ÷ਹਮ ਦੋ ਹਮਾਰੇ ਦੋ÷ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਹੁਨਰ ਦਿਖਾਇਆ। ਮਾਡਲਿੰਗ ਚ ਗੌਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਨੇ ÷ਮਿਸ ਦੀਵਾ ਅਵਾਰਡ ÷ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਉਸਨੇ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਐਕਟਿੰਗ ਸਿੱਖੀ । ਸ਼ੋਅ ਜੋ ਗੋਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਨੇ ਕੀਤੇ ਉਹ ਸਨ ÷ਜੀ ਪੰਜਾਬੀ÷ ਚੈਨਲ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ÷ਮਾਵਾਂ ਠੰਡੀਆਂ ਛਾਵਾਂ÷ ਅਤੇ ÷ਕਲਰਸ÷ ਚੈਨਲ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ÷ਉਡਾਰੀਆਂ÷। ਗੋਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ,ਸਰਗੁਨ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਰਵੀ ਦੂਬੇ ਨਾਲ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ?। ਅਦਾਕਾਰਾ ਗੋਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ÷ਡੀ ਡੀ ਪੰਜਾਬੀ÷ ਦੇ ÷ਬਾਲ ਸੰਸਾਰ÷ ਤੇ ਗੀਤ ÷ਬਾਬਲ ਦਾ ਵਿਹੜਾ÷ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ?ਡਾਂਸ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਉਸਨੂੰ ਅੰਜਲੀ ਮੈਮ ਤੋਂ ਪਿਆ ।ਗੌਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਟੇਜ ਪਰਫੋਰਮੈਂਸ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਉਸਨੂੰ ਐਕਟਿੰਗ ਹੀ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਗੋਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲਾ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖਦੀ ਅਤੇ ਗਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੀ ਅਤੇ ਵੇਖ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ ਨੱਚਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪਿਆ ? ।ਗੌਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਇਹ ਸਭ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ? ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਗੀਤ ਕਰਕੇ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਾਬਿਤ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁਨਰ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਉਹ ਬਸ ਆਪ ਸਭ ਦਾ ਸਾਥ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੌਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਚ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਤੇ ਮਹਾਨ ਅਦਾਕਾਰਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਆਪ ਸਭ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲੇ।ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਜਜ਼ਬਾ ਤੇ ਜਨੂੰਨ, ਹੁਨਰ ਹੈ। ਗੌਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਦ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ÷ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ÷ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਇੱਕ ਬੱਚੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸੱਚੀ ਹੈ। ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਸੀ ,ਉਸਨੇ ਉਹੀ ਆਖਿਆ ਇਹ ਸੁਣ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਆਇਆ, ਉਸ ਬੱਚੀ ਪ੍ਰਤੀ। ਮੇਰੀ ਖਾਸ ਕਰ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਨੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਾਥ ਦਿਓ ?। ਸਾਡੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਗੌਰਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਦਾ ਹਰ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ ,ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਗਣੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਚੌਗਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇ।

ਪ੍ਰੀਤ ਫੁਲਵਾੜੀ

ਕਵਿਤਾ

ਹੁਸਨ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਰੁੱਤਾਂ ਕਦ ਤੱਕ ਠਹਿਰਦੀਆਂ।
ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਸ਼ਿਖ਼ਰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀਆਂ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਮੁੜ ਕੇ ਪੁੰਗਰ ਪਏ,
ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਛਾਵਾਂ ਠਹਿਰਦੀਆਂ।

ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਵਾਲੇ ਬਾਲਮ ਕੀ ਜਾਣਨ,
ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੂਤੀ ਪੀੜਾਂ ਬਹਿਰ ਦੀਆਂ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
ਐਡਮਿੰਟਨ ਕਨੇਡਾ
98156-25409

ਕਵਿਤਾ

ਮੇਰੇ ਗੁੱਟ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ
ਮੇਰੇ ਗੁੱਟ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ,
ਅੱਜ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ ਮੇਰੀ ਲਾਡਲੀ ਭੈਣ,
ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੋਹ,ਪਿਆਰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ,
ਅੱਜ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ ਮੇਰੀ ਲਾਡਲੀ ਭੈਣ,
ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਮਾਣ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ,
ਅੱਜ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ ਮੇਰੀ ਲਾਡਲੀ ਭੈਣ,
ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ,
ਅੱਜ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ ਮੇਰੀ ਲਾਡਲੀ ਭੈਣ,
ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਹੁੰਣ ਵਾਲੀ,
ਅੱਜ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ ਮੇਰੀ ਲਾਡਲੀ ਭੈਣ,
ਮਠਿਆਈ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ,
ਅੱਜ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ ਮੇਰੀ ਲਾਡਲੀ ਭੈਣ,
ਸਾਡਾ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ,
ਅੱਜ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ ਮੇਰੀ ਲਾਡਲੀ ਭੈਣ
ਸਾਡਾ ਬਚਪਨ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ,
ਅੱਜ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ ਮੇਰੀ ਲਾਡਲੀ ਭੈਣ,
'ਦਿਲਸ਼ਾਨ' ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲੀ,
ਅੱਜ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ ਮੇਰੀ ਲਾਡਲੀ ਭੈਣ।
ਦਿਲਸ਼ਾਨ, ਮੋਬਾਈਲ - 9914304172

ਗ਼ਜ਼ਲ

ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਸੂਰਜ ਚੰਨ ਸਿਤਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਖੇਵਨਹਾਰੇ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ,
ਚੱਪੂ ਨਹਿਰ ਕਿਨਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਵਿੱਦਿਆ ਮਿਹਨਤ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇਵੇ,
ਬੇਸ਼ਕ ਹੋਣ ਵਿਚਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਸੋਨ ਤਮਗਿਆ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਲੈਂਦੇ,
ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਠਾਠ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਜੋ ਜਾਗੇ,
ਲੈਂਦੇ ਖ਼ੂਬ ਨਜ਼ਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂਆਂ ਭਰਦੇ,
ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕੁੰਵਾਰੇ ਬੱਚੇ,
ਮੰਜ਼ਿਲ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਰਵੇ ਹੈ,
ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਜੋ ਲਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਲੇਹ ਲੱਦਾਖ 'ਚ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ,
ਬਰਫਾਂ ਠੰਡ 'ਚ ਠਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਕੁਦਰਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ,
ਇਕ ਆਦਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਰਿਆਲੀ ਦੇਵਣ,
ਝਰਨੇ ਨਦ ਫੁੱਵਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੁਖਦ ਦਿਹਾੜਾ,
ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਸਰਮਾਇਆ,
ਕਿੰਨੇ ਪਿਆਰੇ-ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ।
ਅੱਜ 'ਬਾਲਮ' ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ,
ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਗੁਬਾਰੇ ਬੱਚੇ।
ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
ਓਂਕਾਰ ਨਗਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਪੰਜਾਬ
ਮੋ. 9815625409

ਕਾਵਿ ਵਿਅੰਗ

****ਗੁੱਲੀ ਡੰਡਾ ਖੇਡਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ****
ਬੰਦਾ ਕੀ ਖਾਵੇ ??,ਕੀ ਨਾ ਖਾਵੇ।
ਮਹਿੰਗਾਈ ਲਾਹਵੇ ਡੰਡ ਬਾਬਾ।

ਮਹਿੰਗਾ ਹੋਈ ਜਾਵੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਸਾਡਾ,
ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਫਿਰਦੀ ਖੰਡ ਬਾਬਾ।

ਖਲ, ਚਾਰਾ, ਫੀਡ ਵੀ ਹੋਈ ਮਹਿੰਗੀ ?,
ਕਿੱਥੋਂ ਪਾਉਣਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਬਾਬਾ।

ਮਿਲਾਵਟ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ 'ਚ ਹੋਈ ਜਾਵੇ,
ਬੰਦਾ ਬਣਿਆ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਬਾਬਾ।

ਆਮਦਨ ਘੱਟ ਤੇ ਖਰਚਾ ਹੈ ਜਿਆਦਾ,
ਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹਰੇਕ ਦੀ ਕੰਡ ਬਾਬਾ।

ਅਮੀਰ ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਇੱਥੇ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ?,
ਲੈ ਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਫੰਡ ਬਾਬਾ।

ਜਿੰਨੇ ਘਰੇ ਜੀਅ , ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਓਨੇ ,
ਅੱਧੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਭਰਦੇ ਦੰਡ ਬਾਬਾ।

ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਬਿਨਾਂ ਭਲਾ ਸਰੇ 'ਪੱਤੋ',
ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹਰੇਕ ਦੀ ਝੰਡ ਬਾਬਾ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਪੱਤੋ ਪਿੰਡ ਪੱਤੋ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 94658-21417

ਕਦੋਂ ਮਘੇਂਗਾ ਸੂਰਜਾ ?

ਮੋਢੇ ਕਹੀ ਹੱਥ ਦਾਤੀ ਫੜ
ਕਾਮਾ ਖੇਤ ਨੂੰ ਜਾਵੇ।
ਪੈਰੀ ਠਿੱਬੇ,ਸਿਰ 'ਤੇ ਮੜਾਸਾ ?,
ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੰਘਾਵੇ।

ਤੂਤ ਦੀ ਛਾਂ ਵੀ ਡੱਬ-ਖੜੱਬੀ ?,
ਜਿੱਥੇ ਝੱਟ ਲੰਘਾਵੇ।
ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਥੱਕ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ?,
ਸ਼ਾਮੀ ਘਰ ਨੂੰ ਆਵੇ।

ਫਿਕਰੀਂ ਝੋਰੀਂ ਰਾਤਾਂ ਲੰਘਣ ,
ਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਕਰਜ ਸਤਾਵੇ।
ਧੀ ਹੋਈ ਘਰ ਕੋਠੇ ਜਿੱਡੀ ?,
ਜਮਾਨਾਂ ਪਿਆ ਡਰਾਵੇ।

ਘੋਰ ਗਰੀਬੀ ਮਾਪੇ ਬੁੱਢੇ ?,
ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਰਦ ਸੁਣਾਵੇ।
ਕਦੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਔੜ ਮਾਰਦੀ,
ਪਾਣੀ ਪਿਆ ਰੁੜ੍ਹਾਵੇ।

ਕੰਮ ਫੇਰ ਵੀ ਰਹਿਣ ਅਧੂਰੇ ?,
ਕਿੰਨਾਂ ਕੰਮ ਮੁਕਾਵੇ।
ਜੂਨ ਬੁਰੀ ਕਾਮੇ ਦੀ 'ਪੱਤੋ',
ਤਰਸ ਕੋਈ ਨਾ ਖਾਵੇ।

ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਸੂਰਜ ਤਾਈਂ,
ਆ ਕੇ ਕੌਣ ਮਘਾਵੇ।
ਇੱਕੋ ਹੱਲ ਹੈ ਏਕੇ ਵਾਲਾ,
'ਪੀਤਾ" ਹੋਕਾ ਲਾਵੇ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਪੱਤੋ
ਪਿੰਡ ਪੱਤੋ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ
ਫੋਨ ਨੰਬਰ 94658-21417

ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ

ਨੇਪਾਲ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਏ ਹੜ ਭਾਰੀ ?,
ਪੁੱਲ, ਸੜਕਾਂ ਢਹੇ ਮਕਾਨ ਮੀਆਂ।

ਕੱਲ੍ਹ ਰੌਣਕਾਂ ਉੱਥੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਅੰਦਰ,
ਅੱਜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੁੰਨਮਸਾਨ ਮੀਆਂ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੋਈ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ?,
ਦੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਲਹੂ ਲਹਾਣ ਮੀਆਂ।

ਅਜੇ ਪਹਿਲੇ ਘਾਟੇ ਨੀਂ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ?,
ਹੁਣ ਵਰਤਿਆ ਕਹਿਰ ਆਣ ਮੀਆਂ।

ਕਾਲ ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਰਾਜੇ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ?,
ਮੀਂਹ ਘੜੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਮੀਆਂ।

ਅੱਧੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਰੋੜ ਪਾਣੀ ?,
ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਸਣੇ ਇਨਸਾਨ ਮੀਆਂ।

ਲਾਪਤਾ ਸੈਲਾਨੀ ਉੱਥੇ ਹੋਏ ਕਿੰਨੇ ?,
ਜਿਹੜੇ ਗਏ ਸਰੋਵਰ ਮਾਨ ਮੀਆਂ।

ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਨਾ ਘਾਟੇ ਹੋਣ ਪੂਰੇ ?,
'ਪੱਤੋ' ਲਾਈਏ ਕਿੰਨਾਂ ਤਾਨ ਮੀਆਂ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਪੱਤੋ ਪਿੰਡ ਪੱਤੋ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 94658- 21417

.ਗਜ਼ਲ

ਜਾਤੀਪਾਤੀ ਅਣਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜਣਗੇ ਬੱਚੇ।
ਮਿਆਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਪਈਆਂ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰਾਂ ਤੋੜਣਗੇ ਬੱਚੇ।
ਮਿਹਨਤ ਵਿਦਿਆ ਉਦਮ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਜਮ ਅੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ,
ਹੱਥ 'ਚ ਉਗੀਆਂ ਲੀਕਾਂ 'ਚੋਂ ਤਕਦੀਰਾਂ ਤੋੜਣਗੇ ਬੱਚੇ।
ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦਾ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾਊ,
ਨਾਲ ਪਸੀਨੇ ਤਨ 'ਤੇ ਫਟੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਤੋੜਣਗੇ ਬੱਚੇ।
ਤਿੜਕੇ ਹੋਏ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਗੂੰ ਇੱਕ ਪਿਆਸੇ ਮਾਰੂਥਲ ਦੇ,
ਮੱਥੇ ਉਗੀਆਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਲਕੀਰਾਂ ਤੋੜਣਗੇ ਬੱਚੇ।
ਹਾਕਮ ਜੇ ਤੂੰ ਬਾਝ ਨਾ ਆਇਆ ਹੋਰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਨੇ ਤੋਂ,
ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫੇਰ ਵਹੀਰਾਂ ਤੋੜਣਗੇ ਬੱਚੇ,
ਜੇਕਰ ਅੰਬਰ ਬਾਝ ਨਾ ਆਇਆ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਡੇਗਣ ਤੋਂ,
ਸੂਰਜ ਬਣ ਕੇ ਨੇਰ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਤਦਬੀਰਾਂ ਤੋੜਣਗੇ ਬੱਚੇ,
ਵਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ, ਫ਼ਿਰ ਕਿੱਦਾਂ ਮੋੜ ਲਵੋਗੇ।
ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜ਼ੰਜ਼ੀਰ ਤੋੜਣਗੇ ਬੱਚੇ।
ਨਵ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਸਿਰਜ਼ਨਤਾ ਦੀ ਫ਼ਿਰ ਹੋਂਦ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ,
ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਪਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੋੜਣਗੇ ਬੱਚੇ,
ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਬਾਲਮ ਬੁੱਧੀ ਹੱਕ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣੂ,
ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਤੋੜਣਗੇ ਬੱਚੇ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
ਉਂਕਾਰ ਨਗਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਪੰਜਾਬ
ਮੋ. 98156-25409

ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ

ਅਧਿਆਪਕ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੋਮਾ ...

ਅਧਿਆਪਕ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੋਮਾ
ਜਾਣੇ ਆਲਮ ਸਾਰਾ
ਜੋ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਸ਼ਰਨ ਗੁਰੂ ਦੀ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਉਸਦਾ ਵਾਰਾ ਨਿਆਰਾ।

ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਹੈ ਬਣਦਾ
ਆਪਣਾ ਆਪ ਗੁਆ ਕੇ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦਾ ਦੱਸੇ ਸਲੀਕਾ
ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਕੇ ।

ਅਧਿਆਪਕ ਹੁੰਦਾ ਨਿਰਮਾਤਾ ਕੌਮ ਦਾ
ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੰਨੇ
ਬਿਨਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਹੈ ਵੰਡਦਾ
ਨਹੀ ਪੈਂਦਾ ਵਿੱਚ ਹੱਦ ਬੰਨੇ ।

ਅਧਿਆਪਕ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਬਾਗ਼ ਦਾ ਮਾਲੀ
ਜਿਥੇ ਬਾਲ ਰੂਪੀ ਫੁੱਲ ਖਿੜਦੇ
ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਉਹ ਕਰੇ ਪਰਵਰਿਸ਼
ਭਾਵੇਂ ਹਨੇਰੀ ਤੂਫ਼ਾਨ ਨੇ ਭਿੜਦੇ ।

ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਹੈ ਵੰਡਦਾ
ਮੋਮਬੱਤੀ ਵਾਂਗ ਜਲ ? ਕੇ
ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਹਿਸਾਨਮੰਦ ਹੈ ਰਹਿਣੀ
ਕੱਲ ਅੱਜ ਤੇ ਭਲਕੇ ।

ਹਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਹੱਸ ਕੇ ਕਰੇ ਮੁਕਾਬਲਾ
ਤਾਹੀਓ ਸਮਾਜ ਹੈ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਵਿਛਾਉਂਦਾ
ਧਰਮਿੰਦਰ ਵਰਗਾ ਅਧਿਆਪਕ ਤਾਂ ਬਸ
ਗੁਰੂਆਂ ਅੱਗੇ ਸ਼ੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦਾ।

ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਖਦਾ
ਅੱਗੇ ਵੀ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਲਾਉਂਦਾ ਨਾਅਰਾ
ਅਧਿਆਪਕ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੋਮਾ
ਜਾਣੇ ਆਲਮ ਸਾਰਾ।

ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੰਨਵੀ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ
ਮੋ: 9592802122

ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਰੰਗ

ਹਾਂ ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ
ਬਸ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਸੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਨਜ਼ਰ ਸਾਡੇ ਤੇ
ਪਰ ਕੋਲ਼ੋਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਇਕ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੋਂ ਥੋੜ ਦਿਲੇ
ਉਪਰੋਂ ਹੱਸਕੇ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਟੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਮੂੰਹੋਂ ਤੇ ਬੋਲ ਕੇ ਚੰਦਰਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ
ਉਂਝ ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲ ਮੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਨੀਵੀਂ ਜਿਹੀ ਪਾ ਕੇ , ਥੋੜ੍ਹਾ ਮੁਸਕਾ ਕੇ
ਮੇਰੀ ਖੰਘ ਦੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਮੂਠੀ ਖੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਉਹਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਅਦਾ ਹੈ ਕਾਤਿਲ
ਉਪਰੋਂ ਕਹਿਰ ਹੁਸਨ ਸੀਨਾ ਡੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਜੇ ਕੋਈ ਤੈਨੂੰ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ
ਮਿਰਜ਼ਾ ਹਰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਝੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਨਿੱਤ ਕਰਨੇ ਹਾਂ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਸੰਗ
ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਯੋਧਾ ਜੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਜਦ ਤੱਕ ਜਾਗਾ ਪੈਂਦੇ ਰਹਿਣ ਭੁਲੇਖੇ
ਉਹ ਖ਼ਾਬਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਕੇ ਤੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਉਹਦਾ ਹੁਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਤਲਿਸਮੀ ਜਾਦੂ
ਜੋ ਵੀ ਦੇਖੇ , ਬਸ ਰਹਿ ਦੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸਾਡੇ ਵਾਰੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੈ ਦੀਪ
ਸੁਣਿਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ ਦੱਸਕੇ ਢੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਉਸ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਫਿਰ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ
ਜਿਸ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਰੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਕਿੰਝ ਭੁੱਲ ਸਕਨੀ ਆ ਮੈਂ ਗੀਤ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦਾ
ਉਹ ਪੁਰਾਣੀ ਟੁੱਟਣੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੀਂ ਫੜਾ ਵੰਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਜ..ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ
ਮੋਬਾ: 98760-04714

ਸਾਡੇ ਮੈਡਮ

ਪਿਆਰੇ ਪਿਆਰੇ ਸਾਡੇ ਮੈਡਮ।
ਜੱਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਸਾਡੇ ਮੈਡਮ।
ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਸੂਟ ਸਵਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਕਦੇ ਜੁੱਤੀ ਕਦੇ ਹੀਲ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਵਰਨਮਾਲਾ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਾਨੂੰ,
ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ ਲਿਖਾਉਂਦੇ ਸਾਨੂੰ।
ਰੋਣ ਤੇ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਹੱਥ ਫੜ ਕੰਮ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਚੰਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਣ।
ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰੱਖਣ।
ਵਿਸੇ ? ਦਾ ਗਿਆਨ ਵਧਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਦਿਲ ਸਾਡੇ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਜੋੜ,ਘਟਾਉ,ਗੁਣਾ,ਭਾਗ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਗਣਿਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗਿਆਨ ਵਧਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣੀ ਸਿਖਾਈ ਸਾਨੂੰ।
ਰਾਹ ਮੰਜ਼ਲ ਦੀ ਦਿਖਾਈ ਸਾਨੂੰ।
ਸਹੀ ਗਲਤ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਂਦੇ।
ਗੂੜ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾ ਮਨ ਪਾਉਂਦੇ।
ਹੱਸਦੇ ਨਾਲੇ ਖ਼ੂਬ ਹਸਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਪਰਚਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਰਾਮਇੰਦਰ ਕੌਰ
9781660021

ਸੋਹਣੇ ਬੱਚੇ

ਸੋਹਣੇ ਬੱਚੇ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ,
ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਚੇ।
ਗੋਲ ਮਟੋਲ ਇਹ ਬੜੇ ਨਿਆਰੇ,
ਸਭ ਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ।
ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਨੇ ਦਿਲ ਦੇ ਤਾਰੇ,
ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਖੇਡਣ ਸਾਰੇ।
ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਬੱਚੇ,
ਡੋਲਦੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਚੇ।
ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਬਾਹਰ,
ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਕਰਨ ਪਿਆਰ
ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖੇਡਣ ਸਾਰੇ,
ਸਭ ਲਿਖਦੇ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ।
ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਇਹ ਬੋਲਦੇ ਕੱਚਾ,
ਸਭ ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਬੱਚਾ।
ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੜਦੇ,
ਮਾਪੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹਨ ਖੜਦੇ।
ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਇਹ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਰਦੇ,
ਭੱਜਣ ਇੰਝ ਜਿਵੇਂ ਘੋੜੇ ਭੱਜਦੇ।
ਨਾਮ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ
9781660021

ਸਤਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬਣਕੇ ਰੱਬ ਬੈਠੇ

ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰੀਂ ਰੋਲਣ ਵਾਲੇ,
ਜੋ ਸਮਝਦੇ ਸੀ @ਗੁਰੂ@ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਲੋਕੋ।
ਸਤਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬਣਕੇ @ਰੱਬ@ ਬੈਠੇ,
ਚਲਾਕੀਆਂ ਖੇਡਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਨਿੱਤ ਲੋਕੋ।
ਹੁਣ ਚਲਾਕੀਆਂ ਨੰਗੀਆਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ,
ਦੋਸ਼ੀ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਕਟਿਹਰੇ ਵਿੱਚ ਲੋਕੋ।
ਹੋ ਗ ?ਏ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਦੁਫਾੜ ਇਹ,
ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਕਰਦੇ ਫਿਰਨ ਔਫ ਸਵਿੱਚ ਲੋਕੋ।
ਲੋਕ ਸਮਝ ਰਹੇ ਨੇ ਸਭ ਗੱਲਾਂ,
ਕੀ ਝੂਠ ਤੇ ਕੀ ਹੈ ਸੱਚ ਯਾਰੋ।
@ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ@ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਰੋਲ ਦਿੱਤੀ,
ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਬੱਚਤ ਯਾਰੋ।
ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਬੁਢਲਾਡਾ
94176 42327

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ
ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369 | Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com | 04 SEPT TO 10 SEPT, 2026

Preetnama

ਪ੍ਰੀਤਨਾਮਾ

ਖ਼ਰਾ ਸੱਚ

Khara Sach

On our English language New Website
WWW.PREETNEWS.COM

Chief Editor
Pritpal Kaur
+1 201-312-4180

Vol 4, Issue 369

Website: www.preetnama.com Email preetnamausa@gmail.com

04 SEPT TO 10 SEPT, 2026